

ს რ ი ლ ი

№15 (160)

საზოგადოებრივი-ლიბერალური ჟურნალი

26 ოქტომბერი

1134
2000

ფასი 50 თეთრი

15

2000

ჩემთან თუ მოხვალთ,
ჩუმად, ფესაკრეფით მოდით.
რომ ღმერთმა არ ქნას,
გაიბზაროს ჩემი მარტოობის
მეიფე ფაიფური.
სოკრატ სეფეკერი

პრილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "პრილი" გამომცემი

პრილი - დასაცემებელი სისწმინდეთა(ნი)
საზღვან-საბა

პრილი - შიხა შუქი, რამეზე დამდგარი
ქართული პენს
განმარტავთი ლექსიკონი

მთავარი რედაქტორი
შადიგან შამანაძე

სარედამცვიო საბჭო

მალხაზ ხარბედია

(მთ.რედაქტორის მოადგილე)

ლევან აბაშიძე

ია ანთაძე

ირმა არჩუაშვილი

ანდრო ბუაჩიძე

ნოდარ ებრაღიძე

თამაზ ვასაძე

ნინო ზურნაშვილი

დათო თედორაძე

ზაზა თვარაძე

ზურაბ კვიციანი

ვახტანგ კომახიძე

ვასილ მალღაფერიძე

დავით ნინიკაშვილი

(პასუხისმგებელი მდივანი)

ზვიად რატიანი

ირაკლი სამსონაძე

სოზარ სუბელიანი

ზაზა ფაჩუაშვილი

ზაზა ჭილაძე

ბესო ხვედელიძე

დირექტორი

მიხეილ ჩიტაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა

თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: პ. ინგოროშვილის ქ. №5

ფურცელი იბეჭდება გაზეთ
"კავკასიონის" სარედაქციო ბაზაზე

№15 ხუთშაბათი, 26 ოქტომბერი, 2000

გამომცემის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბერალური

თეგურ ჩხატინანი

ლექსები.....1

ბასა ჯანიაშვილი

"მერე".....2

ლევა სამინაშვილი

ლექსები.....5

ირანულ-ქართული მონახიბი

ალექსანდრე გავახარია

"ვისრამიანი" - ქართული მთარგმნელობითი
ოსტატობის მწვერვალი

7

საპარული პოეზიის ანთოლოგია

9

მეოცობა დილანო დოღუშანი

ირანულური და ბერძნული "შანაშესა"
და "ილიდას" მიხედვით

12

აბდულ რაჰიმ აჰმადი

შექსპირის "მაკბეტის" საპარული თარგმანის წინათქმა.....17

საპარული პოეზიის ანთოლოგია.....19

გოლი თარაში

სახლი ზეცაში.....20

სოკრატე სოფარი

ლექსები.....26

საპარული ანდაზები.....28

ფიჩხის შიგაროგვარის ვაჟი და

მელა ბარაზჯანი. ზღაპარი.....29

ხილოვნება

ოქტავიო პასი

ენა და აბსტრაქცია.....32

ხათუნა ხაჯულიანი

გამოსახულებების კრიზისი და
ნეოკონსერვატორული მარგინალიები

33

ლევან აბაშიძე

"მითოლოგია"

35

უპლაცინტიკა

ვასილ მალღაფერიძე

დეკლარაციებისა და კორუფციის შესახებ.....36

ზაზა ფარაშვილი

შემოდგომის ნობათი

39

თეატრ ჩხვიანი

1134
2000

საიდანაც ასეთი მოვდივარ...

ნუთუ იმ არაფერი ხდება?

როგორი მშვილია ცა;
ღმერთო, რამდენი ვარსკვლავია
ამ ლამაზ ცაზე!...

დიდნი,
მცირენი,
მჭუტუაენი თუ
მოკაშკაშენი -
ყველა თავისას ციმციმებს და
ერთნაირად ჩუმად არიან.

ნუთუ იქ არაფერი ხდება?
ნუთუ იქ ყველაფერი გარკვეულია
და ყველამ იცის
თავისი ადგილი?

ათვლის წერტილი

შენ აღარა ხარ...
აღარა ხარ თურმე უკვე დიდი ხანია
და მე შემთხვევით გავიგე ეს;
სულ ახლახან გავიგე და კიდევაც მიკვირს,
რომ არაფერი მოხდა ჩემში
და დღეც იყო უცნაურად ჩვეულებრივი.

იმ დღისითაც სახლში ვიყავი,
ნაშუადღევს სადღაც წავედი -
ისე, ცოტა ხნით და არაფრისთვის.
ესაუბრობდი, ვიცინოდი და არ მრცხვენოდა,
რომ სწორედ იმ უაზრო დილას
გავიგე მე შენი ამბავი.
გალიარებ:
თვალზე ცრემლიც არ მომდგმომა.

შენ აღარა ხარ...
მე არ ვცდილობ თავის მართლებას.
ვიცი, ახლა სხვა სიტყვებით
უაზრობაა ესეც, მაგრამ...
ისე, როგორც ერთ მდინარეში,
ერთ მწუხარებაშიც ვერ შეხვალ მეორედ.
ვერც მე შევედი,
შენ და ჩემი ის ს ი ყ ვ ა რ უ ლ ი
მეორედ ვერ გამოგიტირეთ!..

შენ აღარა ხარ...
დრო მიდის და გვიანდა ვხვდები,
რომ მოხდა რაღაც:
დაუნდობლად აიშალა ჩემი წარსული
და თითქოს ამ წარსულიდანაც
თანდათან ქრება ის ადგილი,
სადაც მე შენ მეგულებოდი:
სადაც დაგშორდი,
საიდანაც სულ სხვად ვიქცევი,

არაფერი

აღარა აქვთ სალაპარაკო.

საპატენტაციო
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შენ აღარა ხარ,
შენს საფლავს კი დღესაც აკლია
ჩემი ცრემლები;
ჩემი ხელით მოტანილი
ყვავილიც აკლია.

იწლისი

მძინავს ღამით ძალიან ცუდად
და მძინავს დღისით - ორიოდ საათით.

სიზმრებსაც ვხედავ. ვხედავ სიზმრებს,
როგორც წესი, შავ-თეთრს და მსგავსსოუფეტანის:
ვეძებ ვიღაცას, რაღაცას ვეძებ,
ხან თოვლიან შარას მივეყვები,
ხან მატარებლის სარკმელთან ვზვიარ;
მივდივარ სადღაც, ვერც მივდივარ
და მეღვიძება გაოფლილს და გულანქარებულს.

სიცხის ბრაღია? შეიძლება. ძალიან ცხელია.
მესამე თვეა წვიმას ვნატრობთ აქ და - ამაოდ.
აქ, ერთი სოფლის ერთ უბანში
სასმელ წყალსაც ვეზიღებთ კარგა შორიდან,
პრივატიზებულ ღვინის ქარხნის ჭაბურღილიდან,
ვეზიღებთ ურიკებზე დამაგრებულ რძის ბიდონებით
და უსიამო რაზნახს იმის საუბნო გზაზე დილა-საღამო.

დილა - დილაა. ნაშუადღევს კი უხალისობა
ხდება ზოლზე ყოვლისმომცველი.
როცა სიცხისგან ფიქრი ისე გილღვება ხელში,
რომ აღარ იცი რა უყო მას - ფორმადაკარგულს;
შენც იღვწებები და ჩათვლამამდე თუ მოახერხებ,
იღიმები: ესეც სისეტა!

საღამოობით შეიმჩნევა გამოცოცხლება.
საქმარისაა კარგი ჩრდილი და ნიაფის წამოქროლება,
რომ სახლებიდან გამოეფენით.
ოღონდ მერე, ასე ერთი საათით, ვიდრე
გზად ნახირი ჩამოვივლის და შეხინდდება,
ცარიელდება ისე უბანი:

ფილმის დრო არის. კვლავ გრძელდება ტელევიზორი.
მიმდინარეობს რაღაც სამხრეთამერიკული
სისუფელის რომელიღაც სიზმარ-სერია.
დენი არ არის? - მეზობლებთან,
12-ვოლტან და პატარა ტელეეკრანზე...
არ ეუბება ჩვენი ხალხი ენერგოკრიზის!

დაიპ, დროებით ცარიელდება
საუბნო გზა ქალებისგან და ბავშვებისგან.
მხოლოდ აქა-იქ თუ შეამჩნევთ: სხედან კაცები,
ეწევიან უხარისხოს, იაფფასიანს,
იქნებ კიდევ ამბობენ რამეს,
მაგრამ ცხადია,
არაფერი აღარა აქვთ სალაპარაკო.

ბანა ჯანისაშვილი

“მერე”

გუმინ ლაბით საბოლოოდ დავადგინე, რომ გამიხარდა. პირველ რიგში, გამიხარდა, რომ მიხარია; შემდეგ გამიხარდა, რომ მიხარია სიხარული. სიხარულს - აგერ უკვე დილაა და მინცა ვგრძნობ, თუმც კი დამაზივყდა რატომ გაიხარე, მაგრამ მინც მიხარია.

აფდვი, ხელ- პირი დავიბანე, წყალი დავდგი, რომ ცხელი ჩაი დავლიო და მიკრო ტალღების მარნუბებში საუზმე გადაცხელე. მიხარია...

გემრიელად მივირთვი, სამსახურში წასასვლელად მოვეშაბე, შეილს თბილი მზერა გადავკვლე, ცოლს დატკეპნილ ბალიშზე რომ თავი დაედო - ვაკოცე და მიყვარხარო ჩავეწურულე. მიხარია...

კარები ჩუმად გაავალე და უფრო ჩუმად მოვიხურე. სადარბაზოს მალალი სართული ფეხით ჩავიარე, ლიფტს არ დავლოდებოვარ, შემდეგ გაჩერებაზე სამარნუტო ტაქსი გაეაჩერე, ბოლო რიგში ადგილი მოგნახე და ვიგრძენი, რომ კვლავ მიხარია.

სამარნუტო ტაქსით მგზავრობას ერთი თვისება აქვს. წინასწარ ვერასდროს გათვლი, რა დრო დაგეხარჯება, უცილობლად ან ადრე მიგიყვანს - ან გვიან.

წელიწადნახევარია ბანკში ვემუშაბ. ამ ხნის მანძილზე კვირაში სუთი დღე წინ და უკან, წინ და უკან, სახლიდან სამსახურში და სამსახურიდან სახლში - გზა დავიმასხორე. გაზაფხულის დადგომისას ჩვეულზე ადრე ვიღვიძებ და ბანკში ფეხით მივდივარ. ზუსტად ვიცი რამდენი წუთი უნდა სახლის კარების მოხურვიდან - ჩემს მაგიდამდე. ერთი პირობა ნაიფების დათვლაც დავიწყე, მაგრამ ტუჩის კუთხეში რომ წინის ფანჯრებს ავხედავ, თვლა მერევა. ფეხი მერევა. წინი ჩემი თანამშრომელი...

აი, ამ სამარნუტო ტაქსებს ვერაფერს გაუგებ. სუთი-ათი წუთი ყოველთვის ემუშაბ. როგორც წესი, შუშლა ყოველთვის ჩემდა სამუნაროდ ხდება. თუ მაგვიანდება, მანქანაც იგვიანებს, თუ ჯერ ადრეა - ტაქსი ისე მიფრინავს, ვეგონება ცოლმა ეს უნდა შეტყობინოს, სო-სოში დავბრუნე და შენმა “აკოსმოსის” ქარხანამ კაცი აურჩია, ვე სასწრაფოდ ჩამომიყვანდა, უმაგისოდ მუშაობას ვერ ვიწყებო; ქარხანა გაჩერებული მყავს - დირექტორს შემოვლოცა - იმპორტიორები მასწრობენ და ექსპორტიორებიც მასწრობენ, საქონელს იიხივენ და არ ვიცი მე - დროზე ჩამოდიო; გეგონება მძლოლის ცოლს უთქვამს იმ ნაწერენი გაცისთვის, რომ მიბობლური არა აქვს და რამეჩარად, ჩემი ქმრის მეგობრებს დავურეკავო და დაურეკვას ამის ცოლს მძაკვისთვის და ძმბიჭმაც საკუთარი “რაფის” ფანჯრიდან სივთაგამოყოფოლად შუქნიშანზე დგომისას შესაბა ეს ამავე და ჩემს მძლოლმაც ამიტომ ეჩქარება თურმე.

შოდა ეს ამავეც იმით დამთავრდა, რომ ათი წუთით ადრე მივედი და მეც გამიხარდა. ოფისში შევედი და კი ვიფიქრე ერთი პირობა: ადრე რომ მივედი იმისი მიხაროდა, თუ წუხელ ლაბით რომ გამიხარდა - იმისი?

ჩემი ოფისი ყველა ოფისით თვითარა. ჩემი მაგიდა ყველა მაგიდასავთი შვია და ჩემს ოფისში მე და ბოსის გარდა ყველა მანდილოსანია. მეტნაკლებად სასამოფონო გარეგნობის.

წინა? წინა შევეგრემანია, როგორც ყველა ქართველი, რომელმაც ინგლისური საზღვარგარეთ ისწავლა. წინის აქვს ფანქაროვით გრძელი ორი ფეხი და ყოველთვის იცვამს ფანქრის სათლელეთი მოკლე კაბას. სხვა რა აქვს წინის ვერასდროს ვიმახსოვრებ. აი, როდესაც სამსახურში წინი თავს შემახსენებს, სულ წინის ფანქრებზე ვფიქრობ, სახლში კი წინი თუ გამახსენდა - ვერ ვიხსენებ. ვერაზობ, რომ თანამშრომლის ფეხები და მოკლე კაბა მასხლავს და პირობას ვდებ, რომ სამსახურში მისვლისთანავე წინის დავიმახსოვრებ, შეუხედავ მის ტანს, მკერდას, სახეს ბოლოს და ბოლოს, მაგრამ არ გამომშინა. კიდევ ერთი მანდილოსანია, რომელიც ინგლისელია

და ქართული ეხერხება. საუკეთესოებს დასავლეთი ჩვენთან არ აგზავნიან, - ამბობენ, - თავისთვის იტოვებენ...

ემში კონსულტანტია. მისი კონსულტაციები სწორად ყოველგვარ ზღვარს სცილდება და რა თქმა უნდა - მომბეზრებელია. ემში ნამდვილი უცხოელია. შინი პირობებში არ აინტერესებს და არც თავისას გეტყვის. არსა-მეშუაო საათებში მასთან ურთიერთობის ერთადერთი თემა - პრიმიტიული მოგონებებია - რაც უნახავს ტელევიზიით და უფრო სწორად რაც წაუკითხავს. სცვის მონაყოლს არასდროს მოგიყვება, ალბათ იმიტომ, თავის თავის გარდა არავისი სჯერა. ალბათ იმიტომ, რომ არავის უსმენს და რაც მთავარია - იმიტომ, რომ უცხოელებს საერთოდ არ სჯერათ მონაყოლების. მათ მხოლოდ უნდა ნახონ ის, რისი ნახევაც უნდათ. თუ არ აინტერესებს - არ აინტერესებს და მორჩა. თავად კი მოგიყვება იმას, რაც ჩვენ, საბჭოთა სახლმა დაბადებიდან ვიცით...

...ვიცი, რომ მთელი მსოფლიო ომი მიტლერმა დაიწყო, ვიცი, რომ პირველი კოსმონავტი რუსი იყო და თურმე კოსმოსში უშუალო სივრცეა და კოსმონავტების საქმელი კიბლის პასტის მსგავს ყალიბებია ჩასხეული, ვიცი, რომ ჩინეთში ყველაზე დიდი ვეგანი, ბერლინის კედელზე გატყობილი დიდი და რომ ათი შევარდნა-ძე რომ გაგზავნო, მანც ვერ დაანგრევს, ვიცი, რომ თურმე ბერძნები დიდი კულტურის მემკვიდრენი არიან.

ვიცი, მაგრამ ხომ არ ტყვი? უცხოელია ბოლოს და ბოლოს. მიუხედავად იმისა, რომ მათთან სტუმრად რომ ჩახვიდე, ვიზას ამ მოცემენ თუ შეილა არა გყავს.

ბანკში საინტერესო ფულია და ისიც სხვისია. თუ ბევრი სამუშაო გაქვს, ყველაფერი აზრს კარგავს და შენც მათ შორის. დღესაც იმდენი საქმე მქონდა, რომ სახლში ერთხელაც არ დამირეკავს, არ მომიკითხავს ოჯახი. სალაშოს ექვს საათზე, სამუშაო დღე რომ მთავრდება, როგორც წესი, შინ მივდევართ. დღეს ასე არ მოხდა. იშვიათად, მაგრამ დიდად ხოლმე, რომ ვგრეთ ნოდებულ ოვერ თაიმზე გვიწევს დარჩენა. ხელფასი ამ დროს ორმაგდება, მაგრამ ვაი ამ ხელფასს. როდესაც მიიხრეს, ღამის ორამდე უნდა დარჩეო, პირველი ვივრეც, არ გამხარე-

ბოლა, მაგრამ მოულოდნელად ისე გამიხარდა, ცას ვენცი სიხარულით!

პრიტანელმა ემიმ საქციელი შემოიქო და მითხრა, რომ შენს სიხარულს გავითვალისწინებთო. უზუსტად ასე მითხრა - შენს სიხარულს გავითვალისწინებთო. ჩემმა უფროსმა გაუფუჭებული კაცი მიჩრდა და მითხრა, რომ ემისთან მაინც არავერი გამოვივლიდა.

სახლში გადავჩვიე და მუელუსს სასიხარულო ამბავი ვაუწყე. ცოლმა სიხარული ვერ გაიზიარა და მითხრა, ბავშვი იკვიანებს, სკოლიდან არ დაბრუნებულაო. საერთოდ არ ყოფილა სკოლაშიო.

მე კიდევ სკოლაში თუ არ ყოფილა, როგორ მოვივლიდა-მეთქი და ყურმილი დავკვირე. რა მიხაროდა, არ ვიცო, გუშინ ღამის აქეთ ყველაფერი ისე აუწყო, რაღაც ნარიაო...

შინაგანად, ვგრძნობდი, რომ ბავშვი თუ სკოლას აცდენს და სახლში იკვიანებს, გასახარი არავერია. ამას ვგრძნობდი, მაგრამ თან ისე მიხაროდა, ისე მიხაროდა, ისე, რომ არ ვიცო...

რამდენიმე წუთში ოფისში მხოლოდ მე და კონსულტანტი დარჩითი. ემიმ სხვისი დარჩენა არ ისურვა. მიხაროდა, რომ ყველას გასაკუთებულს მე გაგაკუთებდი, მიხაროდა, რომ შვილი სახლში იკვიანებდა, რომ ცოლს უხეშად მიუვდა, რომ ახლა ემი ისე მასწავლიდა ჭკუას, გავკეთილი დიდხანს მსმობემოდა. თერთმეტისთვის ცოლმა გადმოიწკა და ბავშვი სახლში არ მოსულაო, ვეძებ და ვერ ვიპოვეო, სად არისო, ვნერვიულობო და თითქმის დარწმუნებული ვარო, რომ რაიმე შემთხვევაო. მე კი ცუდი რომ მოსვლიდა რაიმე, პირველი შეიტკობდი-მეთქი და ატორდააა. სახლში მოდიო, გული ცუდს მიგრძნობსო, მარტო ვარო და მეშინიაო. ეს მიხიზრა და მე რის თქმას ვაპირებდი იცი? რა გატყობს, ნეტავ მე ვიყო სახლში, ბავშვზე ვნერვიულობდე და აქ ყოფნა არ მიხაროდეს-თქო, მაგრამ არ დამცდიდა. ემის ხელი ვიგრძინე. თითქოს თავს მუხანსო, თემეს მქაჩავსო და როდესაც ვეფხვე სველი ტუჩები ვიგრძინე, მომეჩვენა. რომ გრავი დრავილა ვხდებოდი. ემიმ პერანგი შემხისნა, ჰალსტუხით დამქანა და მე და ემი და ჩემი ცოლი ოფისის რბილ იატაკზე ამოვიწვდი.

ძირს განოლილს ოფისიც, ემიც და ჩემი ცოლიც სხვანაირი მომჩვენა. იატაკზე განოლილს ყველაფერი ასე გუჩქენება: შენ ხარ საინტერესო, შენ ხარ ეპოქალური, შენ რომ წერა არ გუზარებოდას იწვებოდი მთელი ცხოვრება იატაკზე და აღწერიდი მთელს ცხოვრებას, შენ რომ იატაკზე წოლა არ გერიდებოდას, სამახაურიდან ქუჩაში, ქუჩიდან სამარშრუტო ტაქსში, ტაქსიდან სადარბაზოში, სადარბაზოდან სახლში სულ გორაკიდან მიხვიდოდი.

ტელეფონში ვერაფერს გემტყვიო - ტიროდა ჩემი ცოლი, მარტო ვარო, მეშინიაო და ტიროდა. ემი ახლა შარვალს მიხისნდა. ცოლს უფთხარი, რომ ბავშვი ცოცხალი იქნება-თქო, მან კი ტიროდას უმატა. ემიმ თასმები შემხსნა და ფესსაცმელი გახაზა. როგორც ყოველთვის ასეთ სიტუაციაში ან წინდა უნდა გეტყვას გახერტილი, ან საცვლები ჭკუჭკანი ან საერთოდ ერთი კვირის დაუბანელი იყო. ცოლს უფთხარი, ეს წინდა რომ დასაკეცია არ უნდა დამიკეცხო-მეთქი? ემიმ მანიშნა საუბარი განაგრძე, არ დაკიდო ყურმილიო და საქმეს შეუდგა.

მე რომ იატაკზე წოლის ფასი მცოდნოდა, გეტოხებო, ოდესმე თუ ავადგებოდი? მე რომ იატაკზე წოლის ფასი მცოდნოდა, ვიქნებოდი ახლა ბანკის ოფისში გამომსწვდიდენ? მე რომ იატაკზე წოლის ფასი მცოდნოდა, რამდენ რამეს მოვასწრებდი?

...ვიქნებოდი ძალიან მაღალი, კალათბურთელვით მაღალი და წელში განართული, იმიტომ, რომ კალათბურთელები არასდროს ვაჩანან. ისინი დაბნობენ და წელში იხრებიან. პო, ვიქნებოდი ძალიან მაღალი, მექნებოდა ნაბალისფერი, მოკლედ შეჭრილი თმები, ოდნავ ფერმკობილ სახით, იმიტომ, რომ ტექნიკური მოვისმინე, რომ ქალები თურმე მოსწონენ ფერმკობილსადაცაა, მაკაცები. მე რომ იატაკზე წოლის ფასი მცოდნოდა, აუკლებლად, ყოველმიზეზგარეშე მწვანე თვალები დამიმშვენიდა მზერა. მწვანე, გადასარევი თვალები, გრძელი ნაწამები და ჩემი გამოსვლა იქნებოდა ღრმა და ფიქრისა და სვედიანი. იმიტომ, რომ სვედიანი დამიანი, რაღაც უხილავ პრიორიტეტს ფლობს სხვებთან შედარებით.

მე რომ იატაკზე წოლას მაცდიდენ, გამოვიდოდი კონორევიზორი, ან მასობითი, გადავიდოდი ბევრ ფოლმს და ვიქნებოდი ცნობილი ადამიანი. მე რომ იატაკზე წოლას მაცდიდენ, ვითამაშებდი ჰამლეტს. დაფინანსავდი მამაჩემის არღლს და ბიძაჩემს ყურში მარლს ჩავყაროდი, დედაჩემს შვიტოხებოდი და ოფელისა დავაფეხმობდი. ფინალში კი ვიჭკოდი, რომ ეს ჩემი შვილი არ არის მეთქი. მე რომ იატაკზე წოლას მაცდიდენ, რამდენ რამეს მოვასწრებდი?!

ოფისიდან გიციობთ გავვარდი. გული სიხარულით მეცსებოდა, რომ ცოლმა ყველაფერი გაიგო, რომ ბავშვი დაეკარგა. ტაქსი გავაჩერე და ამასობაში თოვლი არ ნამოსულამ ის სიახლოვე გრძობს, მოსულას ელოდები, დადედა გინახია, სითოური გამშვებდი, სიცივე გებზრდებდა და მაინც, ყველაზე გემრიელი სირყეფა.

საინტერესოა, რას გრძნობს თოვლი მოსვლისზე? რა აზრები აწუხებს, რას ფიქრობს? ალბათ ამბობს, მოდი მოვალ, ვნახოთ მერე რა მოხდებაო. შოდა მოდის და მოდის. აღარ მერტებდა. შემეფე ავირყვებდა, რომ მოვიდა და არის ასე დაფანტული, დადებული და გაყურებული.

ტაქსის სადარბაზოსთან გაჩერდა. სიხარულით დავაჭრე ლიფტის ხილაკს თითი და დაველოდი. თოვლი რომ მოდის, ხდება ასე გმონია, რომ ძალისხალათი მოდის. თითქოს სიცივემ დაავალა, შენ მანდ წაიდი, დადე, მერე ორშაბათს გამოიარე და ვნახოთ, რამეს მოგხივრებო.

სახლში გახარებულმა შევაბიჯე. იქ არავინ ამხვდა. მისაღებში, მაგადაზე წერილი შევნიშნე. ცოლი მწერდა, რომ არსებობს განსხვავებული პროფესია, როდესაც პროფესიონალი პროფესიას შვავს, როდესაც ადამიანი სამსახურის ემგავსება, როდესაც პროფესია ჭარბობს სხვა მოთხოვნილებებს და ადამიანი მხოლოდ თავის საქმიანობას მოსწონს. ცოლი მწერდა, რომ ჩვენში კლასიკური მუსიკის სპეციალისტებმა საპორტეტსო კლასი მოაწყვეს და იხოვდნენ ნოტების დაბრუნებას. ახალი საკუნების მიჯნავს კლასიკური მუსიკის სპეციალისტებს სიძველის სუნი ახლითო - მწერდა. თითქოს ნაფტალინის სტეული და ჩრჩილის სუნი აქეთო. მათი ყოველი ნაბიჯი გაუბნდავია და გეგონება მინა ფეხქვეშ ეცვლებათო.

ასეთი პროფესია და განათლება ჩემთვის ხელისშემშლელია და იქვე მიუწერია პირითი კი უნდა იყოსო. წერილი მთავრდებოდა სიტყვებით: ეს ის მომენტია, როდესაც ინტელექტი სჯობნის სხვა დანარჩენსო.

მეტად მიხიდა, რომ არ გამხარებოდა. რამდენიმე წუთი თავი ხელში ავიყვანე და ვცდილობდი, რომ მწუხარება მწვეოდა. ვცდილობდი, რომ გავზარბეზულიყავი, გავცოფებულყავი. მთელი გულით მივისწრაფობდი ამისკენ, მაგრამ საკმარისი იყო სახლიდან გამოსვლიყავი, ისეთი სიხარული ვიგრძინო, სირცხვილსაც მალოვლად მიმოვიხედე, ხომ არავინ დამიხანა მეთქი. კარები ჩაკვეტი თუ არა, სახლიდან ტელეფონის ზარი შე-

მომხმამ. შინ წვეგრუნდი. ტელეფონის ყურმილს ვუპასუხე და იქ წვეგრუნდი ზუმერი დამხდა. ახლა ვიცი და ვიცი, განიხარდებოდა თუ არა. ტელეფონის ხარი განმეორდა. ყურმილი ავიდე. ხმაურიანი სუნთქვა მომესალა და შემდეგ ყურმილი დაკვიდა. ასე განმეორდა რამდენიმეჯერ. ვიდექი და ყურმილს არ ვივლედი. ვილაც გამალეღი მქოლდა. მე კი არ ვპასუხობდი. კარგია, რომ ახლა მე შემიძლია მასზე ზეგავლენა ვიქონიო. ბოლოს ყურმილი წამოვნიე და ხელი გავუშვი. ხარი განმეორდა. ყურმილი წამოვნიე და ხელი გავუშვი. ხარი განმეორდა. ყურმილი წამოვნიე და ხელი გავუშვი. ხარი განმეორდა. შემდეგ გამახსენდა, რომ თორმეტი სრულდებოდა, მარტო ვიყავი და კიდევ ერთხელ გამახსენდა.

გულისგამანვრილებელ ტელეფონის ყურმილი ავიდე და ვუპასუხე. ნინო მივეციკავდა. გრძელფეხები, მოკლვაკებიანი ნინო. შუნი ბავშვი ჩემთან არისო, მიიხარა. ჩემი ცოლი ფეხები? □ გავუვიკვრდა.

გაზში გაბვარზდი, რომ ბავშვი არ მიძებნია, არ მიწერეულია და რომ ყველაფერი ასე უცნაურად აეწყო. კარი ნინო გაიღო. ხელში "გრეკლა" ჭერია და მიიხარა, ასე ვთბებოდა. ოთახში შემოდე, ტახტზე დამაწვინა, ცხელი ჩაი მიმართვა, ფესვსამელზე თასებში შემოსენა, გამაზა და გაიცინა. შუნი წინდების ამბავი ემი მომიყვალა.

მე ნინოს ვუთხარი, რომ დახეული წინდები არასდროს ძებნა, რომ მაინც და მაინც დღეს ჩაივცე შემთხვევით, რომ რა უხერხულად გამოიხედა, და ძალიან მიხარია მარტონი რომ ვარი და ჩვენს სიყვარულს ხელს რომ ვერავინ შეუშლის, რომ მე ნინო თითქმის მიყვარდა.

ნინო ტანთ გაიხადა და ახლა უფრო გრძელი ფეხები გამოჟონდა ნინოს. ისეთი შეგრძნება მქონდა, რომ არის ნინოს ორი ძალიან გრძელი ფეხი და ნინოს თავი. შემიდე ეს ფეხები რომ მოვიდა ძალიან ახლოს, ისე ახლოს, რომ თავიც არ ჩანდა, ძალიან, ძალიან გაიხარა და სიხარულით ვიყვირე: სად გინახავთ ქერათმანი ინსექტორი, ყველა ინსექტორი მსავეგრძნობია და ტარაქებსა შვეპანან, ჯოხიან ტარაქებს, მიელი დღე რომ ასფალტს ხეხვენ და სანაცვლოდ არაფერს იხიბვენ, პირიქით, თუ არ დაარღვევ, გაგაბრუნებს, ხან თა ლარს ჩავიდებს ჯიბეში, ხან თუ ლარს ჩავატყობ, მადლობას მოგიხდის და გავაგუებს-მეთქი. ძალიან სხამაძალა ვიყვირე. ნინო კი არ ჩანდა. ეს ორი ფეხი ხან გალურჯდებოდა, ხან გაწითლდებოდა, დაბიალნებოდა და შემდეგ ისევ გაიწმინდებოდა. შიგადაშიგ ნინოს თავი მომიახლოვდებოდა, არაფერს მეტყუოდა და ფეხებში დაიკარგებოდა. შემდეგ შევნიშნე, რომ ნინოს მესამე ფეხი გაბორზილია, ეს მესამე ფეხიც არანაკლები სიგრძისა იყო. დრო არ მჩრქებოდა, თორემ დავაკვირდებოდი, შეიძლება, სადღაც ოდნავ გრძელიც ყოფილიყო. სად იყო და სად არა, ნინომ მეთხებე ფეხიც გამოიჩინა და რამდენი ფეხი გაქვს რომ ვითხებ, ჯერ სად ხარი, მიიხარა.

როდესაც ყველაფერი დამთავრდა, ტახტზე მხოლოდ მე და ნინოს ორი ფეხი იდო. წამოვნიე. ნინოს ფეხები არ იძრებოდა. ნინო, ნინო-მეთქი, დავეყვირე, ვითომც არაფერი. ეს ორი ფეხი... ერთი იქით, მეორე აქით. მარჯვენა ფეხს გასართულები ვუყვებ. გავიანამდე და შევანფლრიე. ბოლოს ხელი მოვიკიდე და წამოვნიე, გამოვარჩე. აააა?! ახლა მარცხენას ვეგმართე. ფეხი ავიცი არც ისე მძიმე მომეჩვენა. ფეხია, რა! ხომ გჭყირია ქათმის ან თუნდაც ინდურის ფეხი? ზუსტად ისეთი შეგრძნებაა. თუ წარმოიდგენ, რომ ოდესღაც ეს ფეხი დადიოდა, Fფიქრობდა, განიცდიდა, ბუფდებოდა, სტკოიდა, უხაროდა, შიოდა, წყუროდა, ციოდა და ზაფხულში სცხელიდა. თუ ამას წარმოიდგენ, ხელში მხოლოდ ფეხი შეგრძნება. ფანქარიც გრძელი ფეხი.

უკვე შემდეგ, შინ მიმავალი ვეჭირობდი, რომ ასე გრძელი ფეხები არ ვარცა. ნინო კი არა, ცარიელი ფეხია. ბევრი არაფერი არ ვარცა, მიიუფლებს ფეხები.

რა მიხაროდა, არ ვიცი. ნინოს საღარბაზოხან ჩემს სახლამდე ოთხი ათას სამოქალაქიანი ნანიჯია. რამდენიმე წუთი მქონდა გამეანალიზებინა დღევანდელი დღე. ეს სისარწმუნო ისეთი რამეა, თავს და ბოლოს ვერ გაუტყბ. რატომ წამოვიდე მარცხენა ფეხი, არ ვიცი. ნინოს ატანა მომერიდა, სწორად ვერ გაგიტყდნენ. ხის ქვეშ ცელოფის ნაგვის პარკებს მიუვდიე და საღარბაზოში შევედი. ლიტები ავიდე. დღემე ერთხელ, თუნდაც პრინციპის ხათრით, ხომ უნდა ისარგებლო ლიტებით?

შინ შევედი და მისაღებში, მაგიდაზე ჩემი ცოლის მეგობარი ნინო დამხდა. იგი მწერდა, რომ ყველაფერს მართებს და მისაც ხელი სახეა შეკავს ჭეშმარიტი რწმული. ჩემს ცოლმა და მისმა საყვარელმა ბავშვებ მოიხანს, და რომ დღეს იგი სახლში არ მოვა და საერთოდ არ დაბრუნდება. ბავშვს ისინი ერთად გაბრუნებენ და მისი ნახვაროცა მომიხედება, მაშინ შემიძლია. ჩემი ცოლი არაფერს ნანოს, პირიქით, იგი ბედნიერია, რომ ყველაფერი ასე დამთავრდა, ცვილიზებულადა.

კარი პატარა ბიჭმა გაიღო. იქნებოდა ასე. ორმოცამდე. ბიჭი დაბალი იყო, გაბურძნეული. შავი თმები უხარბაზო სათვალურზე ეყრებოდა და მარჯვენისაკენ თავის სწრაფი მოძრაობით მჭერას ითავისუფლებდა. სახეს ქუთუთოდან ხორხამდ იპარსავდა ალბათ, რადგან დილით გაპარსული წვერი არ უშვამდეს უკვე თვალვითან წამოზრუნდა. მოკლე სახელებიანი თეთრი მაისური ეცვა და სპორტული - ჭმას ზემოთ შეკრული შავვალი. წინდები მთელი ეცვა, თუმცა ფეხსაცმელი გვარიანად შელახულიყო. ცხვირში სხამაძალა სუნთქვავდა და წესტოებიდან შავი თმები პალმის ფოთლებივით გამოშლილიყვნენ.

რომ დამინახა, გამიღიმა, მიცენ ალბათ ვინც ვიყავი, ცხვირთან ხმაურით გამოუშვა ჰაერი და შინ შემაპატა. გადიმებისას ნაკვეთად შენახული ტუჩები გემაზდა, კბილები მაინც ვერ დაეჩინა. ლაუღავა ტუჩები მეგონა თავდაყირა ამტრიალებულიყო.

აქეთ შევიდეთო, სამარჯულოსაკენ მიმიითთა და გზად მიიხარა, რომ მასზე ბედნიერი ვიცი არ დაიბრუნოდა დედობის ზურგზე. მე შევეკამათე. შეიძლება ცოტა უხეშად გამოვივიდა, მაგრამ უკან არ დამიხეცია. სუნთქვას უშატა. ყველაფერთან ერთად წერვილიც ყოვილა.

ჩემი ბევრი ვიკამათეთ, ვინ უფრო ბედნიერია: მე - ცოლი რომ გამეცქა, თუ ის - ვისთანაც გაიქცა. სადავო საკითხია, გააჩნია ან კუთხით შეხედა, როგორ განიხილა...

ვისაუბრეთო. ვალიბრე, ბევრი ახალი წესიყვე ხომ არ ვეჭვობ, რომ ამშლა კაცია და ტერის ნახვით არ დარჩენია, ჩემი ცოლი რომ მოჰყავს ცოლად? ხომ არ ვეჭვობ, რომ ყოველ საღამოს მოსწავლებლის დიდი არმია მიადგება მის ფანჯრებს და რამდენიმე საათით ცოლს მოსტატებენ, რომ დაეწიფონ მუსიკის მაგიერ შანგებს, ხომ არ ვეჭვობ, რომ ძილის წინ თმებში ნივრის წვეს ეხილავს, თმები რომ არ დასცივდება, და მშვიდი ძილი და სუსთა ჰაერი იმითათვისა გაუხეშებ? ხომ არ ვეჭვობ, რომ ღამით თმებებს ისე აკრატუნებს, კედლები ზანზარებს და თუ არ დაასწარი დაეჩინება, ღამის გათქნება მოგიჩინებს? ხომ არ ვეჭვობ, რომ სადილად ვეკრებს, ძქვებს და პოშიდორს თურქულ ზეთში შეწვავს და დაგიბრუნებ, რომ ამაზე გამერილი არაფერი გიჭამია. ხომ არ ვეჭვობ, რომ პოლიტიკაში და ეკონომიკაში მისი ცოდნა დაშვებულ ნორმებს აჭარბებს. ყველაფერს ვერ იტყვა. ასეა ძმარ, ყველა ქალი სხვადასხვა, ყველა ცოლი კი ერთნაირი.

როდესაც ჯერი ბავშვის აღზრდას შეეხა, ცოლიც შემოვიდა. ყველაზე მეტად ახლა მას უხარო-

და ბედნიერებაა, როდესაც ცოლს ასეთ ბედნიერს ხედავ!
ჭეშმარიტ ბედნიერება!

შინსაკენ მიმავალი ვისხენბდი დანგრეული ოჯახის
ბედნიერ ვიზორაფიას... როგორ შევხვდით ერთმანეთს,
როგორ ვაკოცეთ პირველად, როგორ მოვანერეთ სელი
და ქორნილში რომ წვეთი არ დამილეგია, ისიც მომა-
გონდა. ნოებრის ცივი დღე იყო, სამშობიარის ფაჯ-
რებთან ვიდექი და შვილის დაბადებას ველოდი. სამშო-
ბიარო ოთახი პირველ სართულზე იყო და თეთრად შე-
ღებილი მინის გადაღმა ფრჩხილით აფხვივლ საღებავს
ვეშებდი, როგორმე ოთახში შემეხედა და გამეყო, როგორ
იყო საქმე.

და პირველი სექტემბერი? როგორი ამავი ვიყავი მა-
შინ, ბავშვი რომ პირველ კლასში წავიდა?

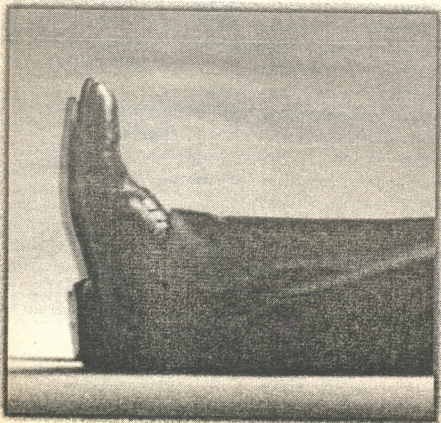
ქუჩაში ფეხი დამიციდა და წავიქეცი. მარტივი ჭეშმა-
რიტებები თავზე დამეფუცქენა და ხელის გული გადა-
ვიტყავე. ზოლებად სისხლის ვინრო ბილიკები ჭიებივით
მიკლავნებოდნენ. წამოდგობა დავაპირე, რომ გამასხენ-
და, თუ რა მაკლია ჭეშმარიტი ბედნიერებისათვის!

მე რომ წოლას მაცდიდნენ, მე რომ წოლა არ მერი-
დებოდეს და წოლის ფასი ვიცოდე! აჰა, ესლა ვინ შე-
მიშლის ხელს? და მიმოვიხიდე. ავტომ ჩამიარა და მგზავ-
რების მზერა შევნიშნე. ლამის იყო ავდექი და შემრცხვა.
მაგრამ არა! რა მეჩქარებოდა? წამოვნიქი, რა მეჩქარე-
ბოდა? ვინ მელოდა? თითქოს გულიც დამწყდა, მაგრამ
ასფალტი არასწორადაა დაგებული და ამან გადამაფიქ-
რებინა. ერთხელ გადავტრიალდი, მეორეჯერ და გუბებს
მივადექი. ახლა მთავარია ფეხებით ტანი ისე გადავიანყო,
გადაულახავი წინააღმდეგობა დავძლიო. ბორდერიდან
ცოტა უხერხულად ჩამოვვარდი, მაგრამ მთავარია გუბებს
გვერდი ავუქციე.

ასე გორვა-გორვით ქუჩის კუთხეს მივადექი. სახლამ-
დე შორი არ არის. გადავწყვიტე შინ ასელა. ესედავ ხეს-
თან ჩემი დატოვებული ნინოს ფეხი არ დევს? ჯერაც არ-
ავის მოუპარავს. საკვირველია. ფეხი გაზეთივით დავამრ-
გვალე და ილიაში ამოვიდე. გზად ნინოს ხომ არ შე-
ვუარო, ვფიქრობ და გამასხენდა, რომ ასფალტზე გორა-
ობამ სულ დამსვარა. ვდგები და შინ მივდივარ. მინდა
დავადგინო, კვლავ მიხარია, თუ არა. კვლავ მიხარია, თუ
არა? კარგი, დავიძინებ და ხვალ მოვიფიქრებ.

ვიძინებ და ძილში მესიზმრება, რომ აღარ მიხარია.
ამბობენ, რაც სიზმარში გესიზმრება, ცხადში პირიქით
აგისდებავო. მოიცა, აბა ერთი გავილდვიო?!

პ რ ი ლ ი

ლ ე ლ ა ს ა მ ნ ი ა შ ვ ი ლ ი

მოწყენისაგან - რას აღარ ვსწაღი, -
ამ ლექსს - ხელახლა გამოვივონებ, -
ხელისგულზე რომ სახუბად ჩანდა, -
მე გადმოვიწერ, როგორც სტრიქონებს.
ეს ხელისგული - კოცონში წამწვად,
და წყალმცენარედ - ზღვაში გამოჩნდა,
მე კი ქაღალდზე - ყვავილად მომწონს,
გაღმზოხატავ და ვიწყებ გამოჭრას,
თან - მაგიდაზე - ალუბლის წვენი
სავსე ჭიქაში - ვინული მიდევს,
ლექსებით სავსე ხელისგულს - წერილს -
გადავიკითხვ კიდევ და კიდევ;
ვიგზავნი, მაგრამ არ ვიცი - ჯერაც -
ლექსით - თვალებთან როგორ დავზავდე;
ხოლო სიტკბოსი - მაშინაც მჯერა,
როდესაც მასში ვინულს ვაზავებ.

გამოიძინეს ძველმა წიგნებმა,
სიუჟეტს ფდები აირეკლავენ,
პირველად ახლა კადრი იქნება,
სიტყვა კი - მოსდევს კადრებს, რეკლამებს.
წემი ურწმუნო და გახედნილი
თვალე ეჩვევა ეკრანის ფართობს,
უფასო კი იქნებ - მართლა ხედავდა, -
როცა სიტყვასთან რჩებოდა მარტო.

სიკეთისათვის - ბორტებად შეთხზული -
ძველი ცხრათავიანი ღვეკები და
კუდიანი ღედაბრები - სათითაოდ გაიტყუა
მეზღაპრემ და გაუჟამსინძილა -
ობიანი შაქარლამებით,
შხამიანი სოკოს ღვეხულებით,
მახვილებით, ცხენის კულებით;
და სარეკლამო რგოლებში - ზოჯჯერ
კონსერვის ქილებს
მიანატავენ ზოლმე - იმით მახინჯ თავებს,
სეფილიან თვალებს და რეჯოლებთან ღმილს, -
ბავშვებს რომელიც არიობთ,
მაშინ, როდესაც - პირდაპირი რეპორტაჟი -

მე რეალურიდან მოხვედრი

სენაკის ტყიდან, -
ყანადებთან პურ-მარილით
და დასასრულს - Dirol Wite-ის
მოწამლული თითო ბალიძით, -
მაგალითია - კანონგარეშე პირებისაგან
კბილების და ქვეყნის წმენდისა.

მონათა წყველა -
სამიზნეს ხედება -
ვინ იცის - როდის;
პირამიდების - იმათმა მხრებმა -
მოზიდეს ლოდი;
დროს - თვაღში -
სადაც მტკვერი შეზავდა -
დემონიც უხის;
ფარაონის მკერდს ამოეზარდა -
თავისი კუხი.

მოსკლა

ღმერთებმა კიდევ ერთხელ გაპურდეს
ცა და იქიდან არაფერი გამოჩენილა
ოქროს სულელების საბაღოს მსვავსი.

აღამიანებს ისევ სჭირდებათ ცეცხლი
და ისევ ითბობენ ძვლებს და
ისევ წვავენ ნანადირევს გაზქურაზე -
სავაზეთო სტატეებში თავჩარგულები, -
მათი შავ-თეთრი ომებისა და მთავრობების,
და მშობლების ნეკროლოგების,
და შვილების ქორწინებების,
და ათასფერი ვნებებისა და მანქანების
ფოტოებზე დაშტერებულნი.

და პოეტებიც, - ოთახებში გადმორგული
აღამიანი - ვაშლის ხეები, -
განავრძობენ საკუთარი ნაყოფის ჭამას
და ღმერთებსაც სთავაზობენ - ძველი ღიმილით.

ეს ერთხელ მოხდა - ღმერთმა რომ ვაშლი
იგემა და სიკეთის და ბოროტების ტკივილებისგან,
სიყვარულის და მიმულვილის ტკივილებისგან,
და საკუთარი მრისხანების და მათდამი
თანაგრძნობის ტკივილებისგან - მოკვდავად იქცა.

და ღმერთებს ახსოვთ - ღმერთისა და
ვაშლის ამბავი, რომელიც გველმა
მათ უამბო დიდი ხნის წინათ.
და ვაშლებს პირს არ აკარებენ.
და ზეციდან არავინ მოდის.

ზაფხულო, შენი დღეები ტკბილი, -
დუმილისაკენ უფრო მაქეზებს;
თვალის ქუთუთის ვიდებაც კირით,
და წებოს კოლოფს ვისვამ ბაგეზე;
ქალაქს გაეჭურებ მინის ჩადრიდან,
აღარც ლეჩუბი დამრჩა სათქმელი,
ეზოშიც მარტო მაშინ ჩავდივარ, -
მენაყინეს რომ ხატავს სარკმელი.

დრო მიაქვს -
თითო ლექსის სამყოფი -
ჯინისის სარეცხს და
შემწვარი კარტოფილს;
დღეს იმსახურებს
ლექსისთვის - დაფნას -
ჩემს გაზქურაზე
დამწვარი ტაფა.

წუთი - სტრიქონზე მოკლე იქნება, -
თითებზე დავთვლი იმათ ატომებს;
ჭრელი ჩონჩხები - ლოკოკინებმა
ისევ ბალახის დერზე დატოვეს;
თავის ქალაში - ფიჭვების რკალი -
მისთვის საუნჯეს უნდა ნიშნავდეს, -
ჩვენი თვალები ვინც გაადაკრა -
თავის ქათათა, მყუდრო ნიჟარებს.

ზღვის ლექსი

ფსკერი, და მერე ზედაპირი
და ისევ ფსკერი, -
სანაპიროდან ზღვაში ვაბრუნებ
კენჭებს და ვწვები
პირიზონტის გასწვრივ,
მზისკენ პირმიქცეული.
უნდა გაემუქდე
ჭრელა-ჭრულა პირსახოცები,
ზღვის ქოშები, სათვალეები -
მაღე სულმთლად ფარავენ ნაპირს;
ბათუმიდან - ჩრდილოეთით მიიწეოს ზოლი -
სავსე - ბავშვების ჟრამულით,
ჯიბის რადიოს მუსიკით,
გრლი მკერდის ტალღით, -
ენგურისკენ მოძრაობს, ვიდრე
მდინარის - ზღვასთან შენაკადი
მორეგში არ ჩაითრეკს და დაატრიალებს.
მაშველ რგოლებს
ისევ ბათუმში გამორიყავს ზღვა.
მე ვწევარ თვალდაზღუდული.
მე არ ვარ ზღვის ბავშვი,
მე ხმელეთიდან მოვედი, სადაც
ზღვის ფრინველებს, თევზებს და წვალმცენარეებს
ატლასებში ჩავცქერიდი ცნობისწაღილით.
ზღვას თუ უნდა, შეუძლია - მიშვილოს,
მომწვდეს მუხლებამდე, მხრებამდე,
სულმთლად გადამფაროს.
მისი ნიჟარის მარგალიტები,
ჩამირული ზომალდების ფლოტი -
დაე თვალში გაბრწყინდეს.
ზღვის ბავშვეო, - სადაც, -
ხმელეთის სიღრმეში რომ
ზღვა გეისზმრებათ, -
მე თქვენი და ვარ, -
მე ვიღვიძებ მიტოვებულ
სანაპიროზე და დამწვარ სახეს
ზღვისკენ ვაბრუნებ.

სპარსული ლიტერატურის ქართულ ენაზე თარგმნას იმდენად დიდი ტრადიცია აქვს, რომ ამ მწერლობის საუკეთესო ნიმუშები ქართულად ჯერ კიდევ ადრეულ შუასაუკუნეებში ითარგმნა და ჩვენის ისეთი ფართო პოპულარობა მოიპოვა, რომ "შაჰნამეს", "ვისრამიანის", "ლეილ-მეჯნუნისა" თუ სხვა დიდებული ნაწარმოებების ქართული ვერსიებიც კი შეიქმნა. თარგმანის ეს დიდი ტრადიცია მეტნაკლები ინტენსივობით საუკუნეების მანძილზე გრძელდებოდა; უფრო მონეს-რიგებულად, კულტურტრეგერული ფორმა კი მეოცე საუკუნეში მიიღო, როცა ამბაკო ჭელიძის, დავით კობიძის, ალექსანდრე გვახარისა, ვახუშტი კოჭტუხიშვილის, მაგალი თოდუას, გიორგი ლობჯანიძისა თუ სხვათა ღვაწლის შეოხებით ჩვენმა მკითხველმა კიდევ უფრო შეიტკბო და შეიყვარა ისედაც გაშინაურებული სპარსული მწერლობის სატოვანი ჩუქურთმები. ტრადიცია გრძელდება დღესაც და "არილის" წინამძებარე ნომერიც შეიძლება ამ სიტყვების დასტურად გამოგვადგეს. ჩვენი ჟურნალი ძველი თუ ახალი ირანული მწერლობის თარგმანთა გამოშვებურ-ებით შეეცადა წარმოეჩინა ქართველ მთარგმნელთა სამი თაობის წარმომადგენელთა ნამუშევარი და ამით აღმოსავლური და კერძოდ სპარსული სალიტერატურო პროცესებით დაინტერესებული მკითხველისათვის თავისებური მაშრიფული არმაღანი მოგვერთომა.

"არილი"

ალმასნარე ვახსარი

"ვისრამიანი"

ქართული მთარგმნელობითი ოსტატობის მწერალი

"ცეცხლი კვლავ მწვავს დაგულსა, მალნიტებერ მზევ დაგულსა, მარავს ვისი მწუხარებებს, რამინ ეტრფოდა გულსა".
ნაწყობი ბაითისა, ორმელიც მიენარგოვად ბასის

...ცხრა საუკუნეა, მწუხარებს ვისი რამინის გარეშე, რამინი კი მოჩვენებით ეტრფის გულს, სიყვარულით კი მხოლოდ ვისი უყვარს. "ვინცა მიჯნური არაა, არცა კაცია" - ცხრა საუკუნეა ექოსავით გადმოდის უიმედო შეყვარებულის ეს გამწარებული გოდება და ოდნავადაც არ შეწყლებულა მისი ზეგავლენის ძალა. შემთხვევითი არაა, რომ ეს სიტყვები ყველაზე ადრე და თანაბარტონალობაში სწორედ ჩვენში აიტაცეს თითქმის დანერგის უმაღ. XI საუკუნის შუა წლებში უცნობი ჭბაბუკი პოეტის ფახრ-ედდინ გორგანის მიერ ფალაურ სიუჟეტზე დანერგილი სამიჯნური პოემა "ვის ო რამინ" ("ვისი და რამინი") უკვე სულ რაღაც რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ ითარგმნა ბრწყინვალე ქართული პროზით და ეს ქართული თარგმანი - "ვისრამიანი" იმდენად მაღალშტატურული და დიდოსტატური ძეგლი აღმოჩნდა, რომ ორიგინალის ტოლფარდი როლი შეასრულა ქართული საერო მწერლობის განვითარების ისტორიაში. ყველაფერს რომ თავი დაეხებოთ, სამჯერ დაიმონმა გენიალურმა რუსთველმა ამ რომანის გმირები "ვეფხისტყაოსნის" გმირთა განცდებში გადმოსაცემად:

"იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა".
"ფატმანს ჰკლვიდა უმისობა, რამინისა ვითა ვისსა".
"ნუ ეჭვ მიჯნურთა მათებრთა ნუცა თუ რამინს და ვისსა".

ამჯერად არ ვაპირებ ამ გმირთა და მათ მიერ მიჯნურობის განსხვავებული ვაგების შესახებ მსჯელობას, ისევე, როგორც "ვის ო რამინისა" და "ვისრამიანის" შესწავლის ისტორიის გადმოცემას. ეს უკანასკნელი, მდიდარ საილუსტრაციო მასალასთან ერთად განხილული მაქვს წერილში, რომელიც, იმედი მაქვს, გამოქვეყნდება ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახ. უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის ახალ საინტერესო ჟურნალში "ლიტერატურა და სხვა" (მთავარი რედაქტორი ამირან გომარეთელი).

აქ კი, ჩემთვის ძალზე ახლობელი "არილის" ფურცლებზე მინდა მის მკითხველს წარმოვუდგინო და მასთან

ერთად მოვიხიბლო კიდევ ერთხელ რამდენიმე ნებისმიერად აღებული მაგალითით, რომელნიც ნათლად წარმოჩენენ სპარსული ავტორის ნიჭსა და მისი კონგენიალური ავტორ-მთარგმნელის (ნიკო მარის ტერმინია) ოსტატობას. ქართული მთარგმნელი (გვიანდელი და საექვო ტრადიციის მიხედვით სარგის თმოგველი) ზუსტად გადმოსცემს დედანს, ცდილობს შეინარჩუნოს მისი როგორც სიტყვა, ისე სულისკვეთება და ამავე დროს დაცვას ქართული ენისა და სტილის თავისებურებას.

"ვისრამიანი" ქართული პროზის სრულად ახალი ეტაპია, რომლის გამოთხილს ვხვდებით არა მარტო ენ. "აღორძინების ეპოქაში" (სულხან-საბას "სიბრძნე სიკრულსა"), არამედ ჩვენს დროშიც (გერონტი ქიქოძე, კონსტანტინე გამსახურდია). "ვისრამიანის" სტილი ლაკონური, გამჭვირვალე, მსუბუქი და ექსპრესიული, დღესაც რომ თანადროულად ელერს: "ანაზღად მასვე ნამსა ზღვისაგან შავი ღრუბელი გამოვიდა. ნათელი დღე იყო, მზიანი, ჰამო და მაშინვე, თუ სთქვა, შეღამდა. ასრე დაბნელდა ქვეყანა და ქარი მიდი დადა და მტვერი დიდი შეიქმნა, რომელ ერთმანეთსა ვეღარ შევდივდეს, მექირნილენი აიშლენს და აიყარნეს".

შინაგანი რიტმი, რომელიც ისე მძლავრად ძვრის, რომ ხშირად ამკრავდნენ ივანეშვილი ცალკეული სიტყვისა თუ მარცვლის მეტობა ან ნაწლებობა, ზოგჯერ თითქმის ნაღველავს პროზის ფუნქციებს და თითქმის საღელქეს ტაქტის სახით გვევლინება: "შოახსენე ჩემმაგიერ ნაძვსა ლამაზმო-არულსა"; "აიღე შენი საგანი, რომელ ვერ ეცეს ისარი" ("საგანი" აქ სამიზნეს ნიშნავს); "ამათ დღეთა ნაუზმები სრმალი ჩემი გესტუმრების" და ა.შ. პოეტურ შთაბეჭდილებას აღივრცელა აძლიერებს: "რამინის პირი და ტანი ან ყვითელ-თეთრი ვარდია და ვარდისა ხისა მანყენი მინყით სცივია".

აქვე ერთ ეპიზოდს გავიხსენებ. დიდი ხნის წინ (ღმერთო ჩემო, მას შემდეგ ორმოც წელზე მეტი გასულა), როდესაც მაგალი თოდუხათან ერთად "ვისრამიანის" ახალ კავადმეორე გამორცემას ვამზადებდით და თავიდან ბოლომდე ვუდარებდით ქართულ-სპარსულ ტექსტებს, ჩემი აღტაცება გაუზიარე შესანიშნავ პოეტს, მთარგმნელსა და მკვლევარს თამაზ ჩხენკელს. გამაოცა მისმა პასუხმა: "ვისრამიანი" არ ნამიკითხავს, დედანთან შეპირისპირებით მინდა მისი განცნობა. თამაზს "სპარსულ ენის სიტკბო" უზივრისიტტში დაჭაპნიკებული ჰქონდა, ამდენად, ბუნებრივი იყო მისი ეს სურვილი. შევთანხმდით კიდევ ასეთ პარალელურ ნაკითხვავზე (მაშინ ამ შესაძლებლობას გვაძლევდა მისი მკუფრო შუშაბანდი), მაგრამ "ვაპ, დრონი, დრონი..." ახლა, ცხადია, ნაკითხულიც აქვს და საკუთარ მთარგმნელობით მოღვაწეობაში, ალბათ, გამოყენებულიც; და მაინც, ამ მოკლე ექსცერპტის, ისევე, როგორც მისი სრული ვარიანტის უპირველეს მკითხველად თამაზ ჩხენკელს ვგულისხმობ.

"ვის ო რამინ"

"შენი სიყვარულისაგან სედიანი და მოუსვენარი ვარ, შენზე დარდისა და მოთქმისაგან სულს ვაბარებ (ვლავაჲ). ზარით მოუთქვამ დღე და ღამე, გიჟივით ბარსა და მთაში დაეცხეტები.

"ვისრამიანი"

"მიჯნურობისა და-სიყვარულისაგან კვადები. დღე და ღამე კტირი აღდრეჯილი, ვითა შშავი და მტყრინანი ვცურავ შენისა გონებისაგან".

პირველი ბეითი (ორსტრიქონედი, მრჩობლდედი) სპარსული ტექსტისა ქართულის ერთ ლაკონურ ფრაზაში მოთავსდა. სპარსული "ეშუ" ("სიყვარული", შდრ."ეშვი") ქართული სინონიმურ ნიყვილად ("მიჯნურობა და სიყვარული") იქცა. ზუსტად არის გაგებული და გახსნილი სპარსული იდიომი "სულის ჩაბარება" - "კვადები". ქართულ თარგმანში არა გვაქვს სპარსული შრავალსიტყვაობა (სედიანი, მოუსვენარი, დარდი, მოთქმა), სამაგიეროდ "დივანე" ("გაიჟი") გადმოცემულია აგრეთვე სინონიმური ნიყვილით - "შმაგი და მტყრინანი" (შდრ. "ვეფხისტყაოსნის" "მიჯნური შშავსა გვიქიან" და "მტყრდაცემული ვეგონე", ე.ი. "პნიქიანი, ეპილეპსიით დაავადებული"). დაბოლოს, "დავან" ("მორბენალი, მოხეტიალე") "ცურავ/ცორვად" ("სირბილი,

ქენება") ითარგმნა (შდრ. "ვეფხისტყაოსნის" "სიარულს, ცუდი ცურავ"; "მინდორს აცორვებს ტაიქსა").

"ვის ო რამინ"

"ღისით ჩემი დარდის გამშობარებელი მშეა, რადან ჩემი ღაწვებით ნათელია და ელვარე. ღამით შენი დარდის გამშობარებელი ვარს კვლავცაა, როცა მათ ვუჭკრებტ; შენს კბილებს ვადარებ".

"ვისრამიანი"

"ღისით მშეა ესკვრეტ შენის მსგავსებისათვის და ღამით - სიბნელსა შენათვე თმთა სახეებისათვის".

სპარსული დედნის ორი ბეითი (ოთხი ტაევი) ერთ ქართულ ნინადიდებაში მოთავსდა, თანაც მეორე ნახევარი ისე რადიკალურად შეიცვალა, შეიძლება კაცმა იფიქროს, სხვა ტექსტი ხომ არ ჰქონდა მთარგმნელს (თავისთავად ახალი და მოულოდნელი შედარება ვარს კვლავცაა სპარსულ კბილებთან შეიცვალა ღამის სინელის მიჯნურის შვებ თმებთან ბუნებრივი მიმსგავსებით).

"ვის ო რამინ"

"კაცი, რომელიც შორსა კარგი ღვინისგან, თუ ღურღოს დაღვევს, ეპატიება".

"ვისრამიანი"

"ვისცა მურავაყიანი ღვინო არ მიძვკვებოდღეს, თხლის სმა არ ებრალებს".

სპარსული დედნის "შეი ხოშ" ("კარგი ღვინო") ქართულ თარგმანში "შურავაყიან ღვინოდ" იქცა. ჩანს, არაბმა. "შორავაყ" ("წმინდა, კამკამა") უკვე შემოსული იყო ქართულში. სპ. "დორი" ("ნაღვეი, ღურღო") ქართული შესატყვისით - "თხლითა" გადმოცემული. საინტერესოა გამოთქმა "არ ებრალებს" (ე.ი. ბრალად არ ედება, დანაშაულად არ ეთვლება), რაც ზუსტად გადმოგვცემს დედნის "მაყზურ" ("ეპატიება").

"ვის ო რამინ"

"ზოგჯერ ჯაჭვის პერანგში ხმალი წყალივით შევა, ზოგჯერ თვალეში ისარი ძილივით შევა. ზოგჯერ შუბი მკერდში სიყვარულივით შევა, ზოგჯერ ნაჯახი თავში გონებასავით შევა. იცოდა თითქოს სისხლისმშემლმა მახვილმა, სული სხეულში სად დაამკვიდრა ღმერთმა. იმავე გზით, რა გზითაც მკვიდრი შევლა, აღამიანთავან იმავე გზით სული გამოვიდა. ღრუბელივით იყო ინდური მახვილი, მივან წვიმდა არაღვანს ნიაღვარი. [როგორც მირტის ტოტზე ბროწეულის ყვავილი, როგორც ბროწეულის ფურცელზე მარცკალი]. ბძობილაში შუქი თერძივით იყო, მებრძობლებს უნავარს აკერებდა ზოლმე".

"ვისრამიანი"

"ზოგჯერ ჯაჭვის შივან სრმალი შევიდის, ვითა წყალი, ზოგს თვალთა შივან ისარი შეეპარის, ვითა ძილი.

ზოგს გულსა შვიან შეუქი შეეპაროს,
ვითა სიყვარული,
ზოგს თავსა აფთი შევიდის, ვითა ტვინი.
თუ სუნთქვა, ზრამალმან იცოდა
თუ ღმერთმან სული კაცისა ტანსა შვიან სად დაამკვიდრა.
მასვე კვალსა მახვილი შევიდის,
და მის კვალისაგანვე სული გამოვიდის.
ღრუბელსა ჰკვანდა ღურჯას ბასრის ზრმალი,
მაგრა წვიმა და ღვარი მისი წითელი იყვის.
ომსა შვიან ისარი მკერვალსა ჰკვანდა,
მკერვალისაებრ შეაკერის ზორცი უნაგირსა”.

მოაბადის ბრძოლის გრანდიოზული სურათია დედან-
ში და არანაკლებ შთამბეჭდავია მისი ქართული თარგ-
მანი. სპ. “თაბარ” (“ნაეჯიბი”) გადმოღებულია ქართული
“აფთით” (საბა: “მახვილია ბრტყელი და ტარგრძელი”),
“ინდური მახვილი” (“თიღე მენდოვანი”) - “ღურჯი ბას-
რის ზრმლით” (ბასრა ქალაქი არაბეთში ცნობილი იყო
ფოლადით და მისგან დამზადებული მჭრელი ხმლებით.
სდრ. ქართული “ბასრი”). სპ. “დერზი” (“თერძი, მკერავი”)
ჯერ არ იყო შემოსული, შესატყვისად ქართული “მკერ-
ვალი” გვაქვს. ქართულის მიხედვით ერთი ბეითი სპარ-
სულში გვიანდელი ჩანამატი ჩანს.

“ვის ო რაჟინ”

“რა საჭიროა ჭაბუკის სისხლის დაღვრა,
რომელსაც შენთვის არასოდეს მოუყენებია ზიანი”.

“ვისრაჟინი”

“მაგრა არა ხაშს, შენმან მზემან, არა ხაშს
ესეთისა ყმისა კაცისა სისხლთა დაღვრა და მოკლვა,
რომელსა დღეთა მისთა შვიგა შენ და არა შეუცოდებია!”

აქ ქართული თითქოს უფრო სიტყვაუხვია, მაგრამ ეს
მრავალსიტყვაობა გამართლებულია და განპირობებული
სპარსული ტექსტის ალიტერაციით: “ქე შარგეზ ბარ თო
ნამად ზუზიანი” (“რომ არასდროს შენ არ მოგვლია მის-
გან ზიანი”). ქართულ თარგმანში იგი კომპენსირებულია,
ერთი მხრივ, რიტმული განმეორებით (“მაგრა არა ხაშს,
შენმან მზემან, არა ხაშს), მეორე მხრივ, ფრაზის დაბო-
ლოების არანაკლები ალიტერაციით (“რომელსა დღეთა
მისთა შვიგა შენდა არა შეუცოდებია”).

“ვის ო რაჟინ”

“მეუბნები, მოთმინებაშია შენი ხსნა,
რა ადვილია ბრძოლა მაყურებლისთვის”.

“ვისრაჟინი”

“შენ ეგრე მტყვეი, დათმობისა კიდე ღონე არა გაქვსო,
ადვილია მხედველთაგან მყომართა ჭკერტა”.

ცნობილი ანდაზა არა მარტო ზუსტადაა გადმოღებუ-
ლი, მეორე ნახევარში საღუქსო რიტმიც კი შენარჩუნე-
ბულია (სრდ. “ვეფხისტყაოსანი”: “სხვა სხვისა ომსა ბრძე-
ნია”).

მაგალითების გამრავლება უსასრულოდ შეიძლება,
შთაბეჭდილება კი, მინდა იმედი ვიქონიო, ერთია: ყოვე-
ლი მათგანი ძვირფასი თვლივითაა, რაც უფრო ატრია-
ლებ ხელში და აკვირდები, მით უფრო მდიდარი ფერ-
ბი ელვარებენ მის წახანაგებზე.

სახელით ღვთისა, სულისა და გონის უფლისა,
აზრთუწვრთნელისა, მეუფისა ორთავ სოფლისა.

ვინ არს უფალი სახელთა და ფოვლთა ადგილთა,
ვისგან გზანი და კაცთ არსობის პური დადგინდა.

რომელმან შექმნა ცა, მიწა და ცათა სფეროზე
აღმობარწყნისა თვით მზე, მთვარე და ასპიროზი.

იცოდე, თვალთ მისი ხილვა თუ მოგინდება,
ვერ რას გაზნებო, თვალნი ფუჭად დაკეპინდება.

ყოველ დგმათა და სახელთ მიღმა ჰგეის რომელი,
იგი არს კაცთა აზრისათვის მიუწვდომელი.

ხელვერეწიფვის სიტყვის მისთა გზათა მიგნება,
აზრი და გონიც ამა გზაზე უძლურ იქნება.

რამეთუ გონი იმას ურჩევს სიტყვას და სახელს,
რაც მის მიერ იხსლვების, ოდენ მას ამხელს.

მას, ვერსახილველს, ვით შეასხას კაცმა ქებანი?
ხაშს, მსახურებელს, მას ჰმონებდეს, იგზნოს ვენბანი.

ამქვეყნად აზრი და გონება, სული და ენა
როგორ შესძლებენ, ღირსეულად ადიდონ ზენა?!

ხაშს, აღიარო და იწამო არსება მისი,
ხაშს, განირილო უქმი სიტყვა შენი თუ სხვისი.

თავყანი ეც და მართებული გზანი ეძიე,
შინაგან მზერით მის მცნებათა სიღრმეს ეწიე.

ვისაც ცოდნა აქვს, ის იქნება ძალგულოვანი,
ცოდნისგან კვალად ჭბაუკლდა გული მსცოვანი.

სიტყვას არ ძალუმს გარღვიოს გრძნეული გარსი
და აზრს, რომ ასხნას იღუმალი არსობის არსი.

ჰოი, საწუთროვ, შენ ხარ მრავალ ჭმუნვათა მქენი,
ამქვეყნად განა გონიერი იხარებს შენით?!

აღამიანო, თუგინდ, მართლაც, გწყალობდეს ბედი,
თუგინდ მოგაგოს ქვეყნად დღენი შენ სხვებზე მეტი,

იცოდე; რასაც მოვანიჭებს, ვართმევს იმწამსვე.
მიწით ნაშობი უბრუნდები ისევ მიწასვე.

გინდ მეფე იყავ დიდებული და თუგინდ მონა,
როგორც კი შენს სულს მოცილდება სხეულის წონა.

ჭრინსაც და ღზინსაც ერთიანად წარიღებს ქარი,
ქვეყნად ვინ ჰპოვა მარადისი სადგომი მყარი?!

ნეტარ არს იგი, ვისაც დარჩა ქვეყნად საჩელი,
სიკეთეს ძალუმს, წარმავლობის დაჰკმობს ნალექელი.

გინდ მეფე იყავ და გინდ მონა, ორივე ერთია,
თუ მადლს მოისხამ, შენი შემწე მაშინ ღმერთია.

განა არ არის კაცთა მოდგმის ბედი და წერა?!
ბრძენი არ არის, ვისაც მისი რაიმე სჯერა.

სამართლიანად გაატარე მთელი ცხოვრება,
შენი სიკეთე მაშინ ყველას ემასხორება.

და თუ ავიტანს თინიანი ზრახვები ხარბი,
შენივე ხელით მოგესწრაფვის დღეები ჭარბი.

გახსოვდეს, ვერვინ გადურჩება ჭაბოთა სიკვამს,
მიწიდან მიაჭეს ყოველივე და ანიაკვებს.

ყველას მოგველის ჩვენ სიკვდილის რისხვა მარადი,
თავს გინდ გვირგვინი გვიმშვენებდეს, გინდ მუზარადი.

სიკვდილი ყველას სათითაოდ მოგვიწვევს რიგით,
მაგრამ ამქვეყნად არვინ უწყის, რა გველის იქით?

ვინ არის ქვეყნად, ვისაც ბედი არ ერგო შავი?
სხვას რას მისტირი? დატირიე შენივე თავი!

რამდენ ხანს დაჰყოფ, ამის გამჟვე მხოლოდ ღმერთია,
მივეხეტებიოთ დაფანტულნი, გზა კი ერთია.

წუთისოფელმა მოგვივლინა სვე-ბედის ელჩი,
გვირგვინს რომ გვიწვდის, ქამანდი აქვს მეორე ხელში.

როგორც კი იგრძნობ, რომ გვირგვინის მფლობელი გახდი,
როგორც კი ოდნავ აგამადლებს სამეფო ტახტი,

წამსვე მიხვდები, რომ ქამანდიც მოგაჭლო აქვე
და განწირული უმოწყალოდ დაქანდი თავქვე.

ჭკვიანი კაცი ამ საწუთროს არ მიენდობა,
მას არც დანდობა შეუძლია და არც შენდობა.

როგორც კი გულში დღევგრძობობის გაივლებ იმედს,
სამარის ღოდად დაგაწვევა იმწამსვე მიიმედ.

რატომ ან რისთვის? იმან თვითონ არც იცის, მგონი,
ამ კითხვებისგან დაცლილია იმისი გონი.

მან არც კი უწყის, რად დაღამდა ან რად იცისკრა?
თავის ბრუნვისა იმან თვითონ არა იცის-რა.

ასეთი არის მაცდურ ქვეყნის წესი და რიგი,
ყოველ ზეობას ქვედამზობით ამთავრებს იგი.

დასაბამიანდ მუდამ ასე ბრუნავს ცარგვალი,
ხან ბრძოლას საზღვრავს, ხან მშვიდობას ბედის ფარგალი.

ერთს აღაზვეებს და ახარებს მიუღ იმის მოდგმას,
ხოლო მეორეს არ აკმარებს ზარსა და მოთქმას.

ერთს ტახტზე დასვამს, ოქრო მოსწვივს ისე, ვით შავი,
ხოლო მეორეს მიწა ჰხვდება ცივი და შავი.

ერთს - საგანძური, სრა-სასახლე მუქთად და უქმად,
ხოლო მეორეს - გულის სისხლში ნადობი ღუქმა.

ერთს ანებიერებს ბედ-იღბალი ყოვლის მომრევი,
მეორეს - ხანა ვეშაპისა და ზღვის მორევი.

გოგინა ბანჯული XII საუკუნე

ბედი არც ვინმეს მტერია და არცა მოყვარე,
თუნდ შეებძოდლე, თუნდ მონურად ქელი მოხარე,

ვერას გახდები, გული უნდა ფუჭად დაღალო,
იმაზე მაღლა მხოლოდ შენ ხარ, ღმერთო მაღალო!

შენგან ვკაქვს ღვინავ და ნადველიც გულთა აძკლები,
ზოგს მეტი ჰხვდება ყოველივე და ზოგს ნაკლები.

შენ ხარ ყოველი, ხან ზენა ხარ და ხან ქვენა ხარ,
არ ვიცი ვინ ხარ, მაგრამ რაც არს ქვეყნად, შენა ხარ!

რულაძი X საუკუნე

ილხენდე ლამაზ შავთვალასთან ხალვითად მჯდარი,
წუთისოფელი ზღაპარია და ნიავე-ქარი.

რაც უნდა მოხდეს, მას ყოველთვის შეხვდი ხალისით,
რაც უკვე მოხდა, დაივიწყე, უქციე მხარი.

მე და ის - ამბრის სურნელებით დაღალაშლილი,
მე და ის - სახით მთვარისა და ფერის დარი.

ბედნიერია, ვინც ირგო და უხვადაც გასცა,
უბედურია, ვინც სიამეს მიუხშო კარი.

ვაგლახ, ქარი და ღრუბელია წუთისოფელი,
მოშეცი ღვიწო და დავლით, რაც არი, არი!

ძლიერთა ამაქვეყნისათა დადრიკეს ქელი,
ველას მოეჭლო განურჩევლად სიკვდილის ღველი.

მიწად დაინთქა, ვინც იწვედა ზემით და ზემით,
სურდა, ზეცამდე აეწვდინა კოშკი თუ სვეტი.

ათას-ათასი წყალობიდან, რაც ჰქონდათ ქვეყნად,
ბოლოს და ბოლოს რა წაიღეს, სუღარის მეტი?!

შერჩათ, რაც სცვითეს, რაც გასცეს და თავად შეირგეს,
ვაგლახ, ეს არის კაცთა მოღმის წერა და ბედი.

მოიციქულთაგან წილად მერგო ჭეშმარიტება
და რაღად მინდა მე ელინთა დამშრალი წყარო?

სული ზორცისთვის რად ვაწამო? სულს ამაღლებულს
მე როგორ ვკადრო, რომ ძაღლებს ფარეში ხარო?!

იოსებივით დამატყვევა მშენიერებამ,
ლამაზი ღვექით ბულბულივით ვილხენ და ვხარობ.

ძლიერთა ამაქვეყნისათა მე კარგად ვიცნობ
და აღარ მინდა მათ წინაშე კვლავ ქელი ვხარო.

იმედის ნაცვლად დამრჩა მხოლოდ აპოუბა,
და აღარ მინდა, სინანულის ცრემლები ეღვარო.

ამა ქვეყნად ორი გზაა,
მაგრამ ჩემი რომელია?
ერთი გზა მეჩეთისა,
სადაც აღარ მომელიან,
მეორე კი გზა ღვინის,
სადაც სარდაფია ღვინის,
მაგრამ იქაც ჩემი გული
მარად დაუღვომელია.
მეჩეთსა და სარდაფს შუა
იდუმალი სხვა გზა თუა,
ჯერ არ ვიცი ცხადლოვ, მაგრამ
გუჰმანით ვგრძნობ, რომელია.
იქ მეგულვის და იქ მივის
ჩუმი გაეღვება სხივის,
სადაც სიყვარული ღვივის,
სული დაუცხრომელია.
შენ კი ვანა იზამ იმდენს,
რომ მიხვიდე ნ ი ზ ა მ ი მ დ ე
და შესძახო: ჭეშმარიტი
გზა, მითხარით, რომელია?!

მოჰამადალი ესლამი ნოდუშანს ქართველი მკითხველი იცნობს სატირული რომანით "სიცრუე და ჯადოქრობა" (1986 წ), რომელიც მან მოჰამად დიდევარის ფსევდონიმით გამოაქვეყნა. მაგრამ, ვფიქრობთ, ჩვენი მკითხველისათვის უცნობია ამ ავტორის ესეისტური და პუბლიცისტური ნაშრომები. მ. ესლამი ნოდუშანი პროდუქტიული მთარგმნელიც არის და დრამატურგიაშიც უცნობი ბედი. მისი ნაშრომების ძირითადი თემებია: ირანი და ირანელები, მათი ადგილი მსოფლიო ისტორიასა და დღევანდელ მსოფლიოში, დასავლეთ-აღმოსავლეთის ურთიერთობები, კულტურისა და თანამედროვე მორალის საკითხები.

ერთად იგი წერს: "თანამედროვე ინდუსტრიული ეპოქის კაცობრიობა ისე გამოიყურება, თითქოს ცალი ფეხით ურემზე გამოუბამი, ცალით კი - კოსმოსურ ხომალდზე: მეცნიერების თავსაზრისით წინ არის წასული, ხოლო ზნეობის მხრივ - უკან". ეს თემა და, აგრეთვე, დასავლეთისა და აღმოსავლეთის ურთიერთმიმართების საკითხი ორი უძველესი ეპოსის "ილიადასა" და "შაჰნამეს" მაგალითზე განიხილება წინამდებარე ესეში, რომელიც გამოქვეყნდა კვარტალურ გამოცემაში "გოლესთან" (ტ. II, N4, 1999.) ეს გახლავთ ჩრდილოეთ ამერიკაში სპარსული ენისა და ლიტერატურის გავრცელების საბჭოს ორგანი.

მოჰამადალი ესლამი ნოდუშანის ამ ნაშრომში განხილული საკითხები მეტ აქტუალობას იძენს ირანის ისლამური რესპუბლიკის რევორმაციური პრეზიდენტის მიერ მსოფლიო საზოგადოებისთვის შეთავაზებული "კულტურათა დიალოგის" ფონზე.

მთარგმნელი სპაბე

მოჰამადალი ესლამი ნოდუშანი

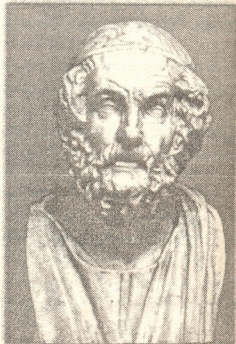
ირანელები და ბერძნები "შაჰნამესა" და "ილიადას" მიხედვით

საკითხი ასე დგას: შეგვიძლია თუ არა ორი უძველესი ეპოსის "ილიადას" და "შაჰნამეს" ერთმანეთის გვერდით დაყენება და ორი ერის - ბერძნებისა და ირანელების ხასიათისა და ბუნების, მათი მსოფლმხედველობის შესახებ რამე მტკიცებულების მოპოვება? ვფიქრობთ, შეგვიძლია. მიუხედავად გარეგნული ფორმისა, ეს ისეთი საკითხი როდია, რომელიც მხოლოდ წარსულს მიეძღვრება, არამედ იმავე დროს, იგი მოიცავს დღევანდელთვის ერთ-ერთ ყველაზე აქტუალურ პრობლემას - თანამედროვე მსოფლიოში აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ურთიერთმიმართების საკითხს.

"შაჰნამე", მისი შექმნიდან მოყოლებული დღემდე, ირანისათვის მუდამ თანამედროვე წიგნად რჩებოდა. ახლაც ასეა. და როცა მას "ილიადას" გვერდით ვთავსებთ, ჩვენი თვის გარკვეულწილად ცხადფყოფთ, თუ როგორ უცხოვრია და უფიქრია დასაბამიდან აღმოსავლეთის და დასავლეთის.

საკუთარი ფესვების შესაცნობად ჩვენ არ გავაწინა "შაჰნამეზე" უფრო ძველი, უფრო მნიშვნელოვანი და უტყუარი საბუთი და, შეიძლება ითქვას, ახლა სწორედ რომ შესაფერისი დროა მის ახლებურად წასაკითხად, რადგან ვდგავართ წარსულისა და აწმყოს გასაყვრად. აწმყოს ეტაპზე შესაბამისად საკუთარი ძალები უნდა შევფასოთ. დასავლეთი აღიარებულია განახლების, მეცნიერებისა და აღმოჩენების წარმომადგენლად, ჩვენც იმ ზღვარს მივადევით, როცა შეუძლებელია არ გვჭირდებოდეს განახლება, მეცნიერება და აღმოჩენები. საქმე ისაა, როგორ შევვებებით მას.

უკანასკნელ წლებში გახშირდა საუბარი "კულტურული ექსპანსიის" შესახებ, მაგრამ ეს არც დღევანდელი პრობლემა და არც გუშინდელი. ორმოცდაათი წელი მაინც იქნება, რაც ეს თემა ტრიალებს. სხვათა შორის, ახლა "შაჰნამეზე" ესაუბრობთ და ვითარება რამდენადმე მსგავსია იმდროინდელისა, როცა ეს ნაწარმოები შეიქმნა. მაშინ ჩვენ ომიანებისა და აბასიანების მხრიდან უპატივცემულობითა და ქედმაღლობით ვიყავით გარემოცული და საქირი იყო საკუთარი პლატფორმის თაობაზე ხმა-მალა გამოვცხადებინა. ახლაც დასავლეთის წინაშე თავდავითი პოზიციებზე ვდგავართ. შექმნილია ერთგვარი გლობალური კულტურა, რომელიც დასავლეთშია აღმოცენებული. მაგრამ, ფაქტობრივად, ეს მხოლოდ კულტურა როდია, მასში ანტიკულტურაც არის, ეკონომიკაც ჩათრეული აქვს, ახალგაზრდებსაც ძვირებისა და მიღლევა-

რების მსხვერპლად აქცევა, წარმატცი სახე აქვს. ამიტომაც მართებული არ იქნება, მის წინაშე ბუღ-ხელი და-ვიკრიფოთ.

ის, რასაც ვამბობ, არ წინავე დასავლეთის წინააღმდეგ ურორტის გახსნას. ის თავის საქმეს აკეთებს და ჩვენ ჩვენი უნდა ვაკეთოთ. ამ ორმოცდაათი წლის მანძილზე მრავალჯერს გაისმა გაფრთხილება ამის თაობაზე, მაგრამ არ იქნა შესწენილი. თუ საკითხს სერიოზულად მოვეკიდებით, ლოზუნგებს თავი უნდა ვანებოთ და სწორ გზას დავადგეთ. დასავლეთი მეცნიერებას წარმოადგენს, მეცნი-

ერებს კი ვერაფერს უარყოფს. შეიძლება ვიშვებოთ მეცნიერების გამოყენებაზე და მის თანხედენაზე საზოგადოების ჯანსაღი განვითარების პროცესთან.

რაც შეეხება გამოყენებას, აქ საჭმე რამდენადმე მოიკოფლებს: ავილო, გარემოს მდგომარეობა, ფსიქიკური დარღვევები ოჯახისა და საზოგადოების დონეზე, ყელის გამოჭრა, ავთოტეპები, ქალაქების სულისშემუთავი კონცენტრაცია, ადამიანის უპირველესი უფლებების დარღვევა... ეს ზღაპრია წვეთია.

ირანი აზიის ერთ-ერთი ქვეყანაა და ამავე დროს მსოფლიო ოჯახთან დაკავშირებული. მაგრამ ეს არის მეტად რთული ინდივიდუალობის ქვეყანა, რომლის მსგავსი ძნელად თუ მოიძებნება. ეს თავისებურება მის სიძველეში, მწყობარ კულტურასა და მტკიცეულ ისტორიულ გამოცდილებაშია. სწორედ ამ სირთულის გამო არავის მოუცია თავისთვის უფლება, ისე წარმოედგინა იგი, როგორც სინამდვილეში არის. ამიტომ ბევრი ურთიერთგამორიცხავი რამ თქმულა მის შესახებ.

ახლა ამ მშობლივარ სამყაროში თუკი გადავწყვიტებთ, რომ მომავლისაკენ ვიქცეთ პირი და მსოფლიოს სცენაზე შევასრულოთ ის როლი, რომელიც ამ დიდ ქვეყანას შეეფერება, უპირველესი პირობა იქნება საკუთარი სახის დაბრუნება და საკუთარი თავის შეცნობა. აბულყასიმ ფირდოუსიმ ათასი წლის წინ თქვა:

უპირველესად უნდა იფიქრო, რომ უღირსი ხარ, მაგრამ საკუთარ თავს ავადებიო ნუ მოეყრები.

რას ნიშნავს "საკუთარ თავთან ავადებიო არ მოეყრება"? - ე.ი. საკუთარი თავის სერიოზულად აღქმა ანუ საკუთარი რაობის იმ სახით დაფასება, როგორიც არის, ოცნებებში გადავარდინა და დროის ფლანგვისათვის თავის არიდება და, ცხადია, საკუთარ ნაკლფანებზე თვალის არ დახურვა.

მსველმწყობარს ჩვენ საქმეს ერთი კუთხით მივუდევით, ჩვენი აზრით, ძირითადი და მნიშვნელოვანი კუთხით. ირანი და საბერძნეთი ის ორი სახელმწიფო იყო, რომელთაც პირველად გადაცნეს და ერთმანეთს დააკავშირეს აღმოსავლეთი და დასავლეთი. ორ საუკუნეზე მეტ ხანს ჰქონდა ურთიერთობა აქემენიდურ ირანს საბერძნეთთან, ხან ვიწმებოდა მას, ხან - შვილობა მყარდებოდა. ეს ირანი და დროის ორ ძირითად ცივილიზაციად მიჩნეოდა, თუმცა მათ შორის განსხვავება დიდი იყო. ამის შემდეგაც, პართელებისა და სასანელების დროს ირანი ბერძნული ცივილიზაციის შემკვიდრის - რომის იმპერიის გეზობელი, მეგობარი და მეტოქე გახდა. ამ ორს ჰქონდა განანილებული იმ დროისათვის ცნობილი მსოფლიო და ამ პროცესში მთლიანობაში დაახლოებით ათას წელიწადს გასტანა. აზიზმი დასავლეთთან ყველაზე მეტი ურთიერთობა ირანს ჰქონდა.

ამდენად, შეიძლება ითქვას, ორმ "ილიადა" და "შამანაჲ" ორი ცივილიზაციის ორი უძველესი საბუთია, რომელთაგან ერთი ასახავს ირანულ რაობას, მეორე კი - დასავლეთისას. ორ ცივილიზაციის შორის არსებული მსგავსება და განსხვავება მეტად გამოხატულია. ჯერ ერთი, "შამანაჲ" და "ილიადაში" შემინვერა ერთგვაროვანი მისია. თუკი ისლამის შემდგომ პერიოდში "შამანაჲმ" დადასტურა ირანული ეთნოსის მიერ ეროვნული სახის დაბრუნება და ისტორიული უწყვეტობა, შიშროსის პოემებმაც გავლენა მოახდინა ევროპულ რენესანსსა და ახალი ევროპის დაბადებაზე.

ბერძნულ სამყაროს სურდა, ილიადური სამყარო ყოფილიყო. რომსაც, ოლინდ, თავისებურად, იგივე განზრახვა ჰქონდა. შუა საუკუნეების შესვენების შემდეგ რენესანსულმა ევროპამ კვლავ მიმოიბრა ძველ საბერძნეთსა და "ილიადში". მაგრამ ის ქრის-

ტიანობასთან კარგად შეაჯერა, რადგან ადამიანი ისეთი მონყობილი, რომ გრძნობები და ინტუიცია ლოგეკასა და გონებასთან უნდა შეზავოს. და მინც, რადგან მატერიალისტურ აზროვნება ბატონობდა ევროპულში, ქრისტიანობაში იცხო "ქე ლეისიას" გამოსახა, რათა ზეცასა და დედაამინს შორის კავშირში სხეულის ნილი შეუქმნევილი არ დარჩენილიყო.

ამ ნახავს ილიადური აღქმის გადმონათობი რიდი აკლია. აქტიული მეორეები ამქვეყნად მომდარ უმერებს ქმედებას ოლიმპიური ლმერთების ნებას უკავშირებდნენ, მაგრამ თუ ღრმად ჩაუვკვირდებით, აღმოჩნდება, რომ დედაამინა მართავდა ზეცას ანუ "შოკედაინ" საკუთარ ადამიანურ მოთხოვნილებებს "უკვადიო" მიანერდნენ. პაუევი ამბობდა: "იმ ხელთან მივდარობ, რომელმაც შემქმნა", მაგრამ ამ შემთხვევაში დედაამინს ბინადრება შექმნის ლმერთები და ქალღმერთები.

დასავლური ცივილიზაცია ამ პრინციპის მისდევს და დამყარებულია მატერიალიზმზე. მარქსიზმმა ამისათვის მარადიული თეორია შექმნა, ხოლო დასავლეთის ინდუსტრიულმა საწყარომ მისი პრაქტიკული განხორციელება ითავა. მისი აზრით, ადამიანის მატერიალურ მოთხოვნილებებს საზღვარი აქვს. ადამიანი ის უსასრულო სულიერი სამყარო როდია, რომელსაც მკლავე "აზროვნებას" უწოდებდა, ხოლო მსოფლიოს მასზე დაფუძნებულად მოიანზრებდა. არამედ მას (მატერიალურ მოთხოვნილებას) მიიჩნევს იმ ერთი მუჭა ნაცრისფერი მასის ნაყოფად, რომელიც თავის ქალაქში მოიახსნებელი, რომლის წინა 1100 გრამს არ აღემატება და საწყაროს სადღუფლოს იტევს.

დასავლელები იმდენად სამართლიანი კი არიან, რომ თქვან - მათი ცივილიზაცია ბერძნული სანწყინებუა დაფუძნებული და მისგან იკვირებ ძალას. გარდა მატერიალისტური აზროვნებისა, რომელიც მთელი რიგი საოცარი აღმოჩენებისა და გამოგონებების საფუძვლად იქცა და ძირითად საკითხს წარმოადგენს, "ილიადაში" სხვა მშორებისათვისინი საკითხებზე გამოიკვეთება, როგორცაა:

1. კონსულტაცია და დემოკრატია: რამეთუ რამდენიმე გონება ერთზე მეტს იწინის;
2. კონკურენცია და მტოქეობა: რამეთუ კონკურენცია ბაღებს მოზოდებს და - შიშროების ნიქს უსაზღვროდ ნაყოფის ხდის;
3. ესთეტიკა: დამყარებულია გავშირი ნორმასა და სარგებელს შორის, ასევე ნონანსროობასა და წარმადებას შორის;
4. სპორტი: რამეთუ სულიერი სიჯანსაღე ფიზიკურ სიჯანსაღესთან უნდა იყოს შესამებულო;
5. ქონების მოხვევა: თუნდაც ექსპლუატაციის ფასად, რადგან ქონება ცხოვრებაზე ბატონობის გარანტიას წარმოადგენს;

6. თავისუფალი დიალოგი და კამათი: რამეთუ მასში იბადება აზრი, ხოლო აზრი გზას სხნის გამოხატვის სიშინაობისთვის;

7. გამარჯვების სამართლიანობა, რამიე სრითი იქნება ეს თუ მკლავის ძალით: რამეთუ გამარჯვება ძალის მარეგნებელია და ამავე დროს, მისი მშობელიცაა, ხოლო მსოფლიოს ძალა წარმართავს.

ყოველივე ამის გვერდით არსებობს სხელი, დიდება და პატივი, რაც ზებეა მიზემი იმისა, რომ რომელიმე პიროვნება გამაორჩევა თავისიანობის შორის და დანიანაურდება. ბოლოს ყოველივე ამის ახსნა ხდება ლოგიკით, რომელსაც მატერიალური საწყისები აქვს და წარმოადგენს "ილიადადან" მიღებულ გაკვეთილს.

ბერძნულ აზროვნებაში ამქვეყნიურ ცხოვრებას ენიჭება ანგარიში. სხვა სამყარო, სახელად "ჰადესი" ბნელით და ბურუსით იყო მოცული, მინისქვეშ

მდებარეობდა. ამდენად, სკივთესაც და ბოროტებასაც შედეგად სწორად ამ საყაროში უნდა მოგვხან. ადამიანის ცდილობდა, კეთილი საქმის ჩადენით ამ მსხვერპლმწიფრებით სახელი მოგვეყვა იმ იმედით, რომ გარდაცვალების შემდეგ მისი კვალი საწოთრის ნივნის ფურცლიდან ერთბაშად არ გაქრებოდა და შობამოვლები და ახლობლები შეძლებდნენ მისი ნათელი სახელით ამქვეყნად ესარგებლა. მიცვალებულთათვის დანსებული ხანგრძლივი რიტუალი, რომელც მოიცავდა მსხვერპლმწიფრებას, კრებასა და დაკრძალვას, აგრეთვე, აღმშობლის ცხედრის მიმართ უპატივცემულობის ნებისმიერი გამოვლენის გამო, იმისათვის იყო, რომ განსვენებული მუხბალავი და პირნათელი წასულიყო იქვეყნად. დატყობრივად, მიცვალებულის ამგვარი პატივისცემა მისი შობამოვლების გამარჯვებად და დაფასებად ითვლებოდა.

ხოლო "შაშანამში", მითოლოგიურ ეპოქაში, უცხო ღმერთთან გვაქვს საქმე უხილავი, ბრძენი და ყოვლისშემძლე, ყველა საქმის გამრიგებ, სიკეთის შემცველ "მონსაულე", რაც შემოქმედის ერთ-ერთ ვითებს წარმოადგენს, "სამართლის მიმცემს" ნიშნავს. რასაც ის აკეთებს, სწორი ქმედების ტოლფასია და უნდა მიიჩნიოს. მართალია, ქვეყნად ისეთი რამებიც ხდება, რაც კაცს სასურველად არ ეჩვენება, მაგრამ ამის ისე წარმოადგენენ, თითქოს, ამ ხდომილებებში უეჭველად იყო მიზანშეწონილობა, მაგრამ ეს საიდუმლო ყველასათვის დეფარულია. "შაშანამს" ადამიანი შეავს არცოდნის ყველგან მდგომს, რომლისთვისაც საზღვრის იქითა მხარეს გზა არ არსებობს. ბერძენი მას აღმოაჩენს. იგი რეალისტობის გამო ყველა პრობლემისა და უმედურების მიზეზად ღმერთებს მიიჩნევს. ასე ამბობს: "მათ შორს ადამიანების. არ შეუძლიათ იმის ატანა, რომ ადამიანებს რაიმე უხარიათ".

"ოლიადს" აღწერს ტროის ომის ეპოპეას, რომელიც დაიწყო ერთ ენაზე მოლაპარაკე ერთმორწმუნე და ერთი ენისთვის წარმომადგენელი ორ ტომს შორის, ეგეოსის ზღვის ორ მხარეს. მანძილის სიმცირის მოუხედავად, იმდროინდელი მსოფლიო იმდენად დიდი კი იყო, რომ ამ ომისათვის ეწოდებოდათ ომი ევროპასა და აზიას შორის.

მაშასადამე, მანამდე, სანამ ჩვენს აღმოსავლეთში 480 წ. ქსერქსე ბერძენებს თავს დაესხმოდა, აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის ომი უკვე დანწყობილი იყო. ამის ერთ-ერთი საბუთია ის, რომ ქსერქსემ საბერძნეთისაკენ მიმავალ გზაზე ტროას სანახევრად ამ ქალაქის დაღუპულ მკვიდრთა საპატრიარქოულად მსხვერპლი შესწირა და შემდგენებლად ღვინო აწვიმა, ხოლო საიროზიცოდ წლის შემდეგ ირანზე თავდასხმის დროს აღმქვანდურ მაკედონელთა ამავე ადგილას ბენქითა სულის საცხოვრებლად მსხვერპლმწიფრების რიტუალი აღასრულა. თითქოს ერთს სურდა, რომ ომში, რომელიც წინ ელავა, როგორც აღმოსავლეთის წარმომადგენელს, საკუთარი თავი ტროელთაგან დაეკავებინათ, ხოლო მეორეს, როგორც დასავლეთის წარმომადგენელს - ბერძენებთან.

განა შეგვიძლია ვამტკიცოთ, რომ აღმოსავლეთი დღემდე აღმოსავლეთად დარჩა, ხოლო დასავლეთი - დასავლეთად? თანაც იმ აღრევის გათავისსინებოთ, რომელიც ერებს შორის ახალი გაგმირების შედეგად წარმოიშვა... ჯერ კიდევ დიდმა დრომ უნდა განვლო, სანამ თითოეული ამ ორთაგანი ბუნებით მეორეს დაემსგავსებოდა.

ცხადია, აქ მიზნად არ დავგვისახავს, დღევანდელი მსოფლიოს ათასწლეულების წინანდელი მსოფლიოსთან ერთ სიმბრტყეზე დავყენო, მაგრამ ვაპირებთ, რომ შორეულ წარსულზე თვალის გადავადებოთ დღევანდლობა უფრო თვალნათლივ დავიხარხოთ.

როგორც ცნობილია, ირანული და ბერძნული ცივილიზაციები თვისობრივად განსხვავებულია. ეს განსხვავება ორ ეპოქაშიც ვინიანება. არც არის გასაკვირი. საკვირველი ის არის, რომ ზოგიერთი ნა-

წილში იმდენად დიდია მსგავსება "შაშანამსა" და "ოლიადს" შორის, რომ როდესაც ყურადღება გავამახვილებთ, ნამდვილად განცვიფრებელი დავრჩი. სამოცდაათამდე აშკარა მსგავსება გამოვალვინ და "თუკი ვერწინად დაითვლო, კვლავაც გაიზრდება მათი რიცხვი".

სადაც მოდის ეს ამდენი მსგავსებები? განა ფირდუსი ან "შაშანამს" ამბების შემქრებლები იცნობდნენ ჰომეროსს? - არა. ხომ არ იყო ეს დროისა და ადგილის თანხედნად? არც ეს იყო. არც საერთო მსოფლმდევლობა არსებობდა. მაშ, რამაზა საქმე? ვფიქრობთ, უნდა ამოვიღოთ მსოფლიოს ნებისმიერი კუთხეში და ნებისმიერ დროს ადამიანური ბუნების მსგავსების პრინციპიდან. ერთნაირი ბუნება მსგავს რეაქციებს იწვევს, ოლიად ეგ არის, ამ რეაქციების გამოვლენის სახე განსხვავებულია. მაგალითისათვის, ყოველ ადამიანს აქვს საკუთარი სურვილების დაკმაყოფილების მოთხოვნილება, მაგრამ განსხვავება იმ-შია, თუ რა ამაყიფილებს მათ. ერთი ამ კმაყოფილებას სიმდიდრეში პოულობს, მეორე - სახელის მოგვეყნაში, მესამე - სიამოვნების მიღებაში, მეოთხე - ცოდნის შექმნაში, მეხუთე - საკუთარი სურვილების მოთხოვაში.

შესაძლოა, ისეც მომხდარიყო, რომ მსგავსების ეს კვალი არიოლია იმ ძველი ტრადიციებიდან გაჩნტილიყო, რომელიც ყველა მიგორებულ ჯგუფს თან მიჰქონდა ახალ სამშობლოში.

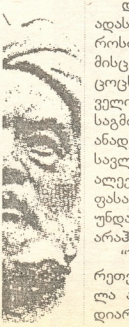
"ოლიადსა" და "შაშანამში" აღწერილი მოვლენები იმ დროში იღებს სათავეს, როცა ადამიანი უფრო მკვეთრად უპირისპირდებოდა ცხოვრებას. ყველა ადამიანი ფიქრობდა, რომ ეკუთვნოდა იმდენი, რამდენზეც ძალა შეეძვდა. არაფერ იყო მხოლოდ კარგი ან მხოლოდ ცუდი. მაგალითად, აქედანვე, ცხედვად, რომ ხან ბრძობია, ხანაც - მკაცრი. თუკი მას კუთვნილი წაერთმევა, უმნიშვნელო რამეზეც ბავშვითი ქვითინებს, ხოლო სხვა შემთხვევაში შეუძლია გულგულისხმის ნიმუშად მოგვეყვინოს.

"შაშანამშიც" აფრსიაბი ზოგჯერ გულგუთილი ხდება, ისიც კი შეუძლია, რომ გარკვეულ მომენტებში სულგარძელი იყოს. ორივე ნაწარმოების დადებით გმირებში ვხვდებით ერთგვარ "ლტოლას აღზევებისაკენ", მაგრამ საქმე ის არის, თუ რა მიმართულებით ხდება ეს.

აქ უნდა აღინიშნოს ერთი გარემოების შესახებ. "ოლიადს" გმირები უფრო "ხელშეზღუდნი" არიან, სწორედ ისეთივე, როგორებიც ქრ. წ. ა-ამდე VIII საუკუნეში - პოემის მქანების დროს შეიძლება ყოფილიყვნენ, მაშინ, როცა "შაშანამს" გმირები "გაზაღმანებულნი" გახლავან. ისინი ისტორიის ფერდობთან დამუშენენ. კვალად, რომელიც მათ დრომ შეაქვინა, სასანეთა ეპოქაშიც ჩანს, როცა "ზოდიანამე" დეიქნა, და ფირდუსის ხანაშიც, როცა "შაშანამე" დაიწერა. ფირდუსის, მისთვის ჩვეული ირანულიზმის გამო, არ შეუძლო მცირედად არ შეეღობაზუნებია ისინი, მით უფრო, რომ არაუფრო და თურქულული ელემენტების დონზე სანიმუშო პირებად უნდა გამოჩენილიყვნენ.

დავფიქრონდეთ "აღზევებისკენ ლტოლვას". "ოლიადსა" მთავარი გმირი აქილესია, "შაშანამში" - როსთამი. როდესაც ღმერთებმა აქილესის უფლებას მისცეს აერჩია ხანმოკლე, მაგრამ სახელგანთი სიკიცხლად ამ ხანგრძლივი, მაგრამ უხასლო, მან პირველი ირჩია და ამიტომ მისი ხანმოკლე სიკიცხლად საგმირო საქმეებისაგან შედგება. იგი იქვეცა ადამიანად, რომლის მავალითა მიმავსავსაც ცდილობს დასავლეთის ყველა სახელის მიძინებლად, მათ შორის, აღმქვანდურ მაკედონელს და ოლთოს კეისარს. რა უნდადაც არ უნდა დაუჯდეს, დიდების მშვერვალზე უნდა ავიდეს, თუნდაც ამისათვის გულგულობა და არაჰუმანური მეთოდები გახდეს საჭირო.

"შაშანამში" კი გვაყვას როსთამი, რომელიც, აგრეთვე, სახელს ყველა სხვა დანარჩენზე უფრო მაღლა აყენებს. ეს თვისება ყველაზე მშვერვად ესთანადიართა დაპირისპირებაში ვლინდება.

ორიგნოსათვის საერთო თვისებაა "სიცოცხლის ნურთვლი", რომელიც, შესაძლოა, ყრის რანგში იყოს აწვანილი. "ილიადაში" აქილევსის ყრინ თავს იჩენს ჩხუბში, რომელიც მას გაემქმნონთან მოუვიდა მწვეალი ქალის გამო და შემდეგ - შტეტორთან ბრძოლის დროს. ორსავე შემთხვევაში მიზეზი სახელის ძიება იყო.

"შაჰნამეში" როსთამის საქციელი სოჰრაბის მიმართ ყრინთ არის ნასაზრდელი. თუქცა როსთამი უმღლივს ადამიანად, მაგრამ "შაჰნამე" იმდენად რეალისტური კი არის, რომ მას ადამიანური ბუნება არ მოაცილოს. ყრინ ყველაშია, მაგრამ მის ხარისხი და საქმეში გამოყენების ხერხი ადამიანებს განარჩევს ერთმანეთისაგან.

ის, რომ "შაჰნამე" "ილიადასთან" შედარებით ზნობრივად უფრო მაღლა დგას, არანაირ ეჭვს არ იწვევს. ამ ორი ნაწარმოების სულსაკრებებმა იმთავითვე ამაზე მეტყველებს. ტროას ომი პრიამოსის ვაჟის, ტროას უფლისწულის პარისის მიერ საპარტის მეფის მენელაოსის მუცლის ღრენს მოტყუების გამო განაღდა, რომელიც დიდად პატივით არ გახლდათ და თავადვე თანმშებედა გატაცების მაშინ, როცა ირანისა და თურქის ბრძოლა, რომელიც ტროას ომის ტოლფარდად, იწყება უდანაშაულო ირანელი უფლისწულის სიაჟუმის მოკვლით, მის გამო შურისძიება ირანელების ხარნაშურობითი და ზნობრივი ვალაა.

რამდენადაც ბერძნების ღმერთები ადამიანის სახეს და ხატს წარმოადგენენ, ან, უფრო უკეთ თუ ვიტყვით, ადამიანის გონების ნაყფინი და ადამიანური თვისებების მქონენი არიან, მათთან დასაშუება ნაირნაირი ხრიკები, ინტრიგები და დავა.

ამდენად, იმეათი როდია, როცა ღმერთები სხვა ღმერთების როლით გამოდიან, ან ღმერთები - ადამიანებისად და ადამიანები - ღმერთის როლში და არაფის ეს არ აკვირვებს, რადგან ეს საქმეში ინსვლის საშუალებაა. ჩანს, საშუალება ამართლებს მიზანს.

ურის ვაჟობით იმ მსგავსი თვისებების ჩამოთვლაზე, რომელიც ამ ორი ნაწარმოების - "ილიადასა" და "შაჰნამე" ნაკვთებში შემინევა, რადგან მათი რიცხვი რამდენიმე ათეულს აჭარბებს და მათი გამოწვლილითი განხილვა ცალკე წარმოადგ მობედება. აქ ძალზე მოკლედ რამდენიმე ზოგადი მსგავსების მითითებას დავეყრდებით და ამით დავასრულებთ მსჯელობას:

1) შოქეროსი იქცა ბერძნული ტომების გავრთიანების შემქმნელად. ფირდოუსისაც ასეთივე გავლენა აქონდა ირანში;

2) "ილიადა" ევროპის უმნიშვნელოვანეს ლიტერატურულ ნაწარმოებად იქნა აღიარებული. ასევეა "შაჰნამე" ირანში და სპარსული ენის გავრცელების არეალში;

3) "ილიადას" გმირები დასავლეთელებთან სანიშნოში ადამიანებად არიან აღიარებული. ირანელების აზრით, "შაჰნამეს" მითოლოგიური ეპოქის ფალანგები ასეთივენი არიან;

4) მთელს საბერძნეთში მოხტალივ მოქმელები ხალხს შოქეროსის ლექსებს უამბოდნენ და ამით ამაბედნენ და სულს უღალვებდნენ მათ. ასეთივე ვითარება იყო "შაჰნამეს" შემთხვევაშიც თავყრილობებზე, ყვახანებას და მასებზე;

5) შოქეროსის თხრობა ეპიკურია სრული ამ სიტყვის მნიშვნელობით: სერიოზული, ბრწყინვალე, ცოცხალი. ზოგჯერ ისე დეტალურად გვიამბობს, თითქოს იმ სცენის თვითონ ეხსრებოდა. "შაჰნამესაც", ოღონდ თავისებურად, ამგვარი რამ ახასიათებს, მაგრამ დროში რამდენიმე საუკუროვანმა განსხვავებამ, თხრობა უფრო თანამედროვე გახადა. რაც მთავარია, ორივეს ძალისა და ენერგის წყარო ერთია;

"ილიადა", თუ გავითვალისწინებთ მისი შექმნის დროს, უფრო ძველია. ნიბლი, რომელიც ამ წიგნს ეკრ

კიდევ შერჩენილი აქვს დღევანდელი ადამიანებისთვის, აისხნება იმით, რომ ადამიანში არსებობს პირველყოფილ ეპოქაში დაბრუნების ნოსტალგია. ვერ უარყოფთ იმას, რომ ადამიანში ტოკავს ძარღვი ცივილიზაციისგან განირდებისა, რათა შეძლოს საკუთარი ნიჭი დაუბრკოლებლად და მუცულუდგად, მთელი თავისი შესაძლებლობების ფარგლებში განავითაროს. მშველდნის არაშის ამბავი, რომელიც თავგამოდებით გატყორცნა ისარი და ამის შდეგად სული განუტყვეა, ღრმა აღგორიული შინაარსის მატარებელია და შესაძლოა, ნარმოადგენდეს კრიტიკის იდეისა "კაცობრიობა საზოგადოების გარეშე";

6) ორსავე ნაწარმოებში ხაიაშური ატმოსფერო სუფევს ანუ მათი მუშეობით ხდება მონოდება - გამოიყენებ ნარმაზალი დროს ცხადია, "შაჰნამეში" ეს უფრო დახვეწილად არის გაკეთებული;

7) ორსავე ნაწარმოებში ადამიანის ცხოვრებასთან სდევის სინფლები და გასაჭირი, მაგრამ "ილიადას", ამ თვალსაზრისით, უფრო მწარე და პესიმისტური უფრადობა აქვს;

8) "ილიადას" ღრმად თუ ჩაუვკვირდებით, ერთგვარ ამბოებას, ცხოვრების საუფქლის უმტკიცობას ამოვიკითხავთ. ნაწარმოები ასე იწყება:

"მუხუგ, მიმღერე აქილევსის უწყვალ რისხვას, უთვალავ ნებთ ამბორგუნელი აკავებ სპათა: გაღაუხვეწავს მრავალდ შალქს მამაკთა სულნი, გავმინე შთენია ყვე-ყრანთა დასაყივარად და ძალთა წილად გაუწარდა... ზევსმა ჰყო ნება, მტრად მოეკიდნენ ოღეს ერთურთს ერისმთავარი აგამემწონი და ღვთური გმირი აქილევს".

"შაჰნამეშიც" ყველგან ეს აზრი ჟღერს, თუქცა პირდაპირობით "ილიადას" ვერ შევადრებთ. მაგალითისათვის სიაჟუმის ვაჟის ფარუდის ამბავი ავიღო, რომელიც უაზროდ მოკვდა ირანელი მეგობრების ხელით. სოჰრაბის ამბავიც ერთ-ერთი ასეთი მაგალითია. მამის საძებნელად წასული ვაჟი მამის ხელმა მარადისობის გზას გაუყენა;

9) "ილიადაში" ღმერთები და ადამიანები ერთნაირად ადანაშაულებენ ერთმანეთს. აგამემწონი ზევსსა და სხვა ღმერთებს ტირანებას და უგულვობს ეწოდებს, რომელიც უბედურებას უგზავნიან ადამიანებს, თავად კი უბედურების მიღმა რჩებიან.

ამის სანაცვლოდ, ღმერთებიც ცოვდება დანაშაუდვად თავად ადამიანებს მიმჩნევს. "ოდისეაში" ზეგნი ამბობს: "რა ბრიყვნი არიან ადამიანები, როცა ღმერთებს უსამართლოდ კიხვანენ. მათი ზედერი ტანჯვავა. საკუთარი სიბეჭით გასაჭირში ვადებებიან და ამაში ღმერთებს ადანაშაულებენ".

ზოგჯერ "შაჰნამეში" ზეგის მიმართ საყვედური გაისმის, თუქცა ფირდოუსის მრწამსი განსხვავებულია, იგი თავად ადამიანს მიმჩნევს პასუხისმგებლად საკუთარ საქციელზე;

10) დიდი განსხვავება "ილიადასა" და "შაჰნამეს" გმირების ხასიათით. მაგალითად:

- ირანელებისათვის ალაფის სიყვარული ომის მიზანს არ წარმოადგენს, მაშინ, როცა ბერძნების ყურადღების ცენტრში სწორედ ეს არის;

- "ილიადაში" ადამიანს საქმე აქვს ხორცშესხმულ ღმერთთან და სულიერება სხეულთან კავშირში ვლინდება. "შაჰნამეში" კი ერთგვარი ეფემერული სულიერებაა, უხილავი და მოულოდნელი, რომლის მიზანი უფრო მეტია, ვიდრე ფიზიკური სხეულის მოპოვება. ასე მაგალითად, ბერძნები ღმერთების ყურადღების მისაყ-

რობად მსხვერპლს სწირავენ, ირანელები განიბანებიან და სიბუხს აღივსებიან. ნუ დაგვავიწყდებათ, რომ "შაჰნამეში" სიკეთე და ბოროტება ერთმანეთს ერწყმის;

- ამ ორ ნაწარმოებს შორის არსებული ერთი თვალსაჩინო განსხვავება იმაშია, რომ ჩვეულებრივ ამბავია საერთო მოქმედებასთან პირადი ჩვეულების კავშირი. ასევე ეს "ლილიაში" და არ არის "შაჰნამეში". "ლილიადის" გმირმა იამში, რასაც აკეთებს, პირადი გამოვლინებაც უნდა მიიღოს. "შაჰნამეში" კი მიხედვნი საერთო ხასხა და სიკეთის გზას, თუნდაც ეს დიდი ზიანის ფასად მოხდეს. ემოციები, სიმპათია და ანტიპათია ერთი პრინციპის წაშლასურში დგას.

დღევანდელ დასავლურ ცივილიზაციასა და თანამედროვე ცოდნას ღრმა ფესვები აქვს "ილიადას" მსოფლმხედველობაში. ცხოვრებისეული ფილოსოფია მოკლედ გამოისატება ძალისმეგობა, რომლის მიზანია გამარჯვება. უნდა იქნოს, ნინ წარსიდე და ბუვისინრა დაამარცხო. აქველითა ათლიანი წინააღმდეგობა ტროსას მისადგომებით ამგვარი აზროვნების ნიშნია. დასავლურ ცივილიზაციას უნდა ფიქრობდეს, რომ მუჟად გამარჯვებულია, ისევე როგორც აქველები ტროსას ომში გამარჯვებულნი არიან. რენესანსიდან მოყოლებული დასავლეთში გაბატონდა აზროვნება, რომლის თანახმადაც გამარჯვება და წარმატება არსებითია, რა ფასდაც არ უნდა დაგვიდეს, თუნდაც დიდი ზიანის ხარჯზე.

შლატრის არ მოსწონდა შომეროსი და იგი თავისი იდეალური სახელმწიფოს გარეთ დატოვა, რადგან მისი თქმით, შომეროსმა ღმერთები წინდაუსხდა და უსარგებლო მიიწიერ არსებების დონეზე დაიყვანა. მაგარმ მას არ შეუძლია ევრაუდა, რომ სწორედ ამგვარი აზროვნება, მიუხედავად გარეგნული არადამაჯერებლობისა, იქცევა აზროვნების წესად, რომელიც ძველი ბერძნების, რომის იმპერიისა და დასავლური სამყაროს სასიცოცხლო პროცესზე გავლენას მოახდენდა.

ძველმა საბერძნეთმა დასავლურ სამყაროს სამი დიდი გავლენითი ჩაუტარა, რომელიც მისი ცივილიზაციისა და პროგრესის საფუძვლად იქცა: 1. ხმის მიცემა და კონსულტაცია; 2. კანონიერება; 3. ლოგიკური აზროვნება. 1) ხმის მიცემამ და კონსულტაციამ ქვეყნის მართვა სათითაოდ ყველა ადამიანს დაკისრა და ამ გზით შეიძლება მათ პასუხისმგებლობა მოთხოვნი. "ილიადაში" ვხედავთ, რომ ზოგჯერ სათაბირო იკრებება და რიგით ადამიანებს შეუძლიათ საკუთარი მოსაზრებები გამოთქვან და მეფესაც კი მკაცრად ელაპარაკონ;

2) კანონი: რაც იმას ნიშნავს, რომ საქმეები დადგენილი და აღიარებული ნორმების მიხედვით მომდინარეობს. თუკი აგამემნონი აქილევსს ბრიზიედას ართმევს, ეს იმისთვის ხდება, რომ ხელიდან გაშვებული ნივთის სასაცლოდ სხვა რამ ნივთი უნდა მოიხელთოს. აქილევსიც კანონისა და პიროვნების თავისუფლების უფლების გათვალისწინებით ომს განერიდება და შემდგომში მისი ასპარეზზე დაბრუნება ხდება მაშინ, როცა მისი ყველა სურვილი განხორციელებულია.

ხოლო ლოგიკური აზროვნება საქმეს გონიერული და მნიშვნელოვანი არგუმენტების მოშველიებით აწონ-დაწონის. არ არის არცერთი გონისმიერი და მნიშვნელოვანი საქმე, რომელთან დაკავშირებთაც მატერიალური საფუძველი არ მოიძებნებოდეს.

"შაჰნამეში" განსხვავებული ვითარებაა. კონსულტაცია ძალზე სუსტად არის გამოხატული. ლოგიკა აქ გრანობისმიერია. კანონი მატერიალურ და ხელსაშესახებ პრინციპებს არ მისდევს.

"შაჰნამეში" ყველა საქმე ზეცის ნებას უკავშირდება. "ილიადაში" ამ მიზანზე წყდება ყველაფერი, რადგან კაცი და ღმერთი ერთი არიან. ადამიანი, ფაქტობრივად, თავის საქმეს აკეთებს და შედეგებს თავადვე იტვირთავს. შეიძლება ითქვას, რომ "ილიადას" ადამიანი, საბოლოო ჯამში, ადამიანია ლვთის გარეშე.

"შაჰნამე" იმას ამტკიცებს, რომ ძველი ირანელი ხალხი "ილიადას" ხალხზე უფრო ადამიანურად და კეთილშობილურად ცხოვრობდა. მათი აზრით, ის, რაც სიცოცხლის არსს შეადგენს, ცხოვრების მიტმა არ უნდა დარჩეს. "შაჰნამეს" ისტორიული ეპოქა იწყება ზოპაქის ავბთილი ბატონობის დაშლის შემდგომი ირან-თურანის ომით, რაც მოითხოვდა ძალისხმევას სიკეთის ბოროტებაზე გამარჯვების გზაზე. ეს არის აყვავების ეპოქა, ირანი ცდილობს, თავისი, როგორც ერის ჩამოყალიბება დაფიქსირის. ამიტომ მან გზა უნდა გაიკვლიოს ნათელი ნორმებისა და კარგი ადამიანური თვისებების შესაბამისად.

თუკი დასავლურმა სამყარომ დღემდე მოსაწვდამდე "ილიადას" გავლენითი ისარგებლა, ჩვენ რატომ არ უნდა მივგზავთ დამხარებისათვის "შაჰნამეს" ესოდენ ნოყიერ ნიადაგს? და დღეს, ამ წინააღმდეგობებით აღსავსე ეპოქაში, ისე, როგორც არასდროს, გვჭირდება მობილიზაცია. ამავე დროს, უნდა ვცვალოთ, რომ მცენარეებისა და ტექნიკის მიღწევების გამოყენებისას თავად ვიყოთ ბატონ-პატრონი და ისე არ მოხდეს, რომ დასავლეთის ნასუფრათი ვიკეცემოდეთ, რადგან ეს მკვეთრად ეწინააღმდეგება შაჰნამესული თავმოყვარეობას, თავისუფლებისა და სიცოცხლის სიყვარულს.

"ილიადასა" და "შაჰნამეში" ვხედავთ ორ პარალელურ ხაზს, რომლებიც დღეს ნებისთ თუ უნებლიედ უნდა გადაიკვეთოს. "ილიადას" მიყვარით მეცნიერებასთან, ტექნიკასა და მატერიალისტურ აზროვნებასთან, რაც თანამედროვე სამყაროში სიცოცხლის გაგრძელებისათვის აუცილებელია.

"შაჰნამეს" მიყვარით ერთგვარ სილიერებამდე და "აღზევებისაკენ ლტოვილისაკენ", რაც თუ ადამიანს წაერთმევა, სიცოცხლე მისთვის, თუნდაც უზრუნველყოფილი და აყვავებული (როგორც დასავლეთშია), ყოველგვარი აზრისაგან დაცლილი იქნება.

არსებობს ერთი შუალედური ხაზი, ხაზი მოხდენილი და განთანსწორებული და თუ ის მოვიხელთეთ, გაჩნდება შესაძლებლობა, გვეჩინდეს უფრო ნათელი მომავალი.

სახელმწიფო თარგმანია შაჰ შურაბანი

სარილი

უძველესი ისტორიის მქონე სპარსული ლიტერატურა XX საუკუნის მანძილზე კიდევ უფრო გამდიდრდა დასავლური ლიტერატურის, მათ შორის, შექსპირის შემოქმედების თარგმანებით. შექსპირის თითქმის ყველა შედევრი თარგმნილია სპარსულად - უშუალოდ ინგლისური დენიდან ან შუალედური თარგმანის გამოყენებით. ამ უკანასკნელს ტრაგედია "მაკბეტის" ბრწყინვალე სპარსული თარგმანი, რომელიც მეტერლინკის ფრანგულ თარგმანს ეყრდნობა. მეკითხვებს ვთავაზობთ მთარგმნელს - დოქტორ აბდოლ რაჰიმ აჰმადის წინასიტყვაობას, რომელიც მრავალმხრივ საგულისხმოს ყველასთვის, ვინც კი თარგმანს - საკაცობრიო კულტურის ამ უძველეს და უძნელეს დარგს შესჭიდება, და რიგითი მკითხველისთვისაც, ვინც ამ წიდილის ნაყოფით იკვებება.

პუბლიკაცია ეძღვნება "ქართული შექსპირიანას" სერიის ავტორის - ბატონი ნიკო ყიასაშვილის ნათელ ხსოვნას.

მთარგმნელი

აპოლ რაჰიმ აჰადაი

თუ თარგმანის მიზნია თხზულების ყველა ღირებულება და თავისებურების ერთი ენიდან სხვა ენაზე გარდათქმა, შედევრების - მით უმეტეს - შექსპირის შედევრების თარგმნისას ამ მიზნის განხორციელება შეუძლებელია. ენობრივი ყალიბის შეცვლისას დედნის ბევრი ღირსება იკარგება. როგორც ფრთხილი და ზედმინივენი ზუსტიც არ უნდა იყოს მთარგმნელი და რა გულმოდგინებითა და სიყვარულითაც არ უნდა მოეკიდოს იგი თავის საქმეს, მაინც ვერ შეძლებს ამ დანაკლისის თავიდან აცილებას.

წინამდებარე შედევრი "მაკბეტის" იღვინად სასვე სინატიფით, სიტყვათა კეთილშობიანებით, პოეტური სიბილით, ფანტაზიის სოფიითა და ოსტატური გამომგონებლობით, რომ მთარგმნელს ყოველი გვერდის, ყოველი ტაჰვისა და ნახევრტაჰვის გარდათქმისას დიდი ძალისხმევა და გულმოდგინება სჭირდება. ისეთი ადგილებიც არის, რომელსაც ვერ-ცერთი მთარგმნელი გზას ვერ უპოვის და ვერავითარი თარგმანი ვერ შეძლებს მისი სინატიფის, კეთილშობიანებისა და დიდებულების შენარჩუნებას.

მთარგმნელის უპირველესი ღირსება დიდი პუნქტუალურობა და სიზუსტე. მაგრამ ანგარიშსასანევი ისიც, რომ ფრანგისა და ზოგჯერ თვით სიტყვების გარშემო და მათ შიგნითაც სიხლასავე ცხოვრება და იდუმალი სული აზვითების ტალღებს, რომელთა მოხელთება ძალზე ძნელი, ზოგჯერ კი სრულიად შეუძლებელიც ხდება.

თუკი მთარგმნელმა ეს ცხოვრება აღიქვა და შეიგრძნო და შესაძლებლობის ფარგლებში საუკეთესო ფორმის გადმოსცა კიდევ, მას სრულყოფილად შეუსრულებია თავისი მიზანი. ამ საქმეს დიდი ზრუნ-

შექსპირის "მაკბეტის" სპარსული თარგმანის წინათქმა

ვბა, ძიება და უზომო სიფრთხილესჭირდება. წინამდებარე თხზულების მთარგმნელიც თავისი შესაძლებლობის ფარგლებში ცდიდა ძალს ამ ასპარეზზე.

ტრაგედია "მაკბეტში" - შეიძლება ყველაზე მეტად, ვიდრე შექსპირის სხვა შედევრებში - ყველანი ალევარიებით ლაპარაკობენ. საგნები, მოვლენები და აზრები მათ საუბრებში თითქოს სულს იდგამს და გასაოცარ ცხოვრებას იწყებს. ქარიშხალი ბუდაურია და ზედ ამხედრებული გულმონყალება - ჩვილი ბავშვით უსუსური. "ზღვე" ცხოვრების მსგავსად პატარა ნაბიჯებით მივცავს წინ და მისი გზა ბედისწილის დაფაზე გადის. ცხოვრება სისულელეა, რომელიც ზღაპარს უახლოვდება, უბადრუკი მოთამაშეა, სცენაზე რომ დავარჯავტებს, დანაშაულს კი მკვირივ აღნაკობა აქვს და ცბიერი ნაბიჯებით უახლოვდება მიზანს; მგლის ყმული მის მოახლოებას მოასწავებს. შიში ძაბუნია და გულბოროტია, შეუძლია იცრუოს; სიამამაც ის ოსტატია, რომელიც გულყოფით ბრძოლას ასწავლის. შურისძიების ფრთები ასხია და იმის კვალს, ვინც შურისძიების ღირსია, ფრინველივით დაე-

დევნება. მთარგმნელი შეეცადა, ეს სისხლსავსე ცხოვრება ზედმინივენი სიზუსტით გარდაეხასა სპარსულად, მაგრამ ამოუერდა პოეტის აზრის გაგებინების მიზნით ისეთი ცვლილებების შეტანას, რომლის შედეგადაც ამ განსაკვივრებელი ცხოვრების ნაცვლად მკითხველს ხელი შერჩებოდა მხოლოდ მისი უსიცოცხლო სურათი. პოეტს შემოქმედია და მკითხველი, ისევე, როგორც მთარგმნელი, უნდა ცდილობდეს, ჩანსდეს პოეტური აზრის ნაყოფს.

ეს ვითარება მარტო შექსპირს არ ეხება. ჩვენი კლასიკოსი პოეტების შემოქმედება სასვე ამგარი შემთხვევებით. ლეითური ნიჭის მქონე შაფეზი ქენის, ხოლო მის ქმნილებებს უკვდავი სიცოცხლე უნერიათ, როგორც არ უნდა ვიყით შეჩვეულნი იმ აზრს, რომ ისინი უსულს საგნები არიან. მთავარ მეტყველებებს, სატრფოს შავი კალამი მიჯნურს იგონებს. მიჯნურების მკურნალი უპირველესი მკურნალია - სატკივრის ხედავს და ნამოლის კიდევ. ბედისწერა ფრინველივით ფრთათა შლის, აფრთხი ნიაგი უმუშის სურნების ადრეკვებს და ბებრე სამყაროს ახალგაზრდობას უბრუნებს, კოკორი თავისი

სასატიკილომ
ბ რ ვ ს უ ლ ი

გულდახურულობის საქმეზე ჩივის, არღვანის მენამული ჯამს იასამანს მიაერთებს და ნარკოზის თვალი ყაყაჩოს მისრერება.

ცხოვრების გული ეგზისტენციური სამყაროს ნაწილაკება და ადამიანის ნაზრევის ელემენტებში ძვერს. ასეთი უჭკნობი სიცოცხლითაა აღსავსე ჩვენი დიდი პოეტების შემოქმედება - რუდაქის ხანიდან მოკიდებული ჩვენს დრომდე.

შექსპირის ნატიფი და განსაცვიფრებელი სიტყვების, ფრაზებისა და გამოთქმებისათვის ისეთი შესაბამისების დაძებნა, რომ პოეტის დიდოსტატური ქმნილება არ შეიძლება, მეტად საძნელო საქმეა. მთი უმეტეს, მთარგმნელი ხომ იმაზე უნდა ზრუნავდეს, რომ თხრობის სტილი შეძლებისდაგვარად დაუახლოვოს კლასიკურ სპარსული ლიტერატურის სტილს. მთარგმნელი შეეცადა ესარგებლა კლასიკური სპარსული ლიტერატურის ძვირფასი საგანმანათლებლო და შესაძლებლობის ფარგლებში, შეერჩია ისეთი სიტყვები და გამოთქმები, რომლებიც არც დედნის სიზუსტეს უღალატებდნენ და ჩვენს სალიტერატურო ენაშიც ტრადიციით უმეტესად. მხოლოდ ზოგიერთ შემთხვევაში, როდესაც სიტყვა ან გამოთქმა არკუთხევის ატარებს, მთარგმნელი მის სქოლიოში განმარტავს და ცდილობს ამით აზრი უფრო გასაგები გახადოს, თორემ თავადაც კარგად მოეხსენება, რომ გონიერი მკითხველი არ საჭიროებს ამ სფეროში რაიმე განმარტებას.

ყოველივე ზემოთქმულის მიუხედავად, "შაკებტის" მსგავსი უსაზღვრო დიდებულების პირისპირ მდგარ მთარგმნელს მთელი თავისი გარჯისა და ძალისხმევის შემდეგაც სხვა აღარა დარჩენია, გარდა იმისა, რომ მიტყუება თვითგობს - გულწრფელად და არა თავმდაბლობის გამო.

ტრაგედია "შაკებტი" თავდაპირველად დიდი ბელგიელი პოეტის

მორის მეტერლინკის ფრანგული თარგმანიდან იქნა გადმოღებული სპარსულ ენაზე. მეტერლინკადე "შაკებტი" თორმეტჯერ იყო თარგმნილი ფრანგულად. მათ შორის ჰიუგოს თარგმანი ითვლებოდა საუკეთესოდ. მეტერლინკის ნაღვანი, რომელშიც გათვალისწინებულია წინამორბედი მთარგმნელთა გამოცდებუბა, უკანასკნელი და საუკეთესო თარგმანია.

სპარსულად თარგმნის დასრულების შემდეგ ძვირფასი მეგობრის - სოჰრბა დუსთადარის შემწეობითა და თანამშრომლობით სპარსული ტექსტი დაწერილებით შეუდარდა ინგლისურ დედანს, რათა ორიგინალიან მაქსიმალური შესატყვისობის გარანტია გეპროვდა. ცვლილებები, რომელთა შეტანა სპარსულ თარგმანში საჭიროდ მივიჩნიეთ, მეტად მცირე აღმოჩნდა, ვინაიდან განსაცვიფრებელია მეტერლინკის სიზუსტე და პუნქტუალობა ამ წინამორბედის გადმოღობის საქმეში. მისი ნაშრომი საუცხოო, ზუსტი და ინტელექტუალური თარგმანის საუკეთესო ნიმუშია, რომელშიც მაქსიმალურ პუნქტუალობასთან ერთად, ხშირ შემთხვევაში, დაცულია ორიგინალის ფრაზათა მელოდია და გასაოცარი ელფერი.

როგორი დიდი და გულწრფელიც არ უნდა იყოს ჩემი მაღლიერების განძობა, იგი მაინც ვერ გაუტოლდებდა ფასდაუფებელ და უნაგარო თანამშრომლობას ბატონი მუტყელებისა, რომელსაც ხელწინებდა შექსპირის შემოქმედების გაგება.

კუდიანთა საუბრების სცენების გადმოღება ლექსად იყო საჭირო (I მოქმედების I და III სურათები, IV მოქმედების I სურათი), ვინაიდან ამ სცენების მომხიბლობა და მიმზიდველობა რიტმულ და მელოდიურ მუტყელებში მდგომარეობს (მეტერლინკსაც ეს საბი სცენა ლექსად აქვს ფრანგულზე გადაღებული). ეს საქმე შესასრულა პოეტმა და ჩემმა მეგობარმა ნადერ ნადერფურმა. პო-

ეტმა არა მარტო ზუსტად გადმოილო ინგლისური დედნის აზრი, არამედ, როგ შემთხვევებში, იმასაც ცეცადა, რომ შესაძლებლობის ფარგლებში შეენარჩუნებინა დედნისეული რიტმი, ფრაზათა აღნაგობა და სიტყვათა განმეორების პოეტური ხერხი ერთს ან რამდენიმე სტრიქონში. ძალიან ცოტაა ისეთი შემთხვევა, როდესაც ლექსის საჭიროების გამო პოეტი უშატებს ან აცლებს ამა თუ იმ სიტყვას. ბატონი ნადერფურის მიერ შესრულებული საქმე გაცილებით უფრო ფასეულია, ვიდრე ჩემი გულწრფელი მაღლობით გამოსატული საზღაურო.

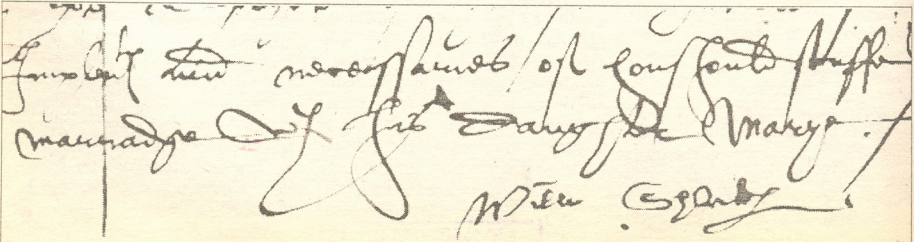
თავს მოვალედ ვრაცხ, უღრმესი მაღლობა მოვახსენო ძვირფას მეგობარს ბატონ ალი ასლარ სირუშს, რომელმაც დასრულებული თარგმანის ინგლისურ დედანთან შედარებამდე მისი ნაწილები ვერანგულ თარგმანს შეუდარა და სასარგებლო მითითებები მომცა.

მთელ რიგ შემთხვევებში მთარგმნელმა საჭიროდ მიიჩნია ტექსტის განმარტების მიზნით სქოლიოების დართვა. მორის მეტერლინკის კომენტარებს განიხილავს ინიციალებით მ.მ.

მიუხედავად მთარგმნელის დიდი ზრუნვისა, რომ თარგმანი დედნის ზუსტი შესატყვისი ყოფილიყო, ზოგჯერ სიზუსტის დაცვა წინამორბედის მხატვრობისა და სულის შენარჩუნების თვალსაზრისით ურთქლებელი ჰდებოდა, რადგან შემომაღური სიზუსტე ზიანს აყენებდა ტრაგედიის ჰარმონიულობას, სულსა და შინაგან ცხოვრებას. ასეთ შემთხვევებში ინგლისური ტექსტის სუქტი პწკარედი ჩაბნალო იქნა სქოლიოებში, რათა მკითხველს მათი შედარებისა და შეფასების საშუალება მისცემოდა.

საბოლოოდან თარგმანი
066ა კალაპში

დაბლი

საჯუ მარტონი XI საუკუნე

ოდეს შლევს და ლენის მთხოვარს გამეღვება თრობის მადა, ვერვინ ვნახე, - სიტყვა მეთქვა, მომეწვია ღვინის სმადა. თავის თავთან ღვინად ვივჯექ, ჩრის ყისმათი მღვდა ჩრდილად, დამეხსნა და დანავსულმა სიყვარულმა იყისმათა.

მთვრალ ნარკვიზებს გული ეტყვის, - ნუ დამძარბავთ მთვრალი რომ ვარ, საღმა ვინმა თუ იცრუა, მთვრალი გული იტყვის მართალს. ტრფობის მონა ნელა იწვის, ყვაილითაგან ითხოვს შეველას, ტრემლი სულში ეღვევინება, მაგრამ როდი ტრის მათთან. შენი ზოღვის ხლართებს ვხსნიდი, რომ თილისმად დამეცნია, მაგრამ კოცონს მიმაჯავჭვა ძალმა შენთა თილისმათა.

წავალ ღუქანს დავებულებ და კაემანს ღვინოს ვანდობ, რომ გაკარწყულდეს ღამის დარდი და დამემოყვრდე დიდის მალღთან.

თვით სოლომონის ტახტი წმინდა არაფერია, მისი სახელიც არამი და არაფერია. საწუთრო ესე ბოროტი და უკიდევანო, წყალია მხოლოდ, ზედ კი ხიდად არაფერია. ქვეყანა ბერწი და მიხნწინილი პატარძალია და თუ საცოლედ დავიწინდავს, არაფერია. ვინაც აივანს უღუწავდა საყვარელს, ნახა, რომ სანახავი აივინდან არაფერია. ნარკვიზის დარად გაახიედ თვალს და მიხვდი, რომ ეს ხმელეთი ერთი ციდა, არაფერია. ზაჯუ, თუ არის წუთისოფლად ისეთი კაცი, თქვას: - ერთადერთი, მე რაც მინდა - არაფერია.

ტრფობის ამბები საივანოდ შესანახია, ეს ჩვენი ვნება სიყვარულის მტკიცე სახლია. ვეღარ ვიხილათ ამა ქვეყნის მშვენიერ ნაპირს - ჩვენი ზომალდის იალქნები ქარმა დახია. მარადიული სიყვარულის ფუძეთა არსი ჩემი და შენი სიყვარულის იარაღია. ვერვინ დატოვა წუთისოფლად თავისი კვალი ამოუშლელი ქვეყნად მხოლოდ ტრფობის დღადი. ო, რა მშვენიერად გიფორიალდეს ნიაგი დაღალის, ტრფობის ღამე კი განითარდაც ვერ შეარხია. შენი ზოღვის და ბაგე კბილის სიტურფის მოწმე ყველაფრის მოწმე მზის შუქი და ღამის თალხია. ზაჯუს და მისი სიყვარულის ზღაპრის სიძორე იქ ნახეთ, მმანო, მკვლარი ზაჯუს სადაც მარხია.

ჰე, მერიქიფევე, ჩემი თასი, მითხარ, სად არი, გათენდა, მაგრამ თაკარა მზე განა ცად არი? გადავიქანცე, თუმცა, საშველს ვეღარსად ვხვდავ. უსაზღვრო წყურვილს შეეპყრვივარ ნაყვადარი. შეყვარებული გულის გარდა ვერ ვხვდავ სხვა გულს ძელგი ღვინის სმით არევიდა ყველას დავთარი. სევდის წყვილადით დაბინდულა მთელი სამყარო, მზის პირსახესაც გააღფარავს მუქი ავღარი. თვალის სინათლე აყიყია უსეტაკეისი, სად არის ლალი, ჩემი სატრფოს გულის სადარი?

უკვე საკმაოდ იგუგუნა კოცონმა სულში, სადა წყალი, რომ ჩავიქრო გულში დღადრი? ნამთვრალეს გულის ხეამლისაგან მეკვრება სუნთქვა, დავისნამ ღვინოს და დავიკვრ თრობის თღადრივს. დათანგულს გული გამიწყალა თარის ტრინილმა, სხვეგმა დაუკრან, აღარ მინდა ეს საზანღარი. სირაჯთა გარდა ვისთან მიხვალ ღამის სათივად, აბა, დღედღამ მარნის კარი ღია რად არა? ზაჯუ, თუ ტრფობამ დავიშანთა დაღლილი გული, მგ დამაწიული გულის სატრფო მითხარ სად არი?

ჯალალ ჟღინ რეჟი XIII საუკუნე

ან აღარ დამძრა ტრფობის ძალი, ან სატრფოს ვატკინე გული ძალიან: - წუხედ უზომოდ ღვინო დაღია, მე კი, დაქანცულს, არ მომცა წყალი. სატრფოს თრობაში ტრფობის დრო გადის, ჰქუხს დარბაზობა ქეიფობადის, ამ უთავბოლო ქეიფობადის გულს არ გამბიობოს ზარზოშის აღი. სატრფოვ, შეგემუსუნე, ჯარი მეტრფეთა, შენი ნათელი შემოგვეყვითა კვლავ ნეტარება მოგვეცე მფეფთა და დავგამტინე გულგბუხე კვალნი. შენი იერი სამყაროს უჩანს, კაცთა სურვილი, ჩაღლილი ფუჭად, რად მიეფარე დაბინდულ ქუჩას და ავგორიე გემში და კვალნი. შენ ზარ ნათელი ჩირაღღანისა, ოდეს სამყარო ბინდმა დაინსლა, ყველა მკურნალის ფხა ზარ დანისა, ყველა სხეულის შუება ზარ მალი. დავსუკე თვალნი, მოვედ დამიდან, მე შენი ხილვის მეტი რა მინდა, შემნა ავღარმა მოიაბინდა და აღარა მაქვს წუხილი სვალის. შამსე თაბრიზი მონაა მთვრალთა, უფლის მომართულ ქვეყანას მართავს, ალერსით მდიდ საწუთროს კართან და ყველა მოკვდავს მოუხლე ვალი.

გამოვივან შენი ზრახვა - აღარა გუსურს ჩემი ნახვა, ადგები და მალ-მალ წახვალ, დაუფევი სოფლის შარას. ბატონიე ზარ, პატრონიე ზარ, თუმცა, მკაცრად არვის კიცხავ, ასე ფიცხად შენმა წასვლამ ამიკოლო და გამამწარა. შეიცადე ერთი წამი, ცხარე ლოცვის მიდგას ჟამი, მო, დამიშრე თვალში ნამი და დამესხე წვიმის ღვარად, ან ტკივილი დამამე,

ალერსით მიძრი საწუთროს კართან და ჩველა მოკვდავს მოუხლე ვალი

დამაფინე მკერდზე ღამე,
 მერიქიფის საესე ვამიც
 ვერ დამაირობს ამის დარად.
 გული ჩემი ჰმუხვით კვდება -
 იცის, გაყრის ჟამი დგება,
 ჩემი სატრფოს მზის ნათება
 სევდის ღრუბელს მიეფარა.
 თუმცა, ხელ-ფეხ გახსნილი ვარ
 და ზეცისჭერი ფრენით მივალ,
 მაინც უსაშველად მცივა,
 წუთისოფლის ბინდი მფარავს.
 ეს ხმელეთი ერთი ციდა
 ზეცის გუმბათს როგორ ზიდავს,
 შენ ჩამიხვალ ჩემთან ციდან,
 დამეხვევი მუსხნავ ქარად.
 თუ ისურვე, არ დამტოვებ,
 ბნელში ყოფნას არ მადროვებ,
 მე კი, ჩემო, ვერსად გპოვებ,
 სიბნელეში ვივლი მარად.
 მკერდში გული შენთვის მიდევს
 და იცოდე, ამბორს ვიდრე
 არ ცვემ შენი კაბის კიდეს,
 ჩემი ლოცვა არა კმარა.
 მარტვი: "სევეა გულს რომ გადევს,
 მთელს ქვეყანას უწილადე".
 გადმოვანიხვე შავბნელ დარდებს,
 ამ სულში რომ შეიყარა...
 გათვანტა ირგვლივ ბნელი,
 მნაცრავს ტრფობის ცეცხლი მწველი,
 საყვარელო, ისევ გელი,
 სხვა მოდის და შენ კი არა.

თუ სტუმრობას გვაღირსებო,
 მშვენიერო იოსებო,
 მეტი რაზე ვიოცნებო, -
 თუ შეგაკვივო შენი დვრიტობი.
 შენ ხარ გზნების თასის თიხა
 და ამ თასის ნამსხვრევი ხარ,
 გალიაკის გასტეხ ტიხარს,
 რომ აფრინო ცისკენ გვრიტი.
 ჩვენი ღზინის თვალის ჩინო,
 ეგებ კიდევ დაგვალხინო
 და იმგვარად დაგვადვინო,
 რომ დავკარგოთ უფლის რიდი.
 რატომ აზრობ ობოლ შრომანს,
 სიცივეში რატომ ვთოიშავ?
 გაიხსენე, კვამლის დროშას
 ცის კიდვე როგორ ვმოიდი.
 შეეკარი სიოფლის ფლიდებს,
 გულის კარზე კლიტეს გკვიდებს,
 შენ ხარ ჩვენი შავი რიდი
 და საწუთროს ბეწვის ხიდი.
 გული ჩემი ვარდებს თელავს,
 უწილადა დარდი ყველას,
 მის სიღრმეში ძლიერ ბნელა,
 რადგან კვლომის ბინდი მიდის.

თარგმანი ზაზაბი ახალაძემ

სასვარელო, ისევ გელი, სხვა მოდის და შენ კი არაა.

გოლი თარაყი XX საუკუნის II ნახევრის პერზიაციოსი ქალი გახლავთ. იგი 1939 წელს დაიბადა თეირანში, მწერლისა და მთარგმნელის, ლოთფოლა თარაყის ოჯახში. პირველი ნოველა 1965 წელს დაბეჭდა. 1979 წლის რევოლუციის შემდეგ საფრანგეთში წავიდა.

1993 წელს თეირანში გამოვიდა მისი ნოველათა კრებული "გაბნეული მოგონებები". ჩვენს მიერ ქართველი მკითხველსათვის წარმოადგენილი მოთხრობაც ამ კრებულშია. ვფიქრობთ, ამ ნოველში არის ბევრი რამ ისეთი, რაც წარმოდგენას შეუქმნის მკითხველს თანამედროვე ირანულ ადამიანზე, ირანის სინამდვილეზე. გაბნეული, სხვათაშორის დახატული სახეებით თუ მოკლე ფრაზებით ბევრია ნათქვამი. მარტვიმისა და ზედმეტობის განცდა დევს თხზულების საფუძველში. ერთ დროს შვილების ცხოვრებაში ყველაზე მთავარი ადამიანი სრულიად ზედმეტი გამხდარა სიცოცხლის დასასრულს. თავსაფრიანი დედაცაცის ტრაგედიას ატარებს სულში მიჰან ბანუც. და ამ პიროვნული ტრაგედიის ფონზე იშლება გიჟური ეპოქა თავისი მოუშუშებელი იარებით და გააძვრეული პრობლემებით.

ნოველაში არ ისვრიან, სისხლი არ იღვრება და არავის კლავენ. მაგრამ სროლა და სისხლი უდევს საფუძვლად იმ დიდ ტრაგედიას, რასაც ემიგრაცია ჰქვია. თუ მიჰან ბანუს მამა დემევენდის მთასაიტი ძლიერი იყო, იმიტომ, რომ მას თავი ზეცისთვის მიეგუნა, ფესვებით კი მშობელ მინაში იყო ჩაზრდილი. მიჰან ბანუ და მისი შვილები ამოგლეჯილ მთას დამსგავსებია.

ვფიქრობთ, მკითხველი შეიყვარებს ამ მოთხრობას და მის ავტორს, რომელიც უცხოეთში ცხოვრობს, მაგრამ იცის, რომ სრულყოფილი ბედნიერება მხოლოდ მშობილურ მინა-წყალზე შეიძლება არსებობდეს.

მთარგმნელი

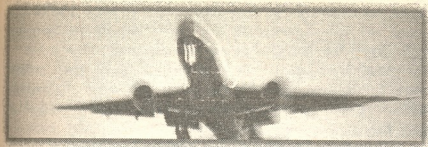
მოლი თარაყი

სასლი ზეცაში

ცუდი ზაფხული იყო, ცხელი, უწყლო, უშუქო, იყო ომი, შიში და სიბნელე. მასუდ დ. თითქოს შფოთიან ძილბურანს მისცემოდა.

აფორიაქებულმა და დაბნულმა, ხელი დაავლო ცოლ-შვილს და საფრანგეთის გზას დაადგა. არც კი დაბრუნებულა, არც კი გაუაზრებია, ნინ რა ელოდა. არც სურდა, ნინდახედული და შორსმტყრეტელი ყოფილიყო. არ სურდა, ვინმეს მოთხოვრებოდა. არც მათ, ვინც მასზე გამოცდილი იყო, არც მათ, ვინც ყოველგვარ ცვლილებას და გადაადგილებას უფრთხოდა და არც მათ, ვისთვისაც დარჩენა ზნობრივ არჩევანს წარმოადგენდა, რადგანაც საკუთარ ფესვებს, მიწას და ადით-ნესებს იყენებ მიჯაჭვულნი.

მასუდ დ-ს ომი სძულდა და სიკვდილის ეშინოდა. ღამეული შფოთვა ძილს და მოსვენებას უარავდა და ალიონის მტანჯველი მიღევარება

კიდევ მეტად ანამებდა.

უნდა ნასულიყო, გაქცეულიყო და მშვიდი ადგილი-სათვის შეეფარებინა თავი. ისეთი ადგილისათვის, სადაც არ იქნებოდა აურზაური, ყუმბარები და გრგვინა. სადაც არ იქნებოდა სიკვდილი და...

თავის საქმეები ერთბაშად, ელვასავით სწრაფად და წინაგვით ჩუმად მოიკეთა. ბინის მთელი მოწყობილობა უქცინონურ გაიტანა, სახლი კი მუქივით მიჰყვია პირველ-სვე მუშტარს. მიიღო ვინა, იყვდა ბილეთი, ბარგებარ-ნანა შეკრა და, ის იყო, ნასვალს აპირებდა, რომ მისი არ-ული მზერა მოხუც დედაზე შეერგდა... ფეხქვეშ მინა გა-მოუცალა. ძლიერმა ტოკივლმა მოუჭირა აგულმა და მუც-ლისკენ ჩაყურდა. ნამიერად დაივიწყა ომი და სიკვდილი და დარჩენა გადაწყვიტა.

მიან ბანუ მთელი ამ დროის მანძილზე უხმოდ შეს-ცქეროდა ვეჯდაფურსს, არც ნასვალს ეკითხებოდა ვინმეს, არც პროტესტს უხვადებდა, არც საუბრთარ არსებობას შე-ასწებდა. ხედავდა, რომ მთელი მისი ავლა-დიდება გა-საყვად გაჰქონდა და არაფერი უთქვამდა. ხედავდა, რომ მის თიახებში უცხო ადამიანები მიმოდიოდნენ და ბაგეც არ შეტკბოვებია. კედელთან ჩამჯდარიყო, კუთხეში, დიდ აფირზულ ხალიჩაზე და ჩუმბი სედათი ეღერდებოდა მის ხვერდლთან ვევილებს, ოქროს ვეფრადებულ ხეფულებს. წინაპართა ეს სასახვარი გარდასულ დღეთა ნიშანი იყო, მისი თითები უქანასწედად გრძნობრდნენ ძველი მეგობრის მუღს. უჩვენებოდა, რომ ნახევრად გაციეულ ადამიანს უხეზოდა ხელთ სიცოცხლის უქანასწელ წუთებში.

მაგიდის გადასაფარებელს კიდევები ჩაფერხნდა, თით-ვის წამით მანერც ცდილობდა მის შეჩერებას. თვალი მი-ურბობა კერამიკულ ქიბებისაკენ, რომლებიც ხელიდან ხელში გადადიოდა, მაღალი რუსული სახანთლებებისკენ, გასაყვად რომ მიჰქონდათ. უწოდოდა ექვთა, არა, ჩემი გაშვირის მოსასხამს და ნამზითუ სარკეს არ გაგატანო, უწოდოდა, ავლო რაიმე და გადაემალა, მაგრამ არაფერი უთქვამდა. ივდა ერთ კუთხეში, ჩუმბი და უჩინარი, უყურებდა, როგორ გაჰქონდათ სახლიდან კედლის საათი, მთავ-და და სკამები, ჩინური თევშები, მოოქროვილი ჩარჩოე-ბი. იტანებოდა, როგორც დედა, რომლის შვილებიც შო-რულ ქვეყანაში მიემგზავრებიან.

ხვედრება, მწარე არსებობა ელოდა და შეგუებოდა ბუეს. შვილებს არ იყო ნაცნობი. წლებს წინ თვითონვე გადაფორმა სახლი მის სახლებზე. შობილოდ ეს ქონდათ პირბოდა, რომ მის სიცოცხლეს სახლს არ გაყვადნენ. ეს პირბოდა კი მოქველდა. იგი მამონ დედუს, როცა არც რე-ფოლუცია იყო და არც ომი, არც შიში იყო და არც გა-უქვევლობა. მიჰან ბანუს ეს თავისი ვინისა და ქალიშ-ვილის (რომელსაც ინგლისელი ქმარი ჰყავდა და თვირან-ში არ იმყოფებოდა) ჯანმრთელობისა და ბედნიერების გარდა არაფერი უწოდოდა. არც იმ ხალიჩას დანახვად, რომელზედაც ფეხი მოუთობა, სულსაც მისცემდა, რომე-ლიც უხვე მილუელიყო, მაგრამ ჯერ მას ეკუთვნებოდა. შვილებსაც უყვარდათ. მასუდ და არასდროს გულში არ გაივლებოდა, რომ მოუხცი დედა მიტოვებინა და გაქცეუ-ლიყო, უჭირვალად ექცია, ღვთის ანაბრა მიეგოდა და სა-კუთარი ტყავი გადაეფრინა. ეც იყო, რომ ამ არრულობა-სა და განუკითხაობაში, ომსა და სიკვდილის მეფეებში, თავგაბ აბნეოდა და თავის გრძნობებსა და საქციელში ვერ გარკვეულიყო. ეს ივდა მიჰან ბანუს და ბედსაც ამ დედობრივი გრძნობის გამო დამოჩრჩილებოდა. რა თქმა უნდა, უჭირია კიდევ, გულამოსკვნითაც უქეთითინა,

უწომრად, სხეებისაკენ მილულად - ღამით, საბანში თვა-ჩარგულს, დღისით, საბაზანოში ჩაკეტილს, ან ბალში, მა-ღალ ფიქვებს ამოფარებულს. უყვარდა თავისი ნივთები - მამის, ქმრის, სიყვანჯლის ბედნიერი დღეების სახსოვრად დარჩენილი. ერთად დაბერებულებიყვნენ და ძველი ახლობ-ლობა ჰქონდათ. ნანყვეტ-ნანყვეტი მოგონებები ოთახებში ტრიალებდნენ, ეზოს ქვეყნისლ და კედლებს მისი ბავშ-ვისის ნაკვლევები შეჩერნოდათ. ამ სახლის გარდა თავი-ვად არცერთი ადგილი არ ეგულვებოდა ქვეყნად და ხე-დავდა, რომ აღარ იყო "აქაურობის" პატრონი. არაფრის პატრონი აღარ იყო. ფეხქვეშ მინა გამოყვად და ცაში გაიშოკვია. უწოდოდა, მომავალეც კატასავით თავგანუხილი გასცლოდა აქაურობას, გამქრალიყო. მაგრამ იცოდა, ჯან-სილად იყო, ცოცხლობდა და არაფერი სჭირდა სასიკვდი-ლი. სიბერე თითვის სხეებს მოეფიათ მისთვის თვის. ად-ამიანების უსამართლო შეხედულება და წარმოდგენა ად-გამდა მხრებზე ასაკის ტვირის და მის ღოყებზე წლების კვალს ტოვებდა. თავისი ახალგაზრდობის პორტრეტი ჰქონდა, ძველ სარკეებში არეკლილი სურათი, გარდასულ დღეთა მკვენიერ მოკონებებს შეერჩენილი სახე გული კვლავ უცემდა და თვალს ვეჯდაფური ახარებდა. მომა-ვალს შესცქეროდა, გაზავხულს და ზავხულს ელოდა. ათ-სა იმედად და ოცნება ჰქონდა - თავისთვის, შვილებისთ-ვის, შვილიშვილებისთვის. სამოცდაათისმეტი თუ სამოც-დათექვსმეტი? თუ კიდევ მეტი? ამ ანგარიშს თარიღს ან-არობდნენ, მისი დაბადების და ქორწინების თარიღებს ადგენდნენ. მიჰან ბანუ კი ორმოც წლებზე მეტის არ იყო. ამას მხოლოდ თვითონ გრძნობდა და ასე სჯეროდა. და ახლა, უსახლკაროდ დარჩენილს, ვერ გაერკვია, რომელ მომენტში ჩამორბა დროის სვლას, ვინ არის, სად არის და რა ევებად? სრულიად ზედმეტად ცუდია, გამოყვარდი-ლა საყვაროს მწყობრივად; ასე ვარსკვლავი მოწყდება ხოლმე, ზეცის შორეთში მარტობობისთვის განწირული.

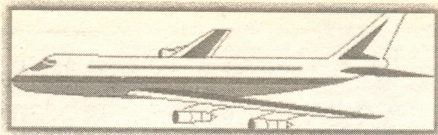
გულით უწოდოდა, ნასულიყო, მაგრამ... სიკვდილს მის-თვის ჯერ არ ეცვლა. ფეხები მინას ითხოვდნენ. სხეული სინათლის და სითბოს წვეთებს ისრუტავდა და ფიქრით უხილავი ძაფებით ჩახლართავდა სიცოცხლის ტკბილ კუთხეკუნჭულებს.

გადაწყდა, რომ მიჰან ბანუს რამდენიმე კვირით (ან იქნებ, ორი-სამი თვითაც) დასთან დატოვებდნენ, სანამ მა-სულ და პარიზში დამკვიდრდებოდა, მიჰანს და სამსახურს იზივდა. ცხოვრებას აწყობდა და მერე, როგორც კი შემთხვევა მიეცემოდა, გულარხინად გამოგზავნიდა ვინ-მეს ქედის სასაყვანად.

ქალიშვილიც უნდა დედაზე და, თუმცა მცირე შემო-სავალი ჰქონდა, რეგულარული ორკვადა ლინდინდნენ და დედას თავისთან ეატყებოდა. ინგლისელი სიმეც კე-თილი კაცი იყო და უარს არ ამზობდა სიდდერის მიღე-ბაზე. ეც იყო, რომ უნდა მოეთმინათ. ბოლოს ვეჯდაფური კარგად იქნებოდა, იქნებ, წინანდლზე უუქვიადნენ. და მიჰან ბანუც მომომტინი და გიონიერი ქალი იყო. შვილებიც მისი შინაგანი ტაქტის მადლიერი იყვნენ.

პირველი ორი კვირა ცოტა გაუჭირდა. ადგილის ცვლა ადვილი არ იყო, მიჰან ბანუ არ იყო წინევი სხვადასხვა ადგილას ძილს. თავის ოთახს, სანოლს და ბალიშს იყო მიჩვეული; ქუჩის ხმარს და ყოფილი მეზობლების რია-რინას ძველი სამზარეულოს არამაზს და ზედა ჯიბების ნოტიო სუნს; რა თქმა უნდა, ამინოდოლუს შესასვეცის სურნელს თავისი ფანჯრის წინ და მამამისის ხნის ოთხ მაღალ ავჯის ხეს.

მისი და ალერსიანი იყო და სტუმართმოყვარე, სიძე კი, დოქტორი იუნეს ხანი, არავის საქმეში არ ერყოდა. გაცრეცილი, მარტობული კაცი გახლდათ, შორს მყოფ შვილებზე დარბობდა. რეგულარულის შემდეგ მისი მიღე-ვი შვილი ნასულიყო ირანად. უფროსი ვაჟი ავსტ-რალიანს დასახლებულიყო, მასთან კავშირი მუქმოდ-ბული იყო; ორი ქალიშვილი (ნებიერა ტყუპები) ამე-რიკაში ნასულიყო. შუათანა ვაჟი სინგაპურს, ტი-

ლანდას და იაბონიას შორის მიდი-მოდიოდა, უმცროსი კი ნარანბარა იველიდა ადგილსამყოფელს. ერთი გოგონა (იუნეს ხანი დარწმუნებული არ იყო, რადგან მესხიერება ღალატობდა), კანადაში, ინდოეთში, თუ აფრიკის რომელიმე ქვეყანაში დასახლებულიყო.

დები ახლოს იყვნენ ერთმანეთთან. ამ შრიდე მასუდ და არ ღელავდა, სინდისი მშვიდად ჰქონდა. იცოდა, რომ დედამისი კარგად იყო. ეგ იყო შილოდ, რომ ლამაშულ დაბომბვებს და სარაკეტო შეტევებს ბატონი იუნეს ხანის სულიერი ნონასნობობა დიდად დაეწვლიათ. უნდაური ფიქრები დასწყნდა და ყველას ეჭვის თვალით უშეზრდა. კარს უკან მიიმალებოდა და სხვების ლაპარაკს ყურს უშვებდა. ცოლის ხელჩანთაში და ცოლისდის ჩემოდანში იქვეებოდა, სრულიად უფარგის ხარახურას ინახავდა და აღარ ახსივდა, სად რა დადო. იცოდა, რომ მიჰმან ბანუშ მისი სათვალე, ან საწოტებლა აგონა და ამაში ცოლის დარწმუნებას ცდილობდა. ცოლი უარყოფდა და დიდე უსია-მოვნება ჰქონდა. კარს უკან მიყუდული მიჰმან ბანუ სირცხვილისგან იტანებოდა და დიდეებს ითვლიდა, ერთი სული ჰქონდა, საფრანგეთის გზას დასდგომოდა და შვილებთან ეთავა სიმშვიდე, დოტტორ იუნეს ხანის გამოც სტკიოდა გული. იცოდა, მისი საქციელი ცუდი ბუნებისაგან არ იყო. არც იმ დღეს უტირია და დაუჩივლია, როცა კარში თითი მოიყოლა და ფრჩხილი მოსძვრა და არც იმ ღამეს უთქვამს საყვედროს, იუნეს ხანმა თავისი მიკარგული აფიონოვლიანი ბუჭების ძებნაში ცოლისდის ლოცინი და ჯიბეები რომ ვარდმოაქეთა. თავისთვის თქვა მხოლოდ, რომ ეს წუთები ნარნავალია, მაღლობა ღმერთს, რომ შვილები კარგად ჰყავს და თვითონაც, ანდინი დავიდარბობის მიუხედავად, ცოცხალია და სრულ ჰქვამხე.

აი, ათ, ათქმული დღეც დადგა. მიჰმან ბანუ, თითქოს სიხარული იყო. სიხარულის ცრემლები ღვარად სდიოდა. მას ასე, სხვების დასანახად, არასდროს უტირია მაგრამ რა ენა... დაუსრულებლად კოცინდა შვილთშვილებს. ძილი და დასვენება სადღა ახსივდა, თუმცა მიელი ღამე თვალი არ მოუხუჭავს: აეროპორტი, საბაჟო, ბარგი... მერე ჩანთა დავარგა, ცალკე სათვალე ჰქონდა საფორილი, ცალკე - ნამლები მუკრა. ფეხის ტკივილის გარდა, უცნარი თაბურუსსგვევც იგრანო, თვითმფრინვაში კი ყველაფერ ამას საშინელი გულისრევა დაემატა. ამის მიუხედავად, რომ ცვლილი, მიელი დღე ილაპარაკებდა, შვილიშვილებს, შვილსა და რძალს დაკოცინდა, იგივით და ივლიდა მათ ბინაში, თავი რომ კუდს ვერ მოიქნევდა და, აგზნებულ-აფორიაქებულ, აქეთურ-იქითურ ამბებს გამოიკითხავდა.

მიჰმან ბანუ ორ პირველ ღამეს ძალიძალიად დაწვეინეს ბავშვების ოთახში. ბავშვებს სასტუმრო ოთახში დაუშვს ლები და ყურში ჩასაწურულეს, რომ ბებია გზაში დილილა და ცოდოდა.

მიჰმან ბანუ ბავშვების მდუმარე უკმაყოფილება დაინახა და შეწუხდა. რალაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ძალი არ ეყო. სხუელს დალოლოშობისგან ვიღარ იმორჩილებდა. როგორც კი თავი ბალიშზე დადო, ძილაში წაიღო. ღრმად ჩაენინა, მაგრამ გამთენიას უეცრად გაემოღვიძა. თითქოს ტყვისი ნაჭერი აწვევდა მაგრედვე აქამდე უწონო მტან-ვევლი გერნობა, სირცხვილის, დანაშაულისა და დამცირების, მიუც სხუელს ტკივილით უსყრავდა. შვილიშვილების უკმაყოფილო სახეები გაახსენდა. უსწრსულობა იგრანო, რომ მათი ოთახი დავაკვა. თითქოს შამფურებს უყრიდნენ, ლებიდან და ბალიშიდან წვრილ-წვრილი ნემ-

სები იჩხვილებოდნენ. ერჩია, კარს უკან, დერეფანში დაეყინა, ან საგარეოში მოკუნტულიყო, ოღონდ სხვისი ადგილი არ დაეკავებინა. მესამე დღეს ადგილი გამოუცვლეს და მიჰმან ბანუშ შვიები ამოსუნთქეს.

ერთი მსუბუქი ლები გამოუყვას, რომელსაც ღამით იატაკზე შლიდა, დილით დივანში ინახავდა. ჩემოდნები საწარვეულის ერთ კუთხეში დააწყო. ხელჩანთა კი, სადაც წავდიოდა, თან დაჰქონდა.

ტანსაცმლით გამოტყნილი კარადები არ იკეტებოდა. ტატებშიც ტევა არ იყო. ბინაში განძრევა არ შეიძლებოდა.

მიჰმან ბანუს მიელი ცხოვრება დიდ სახლში, ნათელ ოთახებში ჰქონდა გატარებული. ფანჯრებიდან ცას და მზეს ხედავდა, გარშემო კი ბაღები ყვავდა. მის სახლში საუკუნაოებიც იყო, სხვენშიც ასობით ჩემოდანი დატკიოდა და სარდაფით საბარგო მანქანაც მოთავსდებოდა თავისი ტვირით.

ოჰ, ეს ყველაფერი ჩალოლი ზღაბდრობა. ცხოვრებაში აღმართიც შეგხვდებოდა და დაღმართიც. სასტუმრო ოთახში ძილავდა ჰქონდა თავისი ხიბლი. თუმცა ჰქონდა ხმაური შმოვიოდა და იქვე ახლო მდებარე მეტროს ვაგონები ფანჯრებს ახანარებდა, მაგრამ მიჰმან ბანუშ მამიშვე დამიშვიდა თავი, რას იზამ, საფრანგეთში ცხოვრება ასეთია! წუნური არაფერს შეეცლის, მაღლობა ღმერთს, რომ შვილებთანაა და მშვიდად ცხოვრობს.

შვილთშვილები თავიანთი ცხოვრებით კმაყოფილი იყვნენ. სკოლა მოსწონდათ და არაბი და პორტუგალიელი მეგობრებაც გაყინათ. დროდადრო სტუმრები ჰყავდათ და მიჰმან ბანუ იძულებული ხდებოდა, ადგილი შეეცვალა. თავისი ლოცინი ხელში წყნარ კუთხებს დაემტკიცა. ანდ უნდა ეთავა? ორი საძინებელი ოთახი იყო, ერთი თივე სივრცე, გრძელი სამზარეულო და პანანინა საბანანო-საპირფარეო. ცოლ-ქმრის ოთახში ხომ ვერ შევიდა და. თუმცა, ბავშვთატყვიოდა და რძალაც არ იყო წინააღმდეგი. ვაჟშვილის ოთახში ადგილი არ იყო: ორი წინაწილი ერთმანეთზე იყო მიდგებული, წიგნების დასახე, ჩოგბურთის რაკეტა და ფეხბურთის ბურთი იატაკზე ყვარა. სამზარეულო რჩებოდა, არც იყო წინააღმდეგი. ანდა, რა იმოდენად ადგილი სჭირდებოდა მიჰმან ბანუს? ბავშვებსხელე იყო. თხელი, გამძვარი და სიფრინავა. თარუნიც ტატბის ქვეშაც შეეტვოდა. ერთი ღამე აბანანაშიც გაათია და ეძინა კიდევ თუმცა, ვაჟი წავიდა წინააღმდეგი და დედა ძალით დაანეწო თავის ლოცინში. რძლის გვერდით ყველაზე შწარი ღამე გაათინა მიჰმან ბანუშ. რცხვენდა რძოლის, საწოლის კიდვე მინჯა, იმდენად ნაპირას, რომ, რომ განწრეულიყო, ჩამოვარდებოდა. თვალი არ მოუხუჭავს. საბანი ტანს სწვავდა, მიელი სხული უსწრდა. ის მომუხულოყო, პატარა ბურთის დამცვენიოდა. ხელი რომ გატკერა, გაგორდებოდა. რძალმა რამდენიმე ღამე გაუძლო არ ამბავს, მერე კი რძილად აგრნონინა ჰქონდა, რომ ასე გაგრძელებოდა არ შეიძლებოდა. მისუდა და თუმცა გონიერი და მშვიდი კაცი იყო, რატომღაც ერთბაშად აფეთქდა, აყვირა და მისი ხმა ყველას ყურს მიესწვდა. ბავშვები შეშინდნენ, ცოლ-ქმარი ერთმანეთს დაეჭაკა და ისე იჩხუტეს, არასდროს რომ არ უსწრებია. მიჰმან ბანუ მოკვდა და გათავდა. თავს იწყველიდა, რომ აქ ჩამოვიდა და ოჯახური სიმუდროვე დაარღვიდა. გადანეჭტა, აქედან წასულიყო. ჩემოდანი ჩააღება, ჩაიცვა, დერეფანში სპარეზი ჩამოვდა და დაელოდა. დედილოდა, რომ გული საგულეს ჩასდგომოდა და აზრებიც მოეკრიბა, მოეფიქრებინა, სად შეიძლებოდა წასულიყო.

თვირანში დაბრუნდებოდა, დასთან. ყველაფერს ასე აჯობებს... ისევ დოტტორ იუნეს ხანის უაზრო თავის შექცევა? არა, შეუძლებელია... დეიდასწილიან ნავა. გაასტყნდა, რომ დეიდაშვილი, ორი თვეა, გარდაიცვალა. ისევ ატრიადა. ბიძაშვილიან ნავა, ძმისშვილებთან (ძმისშვილები ამერიკაში იყვნენ). სიკვდილიან ნავა, ჯიანდაკაში, იმთხუარებს, მოსამსახურედ დადგება. ბოლოს და ბოლოს, თავის

ქვეყანაში იქნება. სულაც, მიწაზე მიდებს თავს და მოკვდება. აქ ვეღარ დარჩება, შუადღებელია.

საბენეიროდ, მიჰან ბანუს ქალიშვილმა მანიყემ (რომელსაც საფრანგეთში მაგიდ იხსენიებდნენ) ლონდონიდან დარეკა და მოითხოვა, რომ დედამისი დღესვე, ან შუათსაც ჩაესტა თვითმორჩინავეში და მასთან გაემდინა. მაშინვე, რა თქმა უნდა, არ მოხერხდა. ერთ კვირაში კი მიჰანმანუ აეროპორტში წაიყვანეს. მიჰან ბანუზე, გალიიდან გამომშვებული ჩიტოები, ახალი სიცოცხლე შეიძინა. თვითმფრინავი სახლივით იყო, თბილი და საიმედო. თავისი სკამი ჰქონდა, საკუთარი სკამი. ეს ადგილი მას ეკუთვნოდა და ვერავინ წაართმევდა. მიწაზეც რომ მიეცათ მისთვის ერთი სკამი, ერთი მტკაველი ადგილი, რომელიც, ეკოდინდებოდა, რომ მისია, იკმარებდა. მაგიანად ისაუბრა და წყნე ხანუმი გაასხნდა, ლანგრით რომ მოართმევდა ხოლმე ვაშმს (ეს ის დრო იყო, როცა რაღაცს წარმოადგენდა და სხვათაში მივიღოდა და მასთანაც მოდიოდნენ). როგორცნა ბული და რამდენი იტრია, როცა გაიგო, რომ წყნე ხანუმის შვილიშვილი ომში დაიღუპა, შვილი კი ფსიქიატრიულში წაიყვანეს. ეს რომ არ მომხდარიყო, ყველაფერი სხვათადაც იქნებოდა. მასუდ და აპირეფა, რომ ადღისთვის პატარა ხმა ექციავენინა და იგი წყნე ხანუ-მისთვის ჩაებარებინა. ყველათვის საუკეთესო გამოსავალი იყო, მისთვისაც და დედამისთვისაც. მაგრამ ვინ იცის, რა მოვლას? წყნეხანუმის შვილიშვილს ჭურჭი მოხდა თავში და წამში მოუღო ბოლო. საბუნებრივად რამდენიმე კაცი ჩამოვარდა. მეორედ მოსვლა იყო. დაღუპულთა კომიტეტიდან იყვნენ სამძიმარზე. წყნე ხანუმი სოფელში წაიყვანეს, ოთახი გამოუყვეს და პუნსია დაუწივნეს. გადაწყდა, რომ იქ იცხოვრებდა. ეს ყველაფერი იქამდე მოხდა, სანამ მიჰან ბანუ დასთან გადადიოდა საცხოვრებლად.

მაგიმ (ყოფილმა მანიყემ) დედა ჩახსება და ისეთი სიყვარულით ჩაიკრა გულში, რომ მიჰან ბანუმ ტკივლით სიხარულით შეჰკვილა. სიძემაც აუკოცა და ხელი ღოწარდა ჩამოართვა. დევიდ ოუქლი კარგი კაცი იყო, ებრაული სისხლი ჰქონდა და ამიტომაც იყო თბილი ადამიანი. მიჰან ბანუ სულაც არ იყო ემოციური, ქალიშვილი რომ ინგლისელ ვერაულს გაჰყავდა ცოლად, უნდადა, ირანული, მუსულმანი სიძე ჰყოლოდა, მაგრამ არაფერი უთქვამს. შვილების საქმეში არ ერეოდა. თუმცა გული დამძიმებულს ჰქონდა და მხოლოდ მაშინ ჩამოეხსნა სიმძიმე, როცა დევიდ ოუქლის ვაჟახალი სახე და გულია, აიღო თვალები დაინახა. ხელი მის მამაკაცურ ხელში ჩაბალა, გაიკივლა და კვლავ შენიშნა, როგორ გამხდარა და დაღუპულა. სიძეს ნელამდევ ვერ სწავდებოდა, წინილს ჰგავდა, ორობოთ კილო თუ იქნებოდა. იქნებ, ნაკლებიც. ფუტურო ძელებით, ასანთის ღერებებით ვეხებოთ.

წიშობდა. ცოლად. დევიდ ოუქლი მანქანით იყო. ჩემოდანი საბარგულში ჩადო და ხელი მხიარულად დაჭარბა მიჰან ბანუს სუსტ მხრებზე. მაგი გვერდით მოუჯდა დედას და თავით მიეყრდნო. ყურში ჩასმარჩულა, რომ მეტად აღარასდგა გაუშვებდა მას, არც პარიზში და არც თეირანში. ასეთმა სიყვარულმა და სიბოძომ მიჰან ბანუს გული აუჭყლა, თვალები დახუჭა და ისე დაეძინა, სიხმარიც არ უნახავს.

მაგი და დევიდ ოუქლების ბინა მთიეთი სართულზე იყო, ლფიტ არ ჰქონდათ. მიჰან ბანუს, დაიღვალა და ძილმორეულს, თავბრუ ეხვეოდა. დევიდ ოუქლიმ ჩალის ღერითი საშუალებად აიტაცა სიდდერი ხელში. მიჰან ბანუ შეჰკვილა, წელში გასწორდა და გაეცადა, მაგიმ გაიყვინა. დევიდ ოუქლიც კარგ გუნებაზე იყო, სიდდერი ხის თოჯინასავით ამოიღო ილიაში და კიბებზე შეუყვდა. მიჰან ბანუს წამწამი არ შეეკვიპო, არ იცოდა, ეყინა, ეყვინა თუ ეტყრა. აქამდე თავს მშავის არდერი გადახდენია. არავითარი რეაქცია, დახმებითი თუ უარყოფითი, ამ შემთხვევისთვის მზად არ ჰქონდა. ისეთი გრძნობა დაეწულა, რომ თვითონ არ იყო, რაღაც სავანე ტყუილიყო, ცოცხად ან სკამად, რომელიც ბაზრისად მოაქვს. (ცოცხად

ყოფნა“ ახალი მდგომარეობა იყო მისთვის.

მაგის ბინა უფრო პატარა იყო, ვიდრე მისი ძმისა. მხოლოდ ერთი საძინებელი ოთახი ჰქონდათ. ბავშვები არ ჰყავდათ, შყავათა ძალი, დიდი და ბანჯეგლიანი, მიჰან ბანუს სიმაღლის. დევიდ ოუქლი რაციონალური და მიზანდასახული კაცი იყო და საქმეც ანგარიშობანი და მოწესრიგებული იცოდა. ემოციებს არ აჰყვებოდა, გონებით ცხოვრობდა. ზედმეტი ცერემონიები არ უყვარდა. გადაწყდა, რომ მიჰან ბანუ სასტუმრო ოთახში, დეივანზე დაიძინებდა. როცა ცოლ-ქმარის სტუმრები მოუვიდნენ, მათ ოთახში წამოწვევობა, ძილ-ღვიძლი იქნებოდა. არც ეს იყო უპრობლემო გამოსავალი, მაგრამ მაგიმ იმანდნენ? მიჰან ბანუს არაფერი ჰქონდა სანრჩაღდევო, მას არასოდეს არაფერი არ ჰქონდა სანრჩაღდევო. რომ ჰქონოდა, იცოდა, რომ არ იყო ამის დრო. ეს კი ყველას უადვილებდა ცხოვრებას.

დევიდ ოუქლი მასწავლებელი იყო. ეკონომიკას ასწავლიდა და ოჯახის მთელ ხარჯებს დიდი დაკვირვებით ანაგარიშობდა. საბენეიროდ, მიჰან ბანუ წინაოლაზე დიდი არ იყო და იმასაც ცდილობდა, რომ წინაოლაზე მეტი არ ექმსა. მაგი უნივერსიტეტში დადიოდა, საბუღალტრო საქმეს სწავლობდა. ცოლაც და ქმარსაც დასაუბრა მდიდროდ და საღამოს ბრუნდებოდნენ, ისეთი დაღლილები, რომ ლაბარაკი თავიც აღარ ჰქონდათ. თუ ლაბარაკობდნენ, მხოლოდ ცხოვრების სიძვირეზე. მიჰან ბანუს ფული არ ჰქონდა. პირველივე დღეს თავისი ოქრის სამაჯური და ლალისთვლიანი საყურები დიდი ხვეწნა-მუდარით მისცა ქალიშვილს გასაყვიდა, მაგრამ მაგიმ უარი უთხრა, გამოირიყვლიათ. მისმა ქმარმა, რა უშავს?! მაგი ატრიადა. არაო, თქვა, მაგრამ მზე დათანმდა. რა თქმა უნდა, უცულოდ და ქმრის რჩევით.

მიჰან ბანუს საკუთარ თავთან ლაბარაკი დასჩემდა. სიძის ენა არ იცოდა, მაგი კი იძლეებოდა იყო, ქმართან ინგლისურად ელაპარაკა, ან სულ არ ელაპარაკა. უსმოდ ვახშობდნენ. მაგი მეცადინეობდა და დევიდ ოუქლი გახუთი კითხვებით, პირველი გვერდიდან ბოლო გვერდამდე. შემდეგ სამეცნიერო ტელევიზორს მიუსხებოდნენ ხოლმე. სამეცნიერო ან კულტურული პროგრამა, საუბრობი და დიალოგები... მიჰან ბანუ უპრობლემად, ტყუილ-ზორის მიმტყურებელი. ვერც ენაფერებს ხდებოდა, არც არაფერი ეცნობდა. მიგონებებში იჭრებოდა, სხვა დროში და სხვა ადგილას გადადიოდა. დღისითაც მარტო იყო. სახლს ალაგებდა. ფანჯარაზე დადგმულ ორივედ ქითრის ყვა-ვლის უფლიად და საათითი გასტყუროდა გადაუღებელ წვიმასა და მოქუფურულ ცას. დევიდ ოუქლის ძილისაც ეწინაოდა და შეილს მოსვლამდე უფრო ხშირად საძინებელ ოთახში რჩებოდა. თუ ამინდი საშუალებას იძლეოდა, დროადროო სასერინოდ გადაიოდა, მიპირდაპირ პარკში ჩამოეჯდებოდა და კანკალებდა ხოლმე. მეცნიერ ზამთარი იყო. კიდევც გაიცედა. ჯერ ყელი ასტყავდა და მე-რე შეივდებოდა. როგორ ახველებდა! თითქოს მთელი მკვთავის ამოვარდნას ლაშობდა.

ყველაზე უარესი ის იყო, რომ ხველის ხმა კედელს მიღმა მუზობლად უფრთხობდა ძილს და თავს კედელზე მუშტს უტრახებუნდა. მიჰან ბანუ ბალიშს იხვევდა იტებდა, ზურმის კუთხის პირში იტებინდა, სუნთქვას იკავებდა. გაზაფხულმა ყველაფერი შეცვალა. მზის ორიოდე სხივმა გამოსანათა ღრუბლებიდან და გულელებს გაახალისა. დევიდ ოუქლიმ სამდილიანი შევბუნება აიღო და იცოდა და სიდდერი სასერინოდ წაიყვანა. შესა-

ნიშნები დრო გაატარებს. მაგიმ დედას აბები და მიქსტორა უყვდა მოსამაგრებლად, მიჰან ბანუშ ორი კილო მოინატა და გულში ღმერთს მადლობა შესწირა. მადლობაც არ დაემათავრებინა, რომ ბუდამ კვლავ უშუთლთა.

ზაფხული იწყებოდა. დევიდ ოუქლი ორი თვით მამიდასთან მიდიოდა, მიაში. მიჰან ბანუს წაყვანა არ შეიძლებოდა. ამ ორი თვით ბინის გაქირავებას აპირებდნენ, რომ ცოტა ოჯახის ბიუჯეტს შეუმეღებოდა. ეს გასაგებიც იყო. მით უფრო, რომ სიღვდრის ხარჯებზეც დამატებოდათ. ამას კი ანაზღაურება სჭირდებოდა. გადაწყდა, რომ მიჰან ბანუ პარიზში გაეგზავნათ მასუდ დს-სთან. ეს გადაწყვეტილება სასწრაფოდ მიიღეს მასუდ დ-სთან შეუთანხმებლად. ჩასვეს თვითმფრინავში მიჰან ბანუ და ფიშვილს შეატყობინეს, რომ დედა უკვე გზაშია. ცუდი დრო იყო. მასუდ დ. თუმცა მოხარული იქნებოდა დედა ენახა, მაგრამ ამ პერიოდში არ შეეძლო მისი შენახვა. სხვა დროს მისი თავი ენაცვლოს, ახლა არ შეუძლია. უნდა გაუგრო. ზაფხულია და ყველა საფრანგეთის სამხრეთშია

დავად და ათასობრივად (იქნებ, მეტიც მოუვიდა, მაგრამ თავი ვერ შეიკვამა). უბრძანა, მისი დიდი საქმენი მოგერებინათ. კანადის საელჩოში ნაცნობი ჰყავდა. მისი მუშევრობით მიჰან ბანუს ვიზა უშოვა, თვითმფრინავის ბილეთი გაუგზავნა და, სანამ მაგი და მასუდ დ. გავის მივიღებდნენ, დაურეკა კიდევ და ორივე გამოლანდა. ოჯახის უფროსი იყო და არავინ შეკამათებია.

ზამთრის პირი იყო, მიჰან ბანუ რომ კანადაში წავიდა. უზარმაღ, კვლავ ცხაბ და მინას შორის იყო. თანაც, უფრო გრძელ გზაზე როგორ ნეტარებდა ივდა ფანჯარასთან და თვალთ მოუღვარე სხივებისათვის მიმშტურებინა. რბილი და თბილი დაგილი ჰქონდა. მეტი რა უნდოდა? სხვათათვის აკრძალული პატარა კუთხე მკვ დანჯურის მიწვეს ეკვროდა. წამით ჩათვლემდა, თავი მკერდზე უფარდებოდა, მისევე დივიძებდა. თვალთი მივლავა, მზერილი შორიზონტს წნდებოდა, უკიდვებანი სივრცეს, რი მელსაც ბოლო არ ჰქონდა. ფექქვემ თეთრი ღრუბლების მიწდირი ეგო - ანგელოსთა სიზმარივით ნათელი, მსუბუქი და შურეყნელი.

ნასული. სასტუმროს და კრძოი სახლის ფული არა აბუთ და ზღვის პირას კარავს დამაბე. წელის ხანირას, უღაბნონში იძინებდა. არა, უღაბნონში კი არ, ტყეში, ან მინდვრად, რა მნიშვნელობა აქვს? მიჰან ბანუს წაყვანა გამოირცხვლია, და-ჰმა შეღაპარავდა. დევიდ ოუქლის რამდენიმე სხვა გამოსავალიც ეგულებოდა. თითობირებს და გადაწყდა, რომ მიჰან ბანუ კვლავ ლონდონში დაებრუნებინათ და მისი ცხოვრება იქვე აეწყოს. თუმცა ცდილობდნენ, რომ ეს საუბრები მიჰან ბანუს ყურისთვის ავირდებინათ. მას მინც ესმოდა და თითს წვევით მინის გახვრეტას ლამობდა, შიგ რომ ჩამჭერალიყო. ხედავდა, ნივთით გადადიოდა ხელიდან ხელში. რეტქადსმული იყო.

ფირიუზე ხანუში მაგის ახლი მეგობარი იყო. პატარა სამირცხაო ჰქონდა, ამით ირწინდა თავს. დახმარებისათვის მას მიმართეს. იგი ლამაზი და სუამარა ქალი იყო. თქვა, რომ მისი ოთახი ძალიან პატარაა, სტუმარს ვერ დაიტევს, მაგრამ სამირცხაოს უკან ცარიელი საკუქვანია. უფანჯარა, მაგრამ თბილი და მყუდრო. დევიდ ოუქლი დათანხმდა. მაგი უკმაყოფილო იყო, მაგრამ რა გზა ჰქონდა, აღარაფერი უოქვამს. მიჰან ბანუც თანახმა იყო, ერთი სული ჰქონდა, ეს საქმე მალე დამთავრებოდა.

სამირცხაოს უკანა ოთახი მსტიანი იყო და ბნელი. მიჰან ბანუ მთელი ღამე ტირილში გაატარა, ღმერთს ევედრებოდა, ეშვება მისთვის და მოკვდა. თავისთავს მკითხებოდა, რა ძალია მიეფაქვა სიცოცხლეზე ასე ძლიერად? იგრძნო, რომ ეს ძალა შვილების სიყვარულია. ღმერთს შესთხოვდა, ამ სიყვარულისაგან გაეთავისუფლებინა იგი.

ფირიუზე ხანუში კვლავი ქალი იყო. ბარე თბი კაცი დასდებოდა. თირანში მქარიც ჰყავდა, ერთი თორიატი გაბრუებული, მრანი სევდით მოცული კაცი. წელიწადში ერთხელ, ცოლის კმაყოფაზე, ვეროპში ჩამოდიოდა, წუუნუნდა, ჩიოდა ქვეყნისას და დროისას. ერთი უღიმინო, საყვარი კაცი იყო. ძველ დროში, ასე ეკონა თვითონ, კაცი ვარო. ნასწავლი, ნიგნიერი. პირველივე დარტყმამ ნაქაქი, დაბანია და გაანადგურა. ფირიუზე ხანუში ჭული იყო, ვერ იტანდა ზედმეტ წუნუნს და ცრემლებს. შვილები იბგლისის გზას გაუყვანა, თვითონაც ფეხზე დადგა, საქმე წამოიწყო. გულისხმიერიც იყო და, იმ ადამიანებს, ვინც იმასუბრებდა, ძალიან ეხმარებოდა. როგორც კი თვლი მოჰკრა მიჰან ბანუს საყვარელ სახეს, მის ნალვლიან თვალებს, მაშინვე შეუყვარდა. საყიდლებზე ეგზავნებოდა, ხშირად მოდიოდა, სამირცხაოში შემოჰყავდა, იქ დასეამდა, სპარსულ გაუთვებდა და ნიგნებს მოუბანდა ხოლმე და არიობდა.

მიჰან ბანუს ძმა, ქარიმ ხანი, კანადაში ცხოვრობდა. სახლიც ჰქონდა, ფულიც და ბაიცი - ფრინველებითა და კურდღლებით. ერთი ნაწილითგან შტეტიკი და ანწილი ყოფის შესახებ და ყვირილითც შექრდა. ისე აღაშფოთა ამ ამბავმა, დისშვილებს მაშინვე წერილი მისწერა, ლან-

ვილაცამ ყურში უთხრა რაღაც. სკამის მეზობელი იყო, ვერ გაიგონა. საჭმელი არ იწდომა და პირი იბრუნა. ხახე შუშას მიადო, თვალებით მზის სხივი შესირუტა. იგრძნო მის ეჭირებში ათაბი წერილი ვარსკვლავი აკაღვდა, სულში სინათლე ჩავერია. ცა ერთიანად დღურჯი იყო. არც ღრუბლის ფითლა, არც ერთი ბუნო ხორკლი თუ ხინჯი, კიდით კიდევ სილურჯე ჩქებდა.

მიჰან ბანუ თავის თავს ხედავს. თორმეტი წლისაა და დემევენდის ბაღში თამაშობს. თოვს. თითის წვერები გუმეშდა ფივეტებით თამაშში. თავანეული შესქქერის ფიტლებლის ცვენას, ნაცრისფერ სივრცეს, და ქრევენება, რომ მინას წყდება, ზეითი მიფრინავს, ცისკუნ... ძალიან უყვარდა ეს თამაში. დაბერდა და მინც არ დაავიწყდა.

ფანჯარას მიუვდებოდა ხოლმე ნენე ხანუში ჩაის მიუბანდა. ორივენი მონუსხულები მიმშტურებდნენ თეთრ სამბურველში გახვეულ ჭურჭას და თანდათან ძლიი ეწოვდა. შუღამინას ეღვიძებოდა. იცოდა, თოვდა და ყურის მიუვდებდა ხოლმე ქალას ეძინა. თითის კაქავიფიფიყო თეთრ სუფარაში. ასე ნივთებს სძინავთ ხოლმე თეთრ ზუნრის ქვეშ დაბანობისკან მიტოვებულ სახლშიჩამი არ ისმობდა. იყო მხოლოდ ყოვლისმომცველი სიჭუმე, აღსასევე ღვითური მდუმარებით.

სიცხიანი იყო მიჰან ბანუ და ოვლად იღვრებოდა, მაგრამ მთელი გზა სამოწინებით ეკვროდა ფანჯარას. იმდენად იყო დაბანგულ-მოწონსული გარე სამყაროთი, რომ არც ახსოვდა, ვინ იყო, ან სად იყო. თვლემდა, სიზმრებს ხედავდა, იღვიძებდა, გარეთ იყურებოდა, მოგონებებში მიდიოდა და ისევ ეყვირებოდა. თოვში იყო, ზეჰმა ცივურებით დახარიალებდა, ქანაობდა. სხვადასხვა დროში და სხვადასხვა ადგილას იმყოფებოდა. მრავალი მიჰან ბანუ - მოხუცი, ბავშვი თუ ახალგაზრდა, ამ ცხოვრებამუ

და სადღა, სხვა დროშიც, ხან სივრცეში იგანტებოდა, ხანაც მწკრივში ჩამდგარი ჩაუვლიდა თვალნი. უსაზღვროებად ქველი, იგი მარადისობას უერთდებოდა.

პირველად ხდებოდა, რომ შვილებზე და ამქვეყნიურ ადამიანებზე არ ფიქრობდა. თავისი დიდი ხალხი და სახელი ღრუბლების გამოჩნზე არ ახსენებდა.

ლურჯლებს ზემოთ დაბახებოდა, უსაზღვროება ნელ-ნელა შემოდოდა მასში და სულში ილექებოდა. თითქოს შემოდგომის საამო სითბო, ნოტიო და მომთქნათვი, მის გარშემო აბრეშუმის ძაბებით ქსოვდა საწრდობლობებს. საწარმის ნიადაგი იყო, საიმედოდ დატვლილი.

ქარში ხანი მოუთმევდა ელოდა დის ჩამოსვლას. გადამწყვეტილი ჰქონდა, თავისთან ჰყოლოდა. დისშვილების ნაცვლად რცხვებოდა. მიჰან ბანუ რომ დანიხა, ატვირდა. ისევე დარდობდა, ყველა და ყველაფერი ენახებოდა. გაბუფებითი სამომბოლოზე ფიქრობდა და ცხანჯებოდა. მოხუცი, მოტყეილი, უმწურო დის დანახვამ იარები გაუსხნა. "უმშაპა დაწყველების ემგრაცია", - ჩილაპარაკებდა და მოლოდინდელად დაბრუნება გადაწყვიტა. ბილიც ჰქონდა და სასოც. დაბრუნებოდა და მიჰან ბანუსთან ერთად იცხოვრებდა. ახლობლები იყვნენ, ერთად გაიზარდნენ, ასაკითაც, თითქმის, ტოლები იყვნენ. მიჰან ბანუ რომ დაინახა, შეეძინა, როგორც გახმდარი, გაცრეცილი და განადგურებული იყო. იყურებოდა, მაგრამ ვერ ხედავდა. გონზე არ იყო თითქოს. ხელი რომ მიჰკიდა, შეკრთა: გაანგრებოდა ძვლების კონა შერჩა. ელაპარაკებოდა - არ ესმობ, უაზროდ, ნანცვტ-ნანცვტად პასუხობდა. ქარში მას ხსენ შევეცალა, შემეძინა, და ჩაიხუტა და დაკოცნა. საკუთარი სიბერე დანიხა, გული შეეკუმშა.

სახლში რომ მივიდნენ, მიჰან ბანუ და საწოლზე დაბნეხა და ექვში გამოიხახა. დისშვილებს დაუხრცა და დედის ამბავი შეატყობინა. აუსხნა, დაიღალა, უძილოა და წინვა აქვს, სერიოზული არაფერიღა. დის მკურნალობას ელოდა. შემკრთილი და დამწეული იყო. იმდენი რამ ჰქონდა სათქმელი და არ იცოდა, საიდან დაეწყო. იგონებდა ნაოსნულს, ბავშვობის ხანას, ელაპარაკებოდა გუშინდელ, გუშინწინდელ ამბებზე, თავის თავზე, სამშობლოში დაბრუნების შესაძლებლობაზე. იცინოდა. უსაბოროტ. არც კი სჯეროდა, რომ დაბრუნება გადაწყვიტა. ამ უცვარ სიხარულს დას უნდა უმადლოდეს. თვითონაც ვერ გაეგო, როგორ მოუვიდა აზრად ეს ფიქრი. იქნებ, დის მარტოულმა და გატყვევებულმა სახემ უძიებდა. უყურებდა მიჰან ბანუს გაშტერებულ თვალებს, რომლებშიც აზრის ნაპერწკალიც არ ერთოდა და ეშინოდა. მასში ხედავდა ემიგრაციის სიმძიმეს და ძრწოლა იკრებოდა. ახლად გაეცნობინა, რა მარტოა... ნანცვტ ჰქონდა ცრეყვა, მისი ცხოვრება დროებითაა და წარმავალი. თავი ცრეყა და პირქუშ ბაქანზე მდგომ მიტოვებულ მგზავრად იგრძნო. მიჰან ბანუს ხელი აიღო და აკოცა. უთხრა, რომ დამთავრდა ნანსალი და უსახლკარობა, როგორც კი მომავალ, დაბრუნდებიან. მიჰან ბანუმ თვალები დასჭრა. კვლავ თვითმფრინავის ფანჯარასთან იჯდა. ლურჯი სივრცე ემხებოდა. დაიძინა და სიზმარვ ზეციური ხანა - ზღასავითი ლურჯ სიმათის ნაკადლები ჩქედა.

არ იცოდა, რამდენი ძინა. უსწერდა. ნამოდება. მუსლები უკანვალბდა. ქარში ხანი ნასაუციყო. მიიხებ-მოიხებდა. ვერ გაიხსენა, სად იყო. ფარდის არშებში მზის სიხვეტი ატრიადა. ნაბიჯი წინ წავდა და სკაიის საზურგეს ჩაეჭიდა. სული მოითქვა. ორი ნაბიჯი გადადგა. მოეჩვენა, რომ ამოგლეჯილი მთაა. ოფლი ღვარად ჩამოსდიოდა. მოცატახე ხელებით ფარდა გადასწია. თოვდა. ყური მიუვდო. ისევ ის, ძველი, მომწუსხავი დეფმარება... ნენე ხანუშმა ჩაი და შაქარი მოუტანა, კარებში დადგა და ატირდა. შვილიშვილი დაეღუპა, საბზევარში მიდიოდა. უთხრა: "მოიცადე, ნენე ხანუშ, გზის ფულს მოგცემ". ხელი ნავალი კარის სახელურს... დაღლა იგრძნო. დადგომა მოუნდა ადგილის ძებნა დაიწყო. სტოუარდესამ მის ბილეთს დახედა. სახე სიცივემ აუნვა, გააყრგოლა. თოვდა. ლამბა-

ქითი დიდი, მიძეფი ფანტლები ცვიოდა. ისევ წინ წავიდა. ფები დაუსხლტა. ცივი თვითმფრინავი იყო. ადგილსაც ვერ აგნებდა. ისევ წინ წაიწია. თვითი შარავნა ედო წინ. თოვლი თვალზემი ეყრებოდა, დემამგნების მთა, მაღალი, მძლავრი და შთამბეჭდავი, შორიდან შემოსცქეროდა. დემავენდი მამამისს გავადა დიდებულებით. ასეთი იყო მამა, როცა ნანას იწყებდა და ქარი ახას უფრიალებდა. თითქოს თავი ზეცამდე აეზიდა, ფეხებს კი მიწაში გაეფდა ფეხვი. რა ბუნდამერი ხანა იყო, როცა ამ ცრად აწვდილი, გასაბოროდა ბუმბერაზი მისი სიხალოვც გამოწობდა, როცა ეს კაცი, შუადღის ლოცვისას აიგნის ორ მამამირილის სვეტს შორის ჩამდგარი, ჩრდილით უსაზღვროებას ერთოდა.

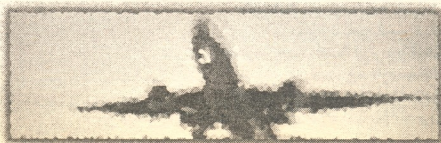
რა ნეტარება იყო, როცა მისი ხამს ქვეშ შეიყვებოდა, ან მხერგზე მოახტებოდა. ეს ზამ ქვეყნიერების უმადლესი მწვერვალი იყო. შორს რჩებოდა მიწა, პატარა თიხის სახლები და დაბინანები - ჭიანჭველები, პანანინები და სასაცილონი. თვითმფრინავის ფანჯრიდანაც იგვის ხედავდა და ეცნობა, ისევ მამამისის მხერგზე იჯდა. ამ გვრავინ მისწვდებოდა; ვერც დედა თავისი შვინიშვლით, ვერც მათემგებოთის აწმლი მასწავლებელი დასწრებულელი გამრავლება-გაყოფით; ვერც ქუჩაში მდგარი პოლიციელი აუნევდა ყურს, ვერც ქმარი შუბლულვდავდა თავისი ფეხებს, ვერც შვილები ჩამოეკიდებოდნენ და გამოსწოვდნენ სისხლს მადაიანად. ვერც სხვა ვერავინ განუსაზღვრავდა ქვეყნის ასარაბი, მოკლე სახანავით ვერ აუზომავდა თვალთახედვის არსს და აზროვნების წესს. ვიღაც ემხებოდა. ალბათ, დემავენდის მიიდან. გაიქცა, წინ დაიარტყა, მარცხნივ შეუხებდა, ყველგან თოვლი იდო. დასვება, აღმოჩენი ასდოდა. პალტო გაიხადდა, პერანგი გაივლიდა, სახე ცას მიუშვებდა. ბავშვობის დროინდელი თამაში გაიხსენდა და გაიცინა. ფანტლები პირში ჩაუყვივდა, ეგემრიელა. უყურა, უყურა ცას, გაშტერებით უშებრდა. თვალს არ ახამხამებდა. ნელა მოსწვდა მიწას, თოვლის ეფექტები ილექებოდა მიმანქნავდა, თავანვლილი მიიწვდა მაღლა; უკვე ზეცაში იყო, ღრუბლებს ზემოთ, დემავენდს ხედავდა. მის წევრზე დიდი საფარძლი იდგა, კაკლის ხის, ნიოელ ხავერდგადაკრული. სწორედ ის, მამამისი რომ ედგა კაბინეტში. სტოუარდესამ ადგილი უწევდა. მისი საკუთარი ადგილი. ბავშვისოდენა იყო, დიდ საკამში ჩაიკარგა. მამამისის აბანი გაეტეხა და ფანჯრის მიწას მივიყო. ცა ერთიანად ლურჯი იყო, სინათლის ნაკადივით გამჭვირვალე. სივრცე შემოსცქერდა, უხვი, მონყვანდა და უნაპირო. ყური მიუვდა. ჩქამი არ ისმოდა. იყო შროლოდ ფანტელთა ცვენა და სივადილის საამო მდუმარება.

მასუღ დემო დიდადნაშუიდა და დააკისრა, ის მიანდა დანამავედ. მისი და... უჩიოდა. დევიდ ოუქლი ამბობდა, რომ ამგვარი რამ ხშირად ხდება. რამდენადღე უნივერსიტეტში ასწავლიდა, მიზეზ-შედეგობრიობაზე ბეჭერი ილაპარაკა და ეკონომიკური და ისტორიული ცნებებიც მოიშველია.

ფორუბე ხანუშს გული ეტკინა, მერე კი მივიწყდა. სხვებიც ეცადნენ, მიჰან ბანუ არ დაეცინებინათ, მაგრამ დაივიწყეს. განა შეიძლებოდა, ამდენ უხედურებაში, ტანჯვა-წამებაში, ომსა და ემიგრაციაში სხვისი უნარი შერჩენოდათ? მიჰან ბანუ მთ მშვენივრად გაუტყებდა. ლეთის მაღლით, გამტები ქალი იყო.

საბარსელდანი თარეშა მძინა ბუნჯანამი

სტილი

სოკრე სეფიანი

ყოფნის სასრულამდე

ამაღამ,
ერთ უცნაურ სიზმარში
სახე სიტყვების მხრისაკენ გაიღება.
ქარი რამეს იტყვის,
ვაშლი ჩამოვარდება,
მისი სახე მიწის სიწმინდეში ჩაემხობა
და ღამის გაუჩინარებული სამშობლოს არსებობამდე
მიღწევს,

წარმოსახვის ჭერი ჩამოიქცევა,
მწუხარე გონების თვალი ერთ რაღაც მცენარეს დაინახავს.
პატარა მოსახვევი ღვთის ჭერეტის გარშემო წრეს
დაარტყამს.

საიდუმლო გამოაშკარავდება,
გაცვდება დროის ასკეზის ფესვი.
უსამართლობისა და სიბნელის გზაზე
ცეცხლის გამოკვეთვას
წყლის საუბრის ენა
და მიხვდება სარკის შინაგან სიღრმეს.

ამაღამ,
აზრის ღეროს შეარჩევს
სიყვარულის ქროლვა
და გაკვირება ფრთებს უღონოდ ააფარათქუნებს.

ღამის ფსკერზე
რომელიღაც მწერი
გამოცდის მხიარული მარტოსულის ყისმათს.

გათენდება
სიტყვა "დღის" შიგნით.

სიყვარულის წაღილის მხარეს

მოვარე
ვერცხლის განმარტების ფერი იყო.
ზემთ ამოდიოდა
ასხნა-განმარტების ნალექლივით.
ალვის ხე იყო
მიწის ხმადალალი ჭიხინი.
მახლობელი ფიჭვი
შემეცნების სიმრავლეცაით
ჩრდილის აფენდა
სეზონის მარტივ ფურცელს.
იკითხებოდა ბუდეების მშრალი ხელნაწერი.

ბნელი მიწებიდან
შემეცნების ჩამოფალიების სურნელი მოდიოდა.
სიყვარული
გონების ბაღეს ხელით ეხებოდა;
საგნების ზედაპირზე
ისმენდა ნაკადულის მდინარ წინადადებას,
რომელიც, თითქოს, თავისთვის ჩურჩულებდა:
არცერთი სიტყვა არ არის ასე ცხადი!
მე სათავის პირას ვიდექი და ვფიქრობდი.
რა წმინდაა ამაღამ
ნივთების ზეცად ამაღლებისაკენ სავალი!

სიშორეთა ახლოს

ქალი კოშკის კარიბჭესთან იდგა -
მარადიულობისაკენ მოქოვილი სხეულით.
მიველი ახლოს:
თვალი უფრო მკაფიო გახდა.
სიტყვა იქცა ფრთად, ენებად, გზნებად,
ჩრდილი მზედ იქცა.

წავედი. მინდოდა, ცოტახანს მზეში მეხეტიალა.
შორს წავედი ლამაზ-ლამაზ მინიშნებებში.
წავედი ბავშვისა და ქვიშის შეხვედრის ადგილამდე,
სახალისო შეცდომათა შუაგულამდე,
ფოკელივე თავისთავადამდე.
წაველ დასურათებულ წყალთა ახლოს.
გულაბის აყვავებული ხის ძირას
არსებობის ტანით
მაჯა, ნოტიო ჭეშმარიტებებს ენასკვლიდა.
ჩემი გაცემა ხეში ზავებოდა.
რამდენიმე მეტრში
ჩემი სასუფეველი დაეინახე.
დავინახე, რომ ცოტათი მოწყვნილი ვარ.
აღამიანი, როცა მოწყვნილია,
რჩევს საძებნელად მიეშურება
და მეც გავეშურე.

გავედი მაგიდამდე,
მანწინის გემომდე, მწვანლის სივრდილმდე;
იქ პური იყო, ჭიჭა და წყლის წვეთ-წვეთ დაღვევა.
ყელი იწვოდა არვის პირდაპირობაში.

როცა მოვერუნდი,
ქალი კოშკის კარიბჭესთან იდგა,
ჭრილობათა მარადიულობისაკენ მოქოვილი სხეულით.
ნაკადულის ყელს
ჭრიდა
კონსერვის ცარიელი კოლოფი.

ნაგვი ჩაბთული ოჯახისი

ჩემთან თუ მოხვალთ
ჩემი არარაობის სამყაროს მიღმა,
არარაობის სამყაროს მიღმა ერთი ადგილია.
არარაობის სამყაროს მიღმა პურის ძარღვები მაცნებთ
ალსავსეა,
რომელიცა მოაქვთ მიწის უშორეს ბუნქებზე გაშლილი
ყვავილის ამბავი.
ქვიშაზეც იმ ტანწერწეტ მხედართა ცხენების
ფლოქების კვავილი,
დილით, ყაყაჩოების ზეცად ამაღლების ველისკენ რომ

არარაობის სამყაროს მიღმა გაშლილია თხოვნის კარავი რათა წყურვილის ნიაფმა ფოთოლს ფესვებში

წავიდნენ.

ჟურნალტელად დაუაროს.

რეკავს წვიმის ზარი.

კაცი აქ მარტოა

და ამ მარტოობაში

მარადიულობამდე გრძელდება

თვალის ჩრდილი.

ჩემთან თუ მოხვალთ,

ჩემად, ფეხაკრეფით მოდით.

რომ ღმერთმა არ ქნას,

გაიბზაროს ჩემი მარტოობის მყიფე ფაიფური.

ხედის მარტოობა

უამრავი მაღალი ფიჭვი,

უამრავი შავი ყორანი,

ცა - რამდენადმე, ლურჯი.

ქაფენილები, მზერა, აბსტრაქცია,

ბაღის ქუჩა არაფრამდე გადაიშალა.

ბელურებით მორთული ღარი,

პირდაპირი მზე,

კმაყოფილი მიწა.

სადამდეც თვალს მიწვევებოდა,

ვევლავან შემოდგომის გონება იყო.

ო, მშვენიერო საოცარო,

ნოტიო მეტყველებით სასვე მზერთი,

სიზმარს ჰგავხარ - ბაღის მწვანე ბორძიკით აღსავსეს...

თვალემა - ჭრელი იქედნების მსგავსია.

მოფაზურე ქუთუთობი,

როგორც მე ზავის სიზმრის დაბნეული თითები,

მდინარის პირას მდგარი ძეწვნების სიფხიზლის ქვეშ.

ადატაცია,

ერთი მუჭა იდუმალი ნაცარივით,

შემეცნების სიცხის ზედაპირს ეყვებოდა.

ფიჭრი

ფრთხილი იყო

ოცნება შორი იყო,

იმ ჩიტივით, ამბავს რომ აჭიკჭიკებს ხეზე შემომჯდარი.

მომაგალი შემოდგომების რომელ ადგილებში

მოგაკიფვება ხეებიანი პირი

კარგი მოგზაურობების ამბებს?

ნალკოტეპი

რა ვრცელი მინდვრები,

რა მაღალი მთები.

წალკოტში ბალახის რა სურნელი მოდიოდა.

მე ამ დაბაში რაღაცას დავეძებდი, -

იქნებ, ერთ სიზმარს,

სინათლეს, ძარღვს, ღიმისს.

შხის ნამსზერვეთა მიღმა

წმინდა დაუდევრობა იყო, რომ მეძახდა:

იდუმალი ლერწმის ძირში დაერჩი, ქარი ქორდა,

ჟური კუბღე:

ეინ მესაუბრებოდა?

ხელიკი გასრიალდა.

მე გზას დავადექი.

გზის დასაწყისში - იონჯის მინდორი,

მერე კიტრის ჩითილები, ფერადი ყვავილის ბუჩქები. და მიწის გულმაგიწვობა.

წყლის პირას,

ქალანძები წავიძებრე, ჩამოვჯექი და ფეხები წყალში

ჩავაწყვე:

“რა ხასხასა ვარ დღეს,

რა ფხიზელია ჩემი ტანი.

ღმერთმა ნუ ქნას, მთის იქიდან წუხილი მომეწიოს.

ვინ დგას ხეების უკან? -

არავინ, ძროხა ბალახობს მდელივზე.

ზაფხულის შუადღეა.

ჩრდილებმა იციან, რა ზაფხულიცაა.

დაულაქავებული ჩრდილები,

წმინდა ნათელი კუთხე...

მგრძობიარე ბავშვები!

აქ საითამაშო ადგილია და

ცხოვრება არ არის ცარიელი:

სიკეთეა, ვაშლია, რწმენაა...

ღიახ,

სანამ ყაყაჩობი არსებობენ, ცხოვრება ღირს.

ჩემს გულში რაღაცაა, სინათლის ერთი სეოლის მაგვარი

დღლის ძილისა და სიზმრის მაგვარი

და ისეთი მოთენთილი ვარ,

რომ გულში მინდა, გავიქვე მინდვრის სიღრმემდე,

წავიდე მთის წვერამდე.

სიშორეები ხმება, რომლებიც მე მძლერაინ.

სლად ფერი

ცა უფრო ლურჯი,

წყალი უფრო ცისფერი

მე აივანზე ვარ,

რანა* - აუზთან.

რანა სარეცხს რეცხავს,

ფოთლები ცვივან.

ღელაჩემი ერთ ღიასს ამბობდა:

გულის გამაწვრილებელი სეზონიაო.

მე ვუთხარი: ცხოვრება ვაშლია, კანინანდ უნდა

ჩაკბინო-მეთქი.

მეზობლის ცოლი

თავისი ხაზლის ფანჯარასთან ბაღის ჩოვს და მღერის,

მე “ვედებს” კითხულობ და

ხანდახან ქვის, ჩიტისა და ღრუბლის ესკიზებს ვხატავ.

მზე - ერთ მხარეს.

შაშვები მოვიდნენ.

ბოლო ხანს საკმეველებიც გამოჩნდნენ.

მე ბროწეულს ვმარცვლავ და გულში ვამბობ:

კარგი იქნებოდა, ამ ხალხის გულის მარცვლებიც

რომ ჩანდეს.

ბროწეულის წვენი მესხმება თვალში: ცრემლები

ჩამომდის.

ღელაჩემი იცინის,

იცინის რანაც.

სასიხუდიდან თარგუნა ბიძირგი ლოზჰანიძემ

* რანა - ქალის საკუთარი სახელი. აქ იგულისხმება პოეტის უმცროსი და.

სამწუნხაროდ, სპარსული ანდაზები ქართულ ენაზე ცალკე კრებულად ვერ არ გამოცემულა. ამდენად, ვფიქრობთ, ქართველი მკითხველისათვის საინტერესო იქნება ირანული ფოლკლორის ამ ნიმუშების გაცნობა. შევეცადეთ, შემოგვეთავაზოთ ის ანდაზები, რომელთა თარგმანიც აქამდე არ გამოგვიქვეყნებია (რამდენიმე ასეული სპარსული ანდაზის თარგმანი 1970 წელს დაიბეჭდა ჟურნალ "მაცნეს" უნისა და ლიტერატურის სერიის მე-4 ნომერში). ამასთან, შეძლებისდაგვარად, განზრახ არ მოგვყავს ის ნიმუშები, რომლებიც სიტყვისათვის ემთხვევა ქართულ ანდაზებს, ან მეტისმეტად ახლოს დგას მათთან. ამგვარი ანდაზები საკმაოდ ბევრია და მათი მსგავსების ახსნა ცალკე მსჯელობის საგანია.

მთარგმნელისაგან

სპარსული ანდაზები

არმად ნაშოვნი ფული ან მწკლარტე ღვინოზე დაიბარება, ან ბრმა მოწმეზე.

აქლემით სიარული და თავის მხრებში მალვა არ გამოვა.

ახუნდს მიმბარზე ასვლას ნუ დაასრებო.

ბავშვი კალთის გემოს რომ გაიგებს, მინაზე აღარ დაჯდება.

ბებერს ვირის საყიდად ნუ გაუშვებ და ქაბუტს ქალის სათხოველად.

ბრმასა შგონია, თვალბილულები ერთი ოთხად ქაბეწო.

ბრძოლის მერე რომ მუშტი მოგაგონდება, თავში უნდა დაიკრაო.

გაძარცული შარა ორმოცი დღე უსაფრთხოაო.

გველი რომ დაბერდება, ბაყაყი ზედ შეაჯდებაო.

გზაბანეულს შკითხეს, რას გეძახიანო და-მეგზურსაო.

გიჟი თავის საქმეში გონიერია.

დადებული ქვა მიძიმე ჩანსო.

დაუპატიებლად ღვთის სახლშიც ვერ წახვალო.

დაფლეთილის დაკვმსვა არ იქნებაო.

ერთ დანგრეულ აბანოს ორმოცი ტანსაცმლის მცველი არ სჭირდებაო.

ერთი "არა" თქვი და ცხრა თვით მუცლით ტარება არ მოგიწევსო.

ერთი მებენარის გულისათვის საბანს გარეთ არ მოსკვრიანო.

ერთი ხიდან სახრობელაც გამოსულა და მინბარიცაო.

ერთხელ დანუბეული ერთ დღესაც საქმეში გამოდგებაო.

ვალი ას თუმბამდე რომ ავა, გინდაც ყოველდღე ხორცინი ფლავი გიჭამიაო.

ვირს ფეხი ორმოში ერთხელ მოუხვდებაო.

ვისაც მგლის ეშინია, ცხვარს არ იყოლიებსო.

ვისაც სასწორზე ოქრო უღვევს, მკლავში ძალი მასა აქვსო.

ვისაც ფარშევიანდა უნდა, ინდოეთის გზის გაჭირვება უნდა გამოსცადოსო.

ზარმაცო, მიდი ჩრდილშიო და-ჩრდილი თავად მოვაო.

ზურგტიტველა ვირს კეხს ვერ მოხდო.

თავი სოროში ვერ ჩადიოდა და კუდზე ცოცხი გამოიბაო.

თავს სიკვდილი რომ უწევს, კატას თავს დაფხანსო. თევზი წყლიდან როცა არ უნდა ამოიყვანო, ახალი იქნებაო.

თუ მოაღერეს გყავს,-იაღერეს, არა გყავს და-ფეხები გაჭიმეო.

ისეთი კაცისთვის მოკვდი, შენთვის ცხელებას რომ აიტანდი.

კაცი დედათა წესზე მაშინ შედგება, მევალეს რომ დაინახავსო.

კაცი ორმოცი წლის ასაკში თამბურის? დაკვრას რომ ისწავლეს, საფლავში დაოსტატდებაო.

კახაა რომ დაბერდება, მაშელობას ხელობად გაიხდისო.

კოკა და ქვა ლაპარაკში ვერ მორიდდებიანო.

მაიშუნი რაც უფრო უშნოა, მით უფრო მეტად იმანჭებაო.

მატყუარას მოკლე მესხიერება აქვსო.

მეგობრობა მოთმინებააო.

მენინავე იაბო ბოლოს თოფრებს ეხიდეობდაო.

მეჯღანის ფესსაცმელს ქუსლი არა შკონდაო.

მთვარის შუქი მანწის მაზანდას დასცემსო.

მოსამართლესთან მარტო მისული შინ მხიარული ბრუნდებოდაო.

მკვდრის გამბანველი სამოთხის და ფჯოჯობით თავდებად ვერ დადგებაო.

მკვდრის დედას მოთქმას ნუ ასწავლიო.

მოვალეს თუ დაინებე, მევალედ გაგიხდებაო.

მოზიარე კარგი ყოფილიყო, ღმერთიც იყოლიებდაო.

მოუხელთებელი ქურდი მეფეთმეფეაო.

მოცლილი ბაყალი ჰინას წონდაო.

მცონარობით მოსული უწნარობით წავაო.

მწვეარი რომ დაბერდება, შევლსაც კი მოერიდებაო.

მწყემსმა თუ მოინდომა, ვაცსაც მოწვევსო.

ნადირი რომ სამიზნედ დადიგება, უნდა ესროლოო.

ნაქები პატარძალი ბოლოს ფეხთში გამოდგაო.

ომი ხმლითაო და გაირიგება-ფულითაო.

პატარძალი რაც არ უნდა ბედმავე იყოს, ორმოცი დღე მინც ბედნიერი იქნებაო.

პილიპილს, ნუ უყურებ, პატარა რომაა, გატეხე და ნახე, რა ცხარეაო.

პურზე იფიქრე, ნესვი წყალია რა ყრუსთვის დაგიკრავს და რა ბრმისთვის გიქცევიაო.

რასაც სანაცვლო მოეჭებნება, იმაზე არ უნდა ინაღვლოო.

საკუთარი ცოლის კოცნა ბამბის ცოხნააო.

საკუთარი ძალი დაამშე, ფეხდაფეხ რომ დაგდევდესო.

სამშობლოს მინა სოლომონის საუფლოს ჯობიაო.

სანამ ზურგი მოხრილი გაქვს, ტვირთს აკვიდებენ.

სანამ მშვიდობით ცხოვრება შეიძლება, ომს კარზე ნუ მიუკაკუნებო.

სანამ რალაც-რალაცებში არ მოხდება, ხალხი რამერ-რუ-მეებს არ იტყვისო.

სანამ წყალს არ დაინახავ, წალღებს ნუ გაიძრობო. საქმე ვინ გააკეთაო და-ვინც ბოლომდე მიიყვანაო. საქმე კეთილად დასრულდება, მაგრამ-მოიმიწინებიაო. საქმე სანამ არ ჩაიშდება, არ დალაგდებაო. საცა აქლები ერთი ღაზი ღირს, ვირს ფასი არ ექნებაო.

საცა მარილსა ჭამ, იქ სამარილს ნუ დაამტვრევო. საცა სიყვარული კარავს დასცემს, იქ გონებისათვის ადგილი აღარ რჩებაო.

სახლის კარი დაკეტე და მეზობელს ქურდს ნუ დაუძახებო.

სიბერეში სიყვარულმა თუ გაიტოვა, სირცხვილს გატყვევსო.

სიდერის სასიკვდილო ხრილი ბულბულის სტევენზე უკეთესიაო.

სიყვარული და მუშკი არ დაიფარებაო.

სხვა საშველი რომ არ იქნება, ვირს "დიდ ქალბატონს" დაუძახებენო.

უდაბნოში ერთი წყვილი გაცვეთილი ფეხსაცმელი ღვთის წყალობაო.

უმზითო ქალმა ჭირვეულობა არ იცისო.

ურწმუნოს ყველა თავისი რწმენისა ჭკონიაო.

უცოდველი თავი სახრჩობელამდე მივა, სახრჩობელაზე არ გავაო.

ფარსა კი გაცვდება, მაგრამ ფეხზე არ დაიხვევაო.

ქაჩალი ბატონი ქოჩორა მსახურს არ ინდომებსო.

ქაჩალს წყალმა ქუდი წაართვა და-ჩემი თავისთვის სული იყოო.

ქვაზე ბალახი თუ არ ამოვა, წვიმისა რა ბრალიაო.

ქურდის ღამბარი დარაჯის ძილია.

ღამით ბამბის ქულა მარგალიტად მოჩანსო.

ღმერთო, გაჭირვებულ კაცს ნურც გლოვას მისცემ, ნურც ქორწილსაო.

ყველა ქვა კოჭლს მოხვდება ფეხზეო.

ყველა ღამე "ყადრის ღამეა"; თუ მის ყადრს გაიგებო.

ჩვევის მოშლა კაცს დაასწულებსო.

ცარიელ კოკას საესე კოკას ნუ დაჰკრავო.

ცარიელი ქვევრი მეტად ხმაურობსო.

ძაღლს სანამ კუღზე ფეხს არ დაადგამენ, არ იკბინებო.

ჭას რა დააკლდება, სათლს თუ ძირი გავარდებდა.

ჭიანჭულას სახლში ნამის წვეთი წყალდიდობაო.

ჭიანჭულა წყალში ჩავარდა და აყვირდა-არჩიქ! ქვეყანა წყალმა წაიღოო.

ხილი რომ მოინწევს, მებაღეს ყურთ დააკლდებაო.

ჯალითობა "ფრთხილად მოკვეთე"-თი არ გამოვაო.

ჯიშონი ცხენი მათრახის ერთ გადაკვრასაც იკმარებო.

სასრულიდან თარგუნა მისა შურალიამ

ბარობი

1. ახუნდი - მუსლიმი სასულიერო პირი, მასწავლებელი; მიმბარი - კაიდრა მეჩეთში;
2. თამბური - სიმეხანი საკავი
3. ღაზი - ნახუკარი დინარი, გროში
4. "ყადრის ღამე" - მუსლიმთა წესებით ეს არის რამზანის თვის ერთ-ერთი ღამე, როდესაც მოხდა ყურანის გარდამოწევა

ფიჩხის შემგროვებლის პაჟი და მოლა ბარეოჯანი

ერთ მოხუცებულ ფიჩხის შემგროვებელს ერთადერთი ვაჟი ჰყავდა, რომელიც ისე უყვარდა, რომ შინიდან გარეთ გასვლას უკრძალავდა და მისი სახის ხილვას მზესა და ღრუბელსაც კი არ ანებებდა. გამოხდა ხანი. ფიჩხის შემგროვებელი ძალიან დაბერდა. მის ვაჟიშვილს კი ოცდახუთი წელი შეუსრულდა. ერთ დღეს მეფიჩხემ უთხრა შვილს: - შვილო, აქამდე შენთვის არაფერი დამივალდებია და ლუკმა-პურს, ასე თუ ისე, ჩემი გარჯითა და ოფლით ვშოულობდი. ახლა კი საქმისათვის ჯანი აღარ მომდევს და შენი ჯერი დადგა, რომ გარეთ გახვიდე და ოჯახი არჩინო.

ბიჭმა უთხრა: - ბატონი ბრძანდებით! - თოკი და ცული აიღო და ტყისკენ გაემართა. მაგრამ რაკი იმდენ ხანს არაფერი გაცუთებინა და ხელიდან საქმე არ გამოსდიოდა, ფიჩხის შგროვება ვერ შეიძლო და სიცხისაგან ერთიანად ოფლში გაიხიეთქა. ჩრდილის მოსაძებნად წავიდა, რომ მის ქვეშ მიწოლილიყო და დასვენებო. იარა, იარა და ხელმწინის ქალის სასახლეს მიადგა. მიწვა სასახლის ჩრდილქვეშ და მიძინა.

ხელმწიფის ქალი ბანჯ გადმოვიდა. ქვემოთ ჩამოხედა და დაინახა, რომ ვიღაც ამოვანი, პირმწვენიერი ჭბაბუკი მისი სასახლის ჩრდილში დასასვენებლად მიწოლიდა. ქალმა ვაჟის ამბის გასაგებად ხერხი იხმარა და ერთი ცალი მარგალიტი ესროლა. მარგალიტი ჭბაბუკს სახეში მოხვდა, გამოეგვიდა და დაინახა - ერთი მზესავით ღამა-ბა გლოზ ბანსზემოთ გადმომდგარა და ათვალერებს. გოგონა შკიბია:

- ვინა ხარ და საიდან მოსულხარო?

ვაჟმა მიუგო:

- მე ერთი ფიჩხის შემგროვებლის შვილი ვარ. მამაქემმა მითხრა: ტყეში წადი, ფიჩხი მოაგროვე, რომ ბაზარში გავიტანოთ და დღიური ლუკვის ფული ვიშოვოთ. მეც ამ ცულითა და თოკით ტყეში წავედი, მაგრამ სიცხემ არაქათი გამომატალა. აქ მოვედი და ჩრდილში წამოვყენი. ერთი სიტყვით, არც ფიჩხის შგროვების. არაქათი მაქვს და აღარც შინ, დედ-მამასთან გამოსაჩენი პირიო.

ხელმწიფის ქალს ფიჩხის შემგროვებლის ვაჟი თვალში მოუკიდა და ჭბაბუკი ერთი გუ-

ლით კი არა, ასიათასი გულით შეუყვარდა. მარგალიტის მარდენიშე მარცხალი ქვევით ჩამოუვარდო და დაუხატ:

- აბა, ესენი მამაშენს წაუღო!

ფინისს შემგროვების ვაჟებ მარგალიტები წამოკრიფა და გახარებული შინსკენ გაეცქარა.

სახლში რომ მივიდა, მამამ უთხრა: როგორც ვხედავ, ხელკარიგოლი დაბრუნდი და ერთი კონა ფინსიც კი არ მოგატანია!

ბიჭმა მიუგო:

- სამეფიროდ, ისეთი რამ მოვიტანე, ას კონა ფინსზე მეტი ფასი აქვსო!

მეფინისს ჰკითხა:

- აბა, სად რა გაქვს? მე ვერაფერს ვხედავო!

ბიჭმა ფიზიდან მარგალიტები ამოიღო, მამამისს მისცა და უთხრა: აბა, ეს მარგალიტები ბაზარში წაიღე, გაყიდე და აღებული ფულით სარჩო იყიდეო.

რამდენიმე დღემ რომ გაიარა, მეფინისს შვილმა დედამისს უთხრა:

- ადექი, ხელმწიფესთან წაიდი და ჩემთვის ქალიშვილის ხელი სთხოვეო!

დედამ მიუგო:

- ხომ არ გაგიყვან? შენ საცოდავი მეფინისს შვილი ხარ, ის დიდებული ხელმწიფის ასულია, ეგ რამ გაფიქრებინა, რომ მეველ თავის ქალს მოგათხოვებსო.

ბიჭმა უთხრა:

- რამდენიც არ უნდა მეყვანო, ვერაფერს შემსამენ! ან ხელმწიფის ასულს ცოლად მომგერი ან არადა, ამ ქალაქიდან ისე გადავიკარგები, უკანაც კი არ მოვიხედავო! დედაბერი როცა მიხვდა, რომ შვილი მის სიტყვას ყურს არ ათხოვებდა, წავიდა, ხელმწიფეს ეახლა და მოასხნა:

- მევეო, ჩემი ერთადერთი ვაჟი თქვენს ქალზე ისეა გამიფრუებული, რომ საქმელ-სახმელს პირს აღარ აკარებსო.

ხელმწიფეს დედაბრის პირდაპირობამ ღიმილი მოჰგვარა და ჰკითხა:

- შენი ბიჭი რა მოხელეაო?

დედაბერმა მიუგო:

- აქამდე საქმეს გული ვერ დაუდო და ამის მერეც, ღმერთი დიდიაო!

ხელმწიფემ უთხრა:

- წაიდი, დაარიგე - მეფის ქალი იმას ცოლად არ გამოადგებაო!

დედაბერმა მიუგო:

- სულერთია, რჩევას ყურს არ დაუგდებს! ღვთის გულისათვის, მითათხოვე ეგ შენი ქალი შეშინია, სატროფს სიშორით გულდათუთული ვეღად არ გაიჭრას და საბრალო დედაბერს ცხოვრების მიწმუნერი მთლად არ ჩამიმნაროსო.

ხელმწიფეს არ უნდოდა, დედაბრისთვის გული დაეწყვიტა და უთხრა, წაიდი, შენი ვაჟი აქ გამოიგზავნე, რომ თვითონ იმას გავესაუბროო. დედაბერმა გაიხარა, წამოიხტა, წავიდა და თავისი ვაჟი ხელმწიფეს აახლა.

ხელმწიფემ უთხრა:

- ყმანელო, თუ ჩემი ქალის შერთვა გნადაი, ერთი პირობა უნდა შემისრულო!

მეფინისს ვაჟმა მიუგო:

- რაც გინდა მთხოვე, შენი ხმალი და ჩემი კისერიო!

ხელმწიფემ უთხრა:

- უნდა წახვიდე და მოლა ბარეზუჯანს შეგარედე და უდგე! როცა იმის საიდუმლოს ისწავლი, მერე მოდი და ჩემი ქალიც წაიყვანეო!

მეფინისს შვილი პირობას დაჰყავდა. წავიდა და მოლა ბარეზუჯანს შეგარედე დაუდგა. ცოტა ხანში მოლა ბარეზუჯანს როგორც ფინისს შემგროვებლის ვაჟი შეუყვარდა და რადგანაც მის სიკვილის ვერ გადაიტანდა, უთხრა:

- მამაჩემის საიდუმლოს რომ ისწავლი, ეს ამბავი არავითარ შემთხვევაში არ შეიძინო და როცა კი გიბრძანებს - იდუმალი ნიშნები ამოიკითხო, პასუხად მიუგე - რომელი ნავიკითხო - თეთრი თუ შავი? რამდენიც არ უნდა დაგიყოს - ნავიკითხო, ნავიკითხო! - შენ ეს სიტყვები გაუმეორე და მტეს წურაფერს ეტყვი, რადგან თუ შეიტყო, რომ მისი საიდუმლო ისწავლე, ადგლიზევე გაგათაყვის; მაგრამ თუკი დაინახავ, რომ მისი საიდუმლოს ისწავლა არ შეგძლია, გაგათავისუფლებს და საითაც გინდა, იქით წაბრძანდით!

მეფინისს შვილი გოგოს სიტყვებმა ძალიან გაახარა. მიხვდა, საქმე რაშიც იყო და ხელმწიფემ ეს გზა რატომაც აურჩია.

ერთ დღეს მოლა ბარეზუჯანმა თავისი შეგირდის გამოხედა მოინდომა და უთხრა: მოდი, ერთი ეს იდუმალი ნიშნები წამიკითხე; გავიგო - კარგად ისწავლე თუ არაო.

ბიჭმა ჰკითხა: - რომელი ნავიკითხო - თეთრი თუ შავი?

მოლა ბარეზუჯანმა დაუტანა:

- რას მიედ-მოედები! წამიკითხე, ერთი ვნასო!

ბიჭმა ისევ გაუმეორა:

- რომელი ნავიკითხო - თეთრი თუ შავი?

ახლა კი დარწმუნდა მოლა ბარეზუჯანი, რომ ბიჭს მისი საიდუმლოს ვერა გაეგო რა და უთხრა:

- რაკი ამდენს ვერავეერი გისწავლია, წაიდი, დამეკარგე და აქეთ წულარასოდეს გამოჩნდები! შენსთანაზ ხარამაცი შეგირდის დანახვაც არა მსურსო!

გახარებული ვაჟი მოლა ბარეზუჯანის სახლიდან გარეთ გამოვარდა და შინსკენ გაეცქარა. სახლში რომ მივიდა, შედარს - მის საცოდავ მშობლებს ისეთი დღე ადგათ, რომ ლუკმა-პურიც კი არ მოქცევათ.

მეფინისს შვილმა მამამისს უთხრა:

- მე ახლა ცხენად გადავიცეცი. შენ ბაზარში წამიყვანე, გაამეყიდე და აღებული ფულით სარჩო იყიდე; ოღონდ, ღმერთი უნა ქნას, ცხენი თავისივე ავლირიანად გაყიდე. დაიმასსოვერ - ულას ლაგამი აქავერ და თან წამოიდეო!

მეფინემ ჰკითხა:

- ცხენად როგორ გადაიქცევი? - მაგრამ თავისი ბიჭის პასუხის მაგერად, შვი ულასის ფრუტუნე შემოესმა, რომელიც მის პირისპირ მოჩრჩილად დამდგარიყო.

მიხვდა ბერიკაცი, ჩემს შვილს ჯადოქრობა უსწავლიაო. წამიყვანე ცხენი, ბაზარში გაყიდე. ალვირი კი თან წამოიღო და შინ გამოსწინა. სახლში რომ მივიდა, ნახა, რომ ვაჟი უკან მასზე ჩქარა მობრუნებულია.

მეორეჯერ მეფინისს ვაჟი ცხვარად გადაიქცა. მოხუცმა მეფინემ გახარებულია წამოაჯლო თოქში ხელი და ბაზრის გზას გაუყენა. შუაგზაზე, წინ მოლა ბარეზუჯანი გადაეყარა.

მოლა ბარეზჯანმა ცხვარს რომ შეხედა, ფერი დაკარგა და პოლმისაგან ლამის შუაზე გასკდა, რადგან პირველივე შესხედვისთანავე მიხვდა - მეფინჩის ვაჟს ჩემი საიდუმლო შეუტყვიდა, ცხვრად ქცეულა და მამამისი ახლა ბაზარში გასაყიდად მიერეკება.

მოლა ბარეზჯანი გონს მალე მოეგო, მეფინჩეს წინ გადაუდგა და ჰკითხა:

- ამ ცხვარს საით მიერეკები?
- მოხუცმა მიუგო:
- ბაზარში მიმყავს გასაყიდად.
- მოლა ბარეზჯანმა ჰკითხა:
- რამდენს აფასებ?
- ბერიკაცმა მიუგო:
- ას თუმანსა!

მოლა ბარეზჯანმა უთხრა: - ყაბულს ვარ, ვეიდულობი! - მოხუცს ასი თუმანი ჩაუგებლა და თოჯს ხელი წაავლო, რომ ცხვარი თან წაეყვანა. მაგრამ მეფინჩემ შეაჩერა:

- მოიცა, თოკი უნდა აესხნაო!
- მოლა ბარეზჯანმა ჰკითხა:
- თოჯს რაზე ხსნი?
- მეფინჩემ მიუგო:
- შე ცხვარი გაყვიდე, თოკი კი არაო!
- მოლა ბარეზჯანმა მიუგო:
- ბერიკატო, თოკი მოიტან! თოჯს თუ არ მომცემ, ცხვარი როგორ წავეყვანო?
- მეფინჩემ უთხრა:

- არავითარ შემთხვევაში! ეს თოკი ჩემი ვაჟისაა და მჭორციელს ვერ მივყიდი!

მამინ მოლა ბარეზჯანმა მოხუცს ხეწნა-მუდარა და თვალთმაქცობა დაუწყო.

- დროული ვაგი ხარ და ალბათ, ჩემზე უკეთ მოგჩვენება, რომ უთოვოდ ცხვრის წაყვანა ძალიან გაჭირდება, უნდა და უჯონო პირუტყვს აბა რა უნდა შეაგნებინო! სწორედ ამიტომაც აბანემ ხოლმე ცხოველებს თოჯს და აქეთ-იქით ატარებენ. შენც მიდი, რაღა, ჭკუას ძალა დატანე და შეითნის ვირიდან დაბლა ჩამობრძანდი*, თოკი შე მომე და სანაცვლოდ, ფული რამდენიც გასურდეს, იმდენი აიღეო!

მოლა ბარეზჯანმა მოხუცს იმდენი უჩინია და ემუდარა, რომ გააშტერა და დაეყოლია, თოკი ასი თუმნის ფასად დაეთმო. ასე და ამგვარად, მოლა ბარეზჯანმა თოჯს ხელი დაავლო და გახარებულმა შინისკენ გასწავა. სახლში შევიდა და თავის ქალს შესძახა:

- გოგო, გამოიდე! ერთი მჭრელი დანა გამოიტან, რომ ამ ცხვარს თავი წავაყოლო.

გოგომ ცხვარს როგორც კი შეხედა, მიხვდა, ეს ცხვარი ის ახოვანი და ლამაზი ჭაბუკიაო. სასწრაფოდ სახლში შერბუნდა, დანა აიღო და სადღაც გადაამალა.

მოლა ბარეზჯანმა დაუძახა:

- დანას რატომ არ გამოიტან?
- გოგო გაუბასუხა:
- მამილო, ვეძებ, ვეძებ და ვერ მიპოვია. თითქოს, წყლად იქცა და დედამინამ შეისრუტაო.

მოლა ბარეზჯანმა დაუძახა:

- მოიდი, შენ ცხვარი დაიჭირე. დანას კიდევ თეთიონ მოეძებნო!

გახარებული გოგო ეზოში ჩავიდა. ცხვარს თოკში ხელი წამოაღო და მამამისის სახლში შესვლას დაელოდა, მერე პირუტყვს პირი ყურთან მიუტანა და ჩასაჩურჩულა:

- საქართველ ძირს დამაგდე და გაიქციეო!

ცხვარმა ეს რომ გაიგონა, დიდხანს აღარ დაუყოვნებია. საქართველ უკან დაიხია, მერე წინ წამოვიდა, გოგოს ურქინა, ძირს დასცა და მოლა ბარეზჯანის ეზოდან გარეთ გამოვიარდა.

გოგომ ცოტა ხანს ადროდა და ცხვარი მათ სახლს კარგა მანძილით ჩინ მოშორდა, ასე მისაზე გათრმულმა ღრიალი დაიწყო; მოლა ბარეზჯანი აივანზე გადმოდგა და ჰკითხა - რა მოხდაო?

გოგომ მიუგო:

- ცხვარმა მუცელში მირქინა და გარეთ გამეძეკაო!
- მოლა ბარეზჯანმა საქართველ რაღაც ლოცვა ჩაიბუტბუტა, მგლის სახე მიიღო და ცხვარს უკან გამოუდგა. ცხვარმა, რომ დარწმუნებულიყო, საფრთხე აღარ მეშეშებოდა, უკან მიიხედა და დაინახა - მოლა ბარეზჯანი მგლად დადგეკოდა; კვალი უფდას და საცაა, დადენევა კიდევ ცხვარი უცებ ნემსად გადაიქცეა; მინაში ჩაქვრა და მტერისა და ნაგვის გროვამი შეიყუჟა. მგელი კი საცრად იქცა და მინის ცრას შეუდგა. ნემსად როცა იგრძნო, სადაცაა, ხელს წამატანო, მტრედად გადაიქცეა და ცისკენ აფრთხილდა. საცერი უცებ მიმინდა იქცა და მტრედს გამოუდგოდა. დაინახა მტერედმა - შევარდენი სადცაა და-მუნევაო, საქართველ ქვემოთ ჩამოფრინდა, ბრონეულის ხის ტრეტზე ჩამოვდა და მონეული ბრონეულის სახე მიიღო.

ამ დროს მეფის მებაღე ნალკოტში გამოუსულიყო და ჩინჩხვარს აგრეებდა. თვალ მოჰყრა ბრონეულს და გოცეებულმა ჩაილაპარაკა: - ეს ბრონეული ამ შუა ზამთარში რამ დაამწიფაო!

ხეზე ავიდა, მოწყვეტა ბრონეული და საჩუქრის იმედით ხელმწიფეს მიაროვა.

ამასობაში მოლა ბარეზჯანი მიმინოს ტყავიდან ამოსულიყო და მოხეტიალე დერეფანს დაქველდა. ხელში - ცულითა და თავზე - თახით ხელმწიფის სასახლესთან მივიდა და სიმღერა დაიწყო.

ხელმწიფემ ბრძანა:

- ნადიო, მიეციო იმ დერეფანს, რაც სურს და აქედან გაუსეთიო.

ფარეშები წაივინდნ. მაგრამ მალე უკანვე დაბრუნდნენ და ხელმწიფეს მოასვენეს:

- სამყაროს ყოლავე დერეფანს სხვა არაფრის გაგონება არა სურს. ყბ ამბობს: ფდიშაჰს რომ მებაღე ბრონეული მოუტანა, შოლოდ ის მინდა!

ხელმწიფემ ამ სიტყვებმა ძალიან განარისხა. აიღო ბრონეული და ძირს ისე დააახეთქა, რომ ნაყოფი ორად გაიყო და მარცვლები აქეთ-იქით გაიფანტა.

დერეფანზე გამოვიარე მამლის სახე მიიღო და ბრონეულის მარცვლების აკენკვას შეუდგა.

იმ მარცვლმა, რომელმაც მეფინჩის ვაჟის სული იდგა, როცა დაინახა - სადღაცა, მამალი ამეყენავსო, მგლად გადაიქცეა და მამალს ყელში ეცა. მამალი მიხვდა - სიკვდილ-სიკვდილის სამაზე ვდგავარო, მოლა ბარეზჯანის სახე მიიღო და მელაც ისევ ფინჩის შემგრივებლის ვაეიშვილად იქცა.

ამ დროს ამ უცნაური თამამისაგან თავებრუნებულმა ხელმწიფემ იყვირა:

- ეს რა ყენობა გამომართო! ჩქარა მიტახარიო - რა ამბავიაო.

მეფინჩის ვაჟმა მიუგო:

- დიდებულო ხელმწიფევ, თქვენ თქვენი ქალის სანაცვლოდ, მოლა ბარეზჯანის საიდუმლო შესწავლა მომთხოვეთ ახლა ხომ ხედავ, რომ არააო მისი ხელობა ვის-ნავედ, თვით მოლა ბარეზჯანიც თუ აქ მოკვდარიყო!

ხელმწიფე მამონლა მიხვდა, რა ამბავიც იყო. ბრძანა - ქალაქი გაეჩირადნებინათ და შევიდნ დღე-ღამის დიდებული ქორნილის შემდეგ, თავისი ქალი მეფინჩის ვაჟს ცოლად მიათხოვა.

შობაშვილი პასი

ენა და აბსტრაქცია

შობაშვილი პასი, "ფორმები", 1946

უკვე მრავალი წელია რაც იმეორებენ, რომ აბსტრაქტულმა ფერწერამ თავის ზღვარს მიაღწია: იგი აღარ განვითარდება. მე ეს მოსაზრება უსამართლოდ მიმამჩნია: დიდი მხატვრული მიმდინარეობები რადიკალიზმით გამოირჩევიან, მუდმივი წინსვლით, ლტოლვით ზღვარს მიღმა, საზღვართ-საზღვართან შესახედრად. და მაშინ გამოჩნდება ხოლმე ვიღაც, ვინც გადაუხსნრებს ყველას, აღმოაჩენს სხვა თავისუფალ სივრცეს და და კვლავ კედელს მიადგება, რომელსაც უნდა გადააბაროს თავისი ზღვარს მიღმა მიმართოს თავისი სრბოლა. უკან დასახევი გზა აღარ არსებობს. აბსტრაქციონიზმი ახალ აკადემიად იქცა? არა აქვს მნიშვნელობა: ნებისმიერი მოძრაობა სკოლად იქცევა, ნებისმიერი სტილი - "ხერხად". სამწუხაროა, როცა აკადემია ფინალს წარმოადგენს და არა საწყის წერტილს. ბაროკოსა და მანიერიზმის გიგანტები არ უარყოფდნენ თავიანთი წინამორბედების ხელოვნებას: ისინი მის უტრირებას ახედენდნენ, მის მიღმა იხედებოდნენ. იგივე შეიძლება ითქვას სიმბოლისტების პოეზიის შესახებაც: მან არ უარყო რომანტიზმი, მაგრამ სამაგიეროდ რეფლექსია შემატა მას, თვითშემცნების მომენტი. და პირველი აბსტრაქციონისტების კლასიციზმისა და "აბსტრაქტული ექსპრესიონისტების" რომანტიზმის შემდეგ, შესაძინევი გახდა მანიერიზმის, აბსტრაქტული ბაროკოს ნაკლებობა.

სინამდვილეში აბსტრაქტული ხელოვნება სტირილურობამდე შეიძლება იმ პრეტენზიის წყალობით მივიდეს, რომლის თანახმადაც იგი იზოლირებულ და თვითკმარ ენას წარმოადგენს. არადა იგი აბსოლუტურად

სუბიექტურია - ამ ენას ხომ მხოლოდ და მხოლოდ მხატვარი ქმნის და იყენებს და მას არ გააჩნია ყველა ენისთვის დამახასიათებელი ელემენტები: ანუ არ შეუძლია ყველასთვის გასაგებ ნიშნათა და სიმბოლოთა სისტემად იქცეს. თუკი ყველა თავის ენაზე ლაპარაკობს, გაუგებრობა ისადგურებს, ანუ ენა კვდება; იწყება შიზოფრენიკების დიალოგი. საუკეთესო აბსტრაქციონისტმა მხატვრებმა რაღაც უნივერსალური ენის მაგვარი აღმოაჩინეს, დაუბრუნდნენ ზოგჯერ არქტიკულ ფორმას, რომლებიც ადამიანური ყოფიერების ზოგად და არქაულ ძირებს ეკუთვნოდა. მაგრამ ენა კი იგი? ალბათ უფრო წინაზე ენა, ან, თუ გნებავთ, მეტაენა. აბსტრაქციონისტ მხატვრებს რაღაც საშუალო გამოსდით ბუტბუტსა და გამოცხადებას შორის. და თუმცა ისინი ვერ იტანენ გავებას, კავშირს, სწორად მიიჩნევენ კონტაქტს სხვა ადამიანებთან. პოეზიაში კი საპირისპიროდ ხდება: პოეტს სხვა გამოსავალი არ აქვს, მან სიტყვებით უნდა ისარგებლოს - თითოეულ მათგანს კი ყველასთვის გასაგები მნიშვნელობა აქვს - და მათი დახმარებით შექმნას ახალი ენა. ეს სიტყვები ენის, ანუ კომუნიკაციის საშუალების სტატუსითაც, სხვა რამეს აღნიშნავენ: კერძოდ იმის, რომ პოეზია აუცილებლად რაღაც აქამდე არ არსებული, გაუგონარი, არგამოთქმული რამაა, ესაა ენა და მისი უარყოფა, ის, რაც "ზღვარს შორდება". აბსტრაქტულ ფერწერას სურდა წმინდა ფერწერული ენა ყოფილიყო, მაგრამ ამით იგი უარყოფდა ყოველ ენისთვის იმთავითვე დამახასიათებელ სის-

ხლთა აღრევას: ისეთ ნიშნათა და ფორმათა გამოყენებას, ვისი მნიშვნელობებიც ყველასათვის საერთო იყო. ანუ, იგი ან ვერ მალდებდა ენამდე, ან სცოდნებდა მის საზღვრებს და ერთ შემთხვევაში დუმილს შობს, მეორეში - კვილს: რისი ნათელი მაგალითებიც მოწონდინი და პოლოკი არიან. ჩვენს წინაშეა ცდა, რომელიც თავის თავში იმავე უარყოფას ატარებს, რასაც თავადვე აღუწნებს. შესაძლოა, სწორედ ამაში მდგომარეობს მისი სიდიადე: მხოლოდ ის, ვინც არ გაუგებს თავის წინააღმდეგობრივებას და უკიდურესი გულახდილობით ააშკარავებს მას, გვაჩვენებს თავის ქვემარობს, მუდამ ორპირ, არსებას. და ამ წინააღმდეგობრობაზე დაყრდნობით, და არა მისი უარყოფით, შეველო აბსტრაქტულ ფერწერას დადგენილ საზღვრებს მიღმა წასულიყო - რეალიზებულიყო საკუთარი თავისვე უარყოფით.

თარგმანი სანდრო სილაგამძემ

ტარილი

შობაშვილი პასი, "ფორმები", 1946

ბოლო ხვეული

გამოსახულავის კრიზისი და ნეოკონსერვატორული მარგინალიზი

...იდეის ფორმულირება წინაშეს გავლენათაგან თავის დაღწევას...

მარსელ ლუზანი

სასურათო სიბრტყეზე გამოსახულების კრიზისის თემა განსაზღვრავს დისკურსზე მიმართულებას ვია ბუღაძის წიგნების - "გზა წარმატებისა" და "დასაწყისი მონოლოგიდან". ტექსტები მოიცავს პერსონალურ-ეგზისტენციალური კუთხიდან გააზრებულ კულტუროლოგიურ თემებს, ხელოვნების თეორიის ელემენტებს და გარკვეულწილად, ქრონიკას. ამ წერილში საუბარი იქნება აღნიშნულ ტექსტების რამდენიმე ძირითადი მოტივის შესახებ, რომელიც განსაკუთრებით აქტუალურად გამოიყურება ჩვენი დღევანდელი კულტურული რეალობისათვის და რომელია შემდგომი დისკურსული განვითარებაც სასურველი იქნება განსხვავებული მხატვრული აზროვნების ავტორთა მიერ. გამოსახულების კრიზისის თემა წყვენიერად "დალოკალიზირებული" იდეურ უკავშირებს ამავე წიგნის ერთ ფილოსოფიურ პასაჟს, სადაც საუბარია უმნიშვნელო განხორციელებაზე, როგორც კვლევის დასაწყისზე: "როდესაც განხორციელება აღებატება შინაარსს, ე.ი. განხორციელება იმავ შტეტი, ვიდრე შინაარსის მნიშვნელობით შეიძლება, მაშინ იწყება კვლევის პროცესი". აქედან გამომდინარე შესაძლოა პერიფრაზა - გამოსახულება განიცდის კრიზისს, რადგან უწყვეტია, რომლის პოტენციოსაც ის ატარებს, ვერ ფორმირების ფაზაშია, დღემოდინარე ტექნიკურებაზე, ქაოსის სტიქიურების ცნობილობის, რასაც ვეღარ უძლებს სასურათო სიბრტყე... მოკლედ, გამოსახულება აცხადებს პრეტენზიას, გადალახოს დაკანონებული განხორციელების სისტემა, შეაბრუნოს, ან ამოაღიაროს პერსპექტივა, გაზარდოს განხორციელებათა რიცხვი საკუთარი რეალიზაციისთვის. გამოსახულების კრიზისი მასშტაბურ მეტაფორად იქცა აბსტრაქტულ ექსპრესიონიზმში და დროგაყვანდა გამსაზღვრავ კოდექსის წარმომადგენელთა ბიოგრაფიის ფაქტურული ხაზი... გამოსახულება როდესაც თავის იდე "ფრადა, რომლის მიღებაც საწყისი ხაზი იქნებოდა საგრძნობი"; პოლოკი თვლიდა, რომ აბსტრაქცია უფრო კონკრეტული იყო, ვიდრე წინააღმდეგ, რადგან "აბსტრაქცია ფილოსოფიაში იმდენად უნარს". ამ მიმდინარეობის განმსაზღვრელი იდეა დასრულდა ვილემ ვაუკენიზის ნამუშევრში - "კარები მდინარისაკენ", რომელიც მოიცავდა პროზონოს, რომელიც უფრო გამოსახულება იქცეოდა ერთ ფრაგმენტად ვიხუალური ინფორმაციის უსაზღვრო ნაკადთან. პარალელურად უკვე არსებობდა ინტელექტუალური დისტანციის მოძველები პოზიცია დაკავშირებული მასწავლებელი დიუშანის სახელიან, რომლის "Ready made"-ი წინ

წამოწვევდა აზროვნებითი აქტის მნიშვნელობის მხატვრული სახის ფორმირების პროცესში. ფილოსოფიის სათაური - "ვინ არის ავტორი?" - მეტყველებს გამოსახულების კრიზისთან უშუალოდ დაკავშირებულ კიდევ ერთ პრობლემაზე, პოსტსტრუქტურალისტური აზრის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხზე - ვინ არის ავტორი, მისი იდენტურობა და დისტანცია გამოსახულებასთან, ტექსტთან, იდეასთან, მისი მოძრაობა და ნამუშევრის ტრანსფორმაცია ავტორის სიკვდილის შემდეგ. ამ პროცესს "პოსტმოდერნული მდგომარეობის" აქვს კიდევ ერთი გამოვლენა ნიშანი, რომელსაც უფროდ არსს უკავშირებენ და რაც ყველაზე მეტად გამოხატება პერმანენტული აფექტის განცდაში ინსტაბილიტატი ვანაფიფიკაციისათვის და იმადროლოჯიკი სამშობლო არი კონველსიისა ახალი პარადიგმის კონსტრუირების მოვლიდნში... ეს ზოგადკულტურული პროცესი საინტერესოა ჩვენი კულტურული რეალობიდან, ე.ი. პოსტსტრუქტურალისტური მოაზროვნე ადამიანის პოზიციიდან. აქ უკვე არსებობს გარკვეული დროითი დისტანცია, წარსულშია "პერსონალიზებული" ეფიფანია და ნიუერო იდეოლოგია "კვლევის" მიღმა სამყაროსთან დაკავშირებით, და არსებობს ახალი ეგზისტენციალური პრიზმა - საბჭოთა ექსპრესიონიზმი, როგორც კოსმოლოგიური მნიშვნელობის მოვლითი მიმდებელი გამოცდილებითი პარამეტრები. სწორედ ამ თვალსაზრისით არის საინტერესო ის ანალიტიკური გეგმატი, რომელიც გაბუღაძის ნაშრომში იკვეთება. ზემოთ მონიშნულ "პოსტმოდერნული მდგომარეობის" ზოგად ფონს და ინტერპრეტაციას უსაზღვრო რადიკალიზება და თავის კონკრეტული სიბრტყეზე თავად ფერწერული ფაქტურა გამოხატავს. ფერწერული ენის მთავარი ინტერპრეტაციის ავტორი "დე-ფერწერად" განმარტავს: "ეს არის დეფერწერისაგან ფერწერის მნიშვნავი მნიშვნელობის, ხელშესახებითი მნიშვნელობის წამოწვევის მიხზი. ფერი აქ ქრება. ფერწერა აქ ფაქტურა-ტექსტური იდეოლოჯია, რადგან ფაქტურა არის ერთადერთი უნიკალური თვისება სახვითი ხელოვნების, რომელიც ექვემდებარება იმიტირება-სიმულირებას... ფაქტურა, რომლის მნიშვნელობის ამოწურვა ფაქტობრივად შეუძლებელია", აქ წარმოადგენს ენოგრაფი ანთროპოლოგიურ ვერსიას, რომელიც სუბიექტი თავისი ავტორი - ალკაპუსტის მეშვეობით უკავშირდება: "ალკაპუსტი ნივითურებაა, ფორმულა, ცნება, რომელსაც მეტაფორა თვითჩაკეცილობის თავისი შედეგის უნარით შეუძლია ერთი არის მეორედ აქციის...

მარსელ ლუზანი

მოგვეცინოს ტრანსფორმაცია-ტრანსმუტაციის არეცხული შესაძლებლობები, ამით კი საფუძველი მისცეს ურთულესი შინაგანი პროცესების გათამაშების თვით ადამიანს, დამკვირვებლის გუნდში, რომელიც "ფილოსოფიური ქეისი" საინფორმაცია... ალკაპუსტი უნივერსალად ადამიანის, დამკვირვებლის ინტელექტუალური ორიენტაცია... აქედან გამომდინარე, იკვეთება პოზიცია ავტორი-დამკვირვებლის, რომლისთვისაც შემოქმედებითი პროცესი არ არის იმსახურად ქმედება, არამედ განუწყვეტელი ექსპერიმენტობა ამ ფსიქოგრაფიკობაში, სადაც ვადალახულია ესტაბლილოგიური ისტერია. ამავე წიგნში პროცესი, რომელსაც "სამყაროს ჩვენი არსებობის ხელოვნების წესით გაგება" შეიძლება, რომელიც მეტაფორულად ფერწერული ფაქტურის სტრუქტურას უკავშირდება, აღქმობურა საქმიანობის წარმოადგენს. ამ "საქმიანობის" საწყისის ძირითადი მოტივის უნევი ამგვარად განმარტავს: "...ის (პარაკელსუსი) კარგავს ყველა მათგანს, რომლებსაც და მსხნელ ცრურწმუნას, მისთვის სამყარო დაეშვა და არაფერია ცნობილი ახალ წესებზე... ყოველი ავტორიტეტი მისთვის დაკარგულია და მან უნდა ააგოს ახალი სამყარო საკუთარი გამოცდილებითი ძალებიდან...". პროცესი პერსონალური მითის კონსტრუირების - არსებობის "ხელოვნების წესით გაგებას" - გ. ბუღაძის ფერწერული ფაქტურის მეტაფორაში იქნება პირველთვის სიმბოლითი (პრომეტი, ანუ ჰიქსი აზროვნების წინასწარ (მოქმედებადის): "პრომეთის მისია - წინასწარ განვსრუტავა კაცობრიობის სიკეთეში შემდგომი წვდომისა. ეს სიკეთე კი მატერიალურ, მატერიალური სამყაროს, ჩვენი გარემო არსებული სამყაროს კვშიადი მნიშვნელობისა და დაწინაურების მოთხოვნაა. მისი ადგილის დამკვირვებაში. ამ გზით თვით მატერიალურ-მინერა-

ლური სამკარო პოლომს თავის ჭკუში-
რით ადვილსა და დანიშნულებას... რაც
შეეხება ამ უკანასკნელს (მატერიალურ-
მინერალურ სამკაროს), ალქიმია-ოს-მკურ-
ნალისათვის, კერძოდ პარაცელსუსისათვის
ის ერთგვარ აფთიაქს წარმოადგენს.
მისთვის მიკროკოსმოსის (limbus minor)
ყოველი ელემენტი დაკავშირებულია მაკ-
როკოსმოსის (limbus major) გარკვეულ
ელემენტთან (მინერალთან, მეცნარეოსთან,
ვარსკვლავთან და ა.შ.), რომლებითაც
ხდება მათივე გაკურნება სნეულების
შემთხვევაში. შესაძლოა, ამ კონტექსტი-
დანვე იყოს ძირითადი ღირებულება ბიო-
სის არტ გამოცდილებისა, დაკავშირებუ-
ლი სხვადასხვა ფაქტურებთან - თუკი იქ-
ნება, ქონი, თუ ილიის მათობი, რომელიც
მისი მატერიის რელიგიურად დანერგული
სუვენიერების გარდა სხვა ტრანსფორმაცი-
ის მოქმედებს არიან. ეს ტრანსფორმაცია
უკავშირდება იდეას, რომ ინტენციური ეგ-
ზისტენციის ბუნება ცვლის სხვადასხვა
ფაქტურის ფუნქციას, მის ენერგეტიკას.
ბიოსის მისტერიაში სიმბოლურია ტიპო-
სი, რომელიც არც თუ ხე შორსაა პრო-
მეთის ჯვარცმის რევიზიონთან, რომლის
შესახებაც გ. ბუღაძე წერს: "ეს მატერია-
ლური სახე პრიდადარ მიეგაჭვა კავასი-
ონს, ამის შედეგად კი კავასიონი, საერ-
თოდ კავასია მატერიალურის, მინერალ-
ურის დამაკავალისებლის სიმბოლოდ და
სახეც მოგვეკვინა..." ამ შემთხვევაში
მხატვრული პროფეტი მტკიცეობის, რომე-
ლიც აკეთებს ვერბალურ მინიშნებას ნა-
ცივის კოლექტურ არაციონიზებულ უკვე
მიმოწივებულ პრობლემაზე, რომელიც
მოუწევს მუშაობა რევიზიის არხოვნებით
მაღლისხმევა. უფრო კონკრეტულად, ქარ-
თული რეალიზაციის, ნაციის სიკვდი-
ლისათვის აუცილებელი ფაქტორია ცნო-
ბერებშითა კავშირის აღდგენა წარსულთან,
პირველ რიგში - ზოგად ანტიკურ-
რულ არსთან. პრომეთეს სიმბოლო საუკე-
თსო კავრანტია იმ შრივ, რომ ტიპოზი-
ონს გაკვირის გარდა ს ზოგად, ანტიკურ-
ი კულტურის ფსევდიბიდან მიდის (ეინი-
შური მახასიათებლები არ არის შეზღუდუ-
ლი). ავტორის პოზიცია შეიძლება განი-
მარტოს, რომ ქართული ნაციისათვის და-
მასხასიათებელი პრობლემა წარსულთან
ორგანული კავშირის წყვეტის გადაილა-
ხის აზროვნებით აქტებით, ზოგად არქე-
ტიპობიან ინტენციუტაკითი, მათი მხატვ-
რული დამუშავებით. სურვილი ამ შრივ
ეგზისტენციური რეალიზაციის არაცნო-
ბიერად არსებობს სადღერბელოების რი-
ტუალში, სადაც ხდება ენოგრაფი ილუ-
ზორული ინსტრუქციონული კულტურისა
კავშირისა, პროლოცირებული გენეტიკურ-
ი კოდის დაცვისა თუ თეთვადარჩენის
იმპულსებით.

ტიპოსის მისი ვაგზრებით იქნება
საფუძველი პერსონალური მითის, რომე-
ლიც ასევე მხსვენალთმეწირვის რიტუ-
ალსა და კითარხის გულისხმობს; მარა-
დული პრობლემა ორგანული პოზიციის
მატერიალისა და სულის, ისტორიასა და იმა-
გინაციის ურთიერთობებს შორის ჰაშირ-

ნის შესახებ - ამ დროს კონკრეტულ მისი-
ად იქცევა. ამ პროგრამით ინსპირაცია
ხშირად ერთი შეხედვით უტოპიურ თეო-
რიებს წარმოშობს, რომლებზე ამოცნენ-
ვულ ქმნილებებშიც ყველაზე მეტად სწო-
რედ ნების გაქანების მასშტაბები ფასობს
სიღმე, რომელიც თავად იფიის პოტენ-
ციის გამოხატავენ და არასდროს კარგა-
ვენ მაგისა. დაახლოებით ამ მოტივით გან-
მარტავს გ. ბუღაძე მის "ვაგნარინელ-
ბას", რომელიც გარედან უმეტესად ერთგ-
ვარ არტისტულ "აზიურად" აღიქმება.
მისი თქმით, "ნეულობა დინამიკო ლინ-
დება, რომლის კომპოზიციური განშლის,
განერციობის საშუალებები განისაზღვრება
მასში მოცემული ნებელობის ენერგიით,
კომპოზიციის მასშტაბებით..."

ნების დინამიკისათა უშუალოდ დაკავ-
შირებულ ფენიქმს - დისტანციას, რომე-
ლებულ ნაულისხმევა "დეკურსული
მგრძობილებითი ხელეწილობის ბიძიქვის
დამუშავება" - ავტორი განიხილავს წე-
რიდან "რომანტიული მამიძილი ყოფი-
რებასა და ხელეწილობას შორის". აქ ნაიქ-
ვამია, რომ დისტანცია აუცილებელია იმ-
ისათვის, რომ "ხელეწილობა, მისმა ქმნი-
ლებამ თითონ იმეტველოს ყოველგვარი
ხვად დამხრე საშუალებების გარეშე ...
გარდა ამისა, აუცილებელი იქნება იმის
აღნიშვნაც, რომ მხატვრულ ქმნილებებში
ნების მიძირალა ხშირად ქმნის ფსიქოლო-
გიურ პრობლემებს დესტრუქციული ფე-
ქციების, რომ გომო აქტუალური ხდება
დისტანციის ცნება, როგორც დამუშავრანსა
და აღმქმელს, ისე ავტორსა და მხატვ-
რულ საუეს შორის... დისტანციის მფლო-
ბულ საუესთვის ავტორებად შეიძლება ჩა-
თვალის ურძალო, აქვიც, მუხილი...
ზოგად კულტურული სურათის მიხედვით
მომავალი კულტურის რამდენიმე მახასია-
თებლის პროგნოზირებას თუ ვაგვექ-
თებთ, სავარაუდოა, რომ ერთ-ერთი მთავ-
არი ნიშანი სწორედ დისტანცია იქნება.
გარდა იმისა, რომ ეს ტენდენცია მიძარ-
თული იქნება გამომსახველობის მძარ-
თიკონცენტრაციაცაზე, ის მოიცავს მხატვრულ
იმოქცეობას უსაფოხრო ურთიერთობისათ-
ვის მოქმედ ერთგვარ ჰივიენასაც, რომლი-
თაც დაიცული იქნება სუბიექტის ფსიქო-
სისტემა ე.წ. "იმიჯმა გაკვეთს" - მიზმი-
რებისაგან, როგორც სხვაგვარად უწოდებ-
ენ - ანროპოლოგიური კატასტროფისაგან.
ამ მდგომარეობას გ.ბუღაძის სიმბო-
ლიკაში მინერალის მდგომარეობა - მინე-
რალად (ქვად) ქვევა ჰქვია...

დისტანციის პრობლემას უშუალოდ
უკავშირდება ავტორის მიერ განხილული
თანამარად მიმდენლოვანი ფენიქმნი
- "ინდივიდუალური დრო", რომელიც "არა-
ემპირიული და ძალზე ინდივიდუალური
შინაგანი გამოცდილების ამასხედალი". ამ
თემაზე საუბრისას გ.ბუღაძე ეხება ინდი-
ვიდუალურ დროსა და ემპირიულ დროს
შორის ცდომილებას, ფაქტურ შედეგებს
ამ ცდომილებების უკონტროლო ხრდის
შემთხვევაში... ინდივიდუალური დროისა
და სივრცის (დისტანცია) თემა აქტუალუ-
რია უახლოესი ხელოვნების თეორიაში. ამ

Levan Ushakov. 004. 004x004

კონტექსტიდან ხშირად დღეისათვის ესოდენ
პოპულარულ tattoo art-ის მოტივებს;
როგორც ერთი არტერტიფიკალი წერდა,
"სხეულის ავტობიოგრაფიული არტე ისტო-
რიის სხვაგვარი წაკითხვა, რომელიც
ხდება სხეულის ტრანსფორმაციით, თუ
მისი გამოყენებით... სადღე არტისტის სა-
მუშაო ინტენციუციურებულია ისტორიისა
და შესიერების პროცესთან..."

ამ პროცესის ფორზე შემოქმედების
მიწოდებლობას გ.ბუღაძე ანროპოლოგი-
ური ჭრილობად განსაზღვრავს: "შემოქმე-
დება - ეს უმამერესი ინტენციია თანამდ-
როვე ადამიანის, რომელსაც სურს, რომ
გადარჩეს, როგორც ფიზიკურად, ასევე
სულიერად, პროუნულად და ნაციონალუ-
ლად, ხოლო რაც შეეხება "end art"-ს,
"ეგი აპოკალიფსურ დასასრულს კი არ მი-
თითობს, არამედ სკამს უკანასკნელ, მარ-
ადიულსა და ამბოლუტურ შეიციხების
ადამიანისა და კაციობობის წინაშე ...
ამგვარი განსაზღვრება ბუნებრივია ად-
მინისათვის, რომელიც იმყოფება "პოტ-
მოდერნულ მდგომარეობაში", ანუ ახალი
"პარადიგმის დასაწყისში", როცა ესტატო-
ლოგიურ პარანიის ცვლის ალტერნატიუ-
ლად სისტემთან უსასრულო რაოდენობა.
ფორმა მონოლოგია, რომელსაც ავტორი
"ნეოინსერვატორულს" უწოდებს, ნიშ-
ნულია პოსტმოდერნული მეტანარციის
სათვის, ხოლო მისი "დილოგზე გასული".
ე.ი. პარტნიობა სხვა მეტანარციულ
მონოლოგთან იფიის მიმართულებით მუ-
შაობაში, ტექსტის სიციცხლის ახალი
ექტაბა. უახლოეს ტენდენციებში და მე-
ლად სისტემების პოტენციოდან გამომდინ-
არე, ამ სპეციფიკის "შეხვედრაში" სავარა-
დოდ განვითარება საკმარის ოპტიმალუ-
რად გამოიყურება. რადგან სასპეციფიკო
კონტაქტი იქნა ნასხენება, აუცილებელი
იქნება ერთი მტკივნეული რეალიზის აღ-
ნიშვნა, რომელიც თანამედროვე ქართულ
მხატვრულმა შემოქმედებით კონტაქტ-
ების დეფიციტს ეხება. გ.ბუღაძე ქართულ
მხატვრობის დღევანდელი მდგომარეობის
დასახასიათებლის სამ ძირითად ფრთას გა-
მოიყვანს: ნეოსაბლანდის, პროლეტარული
ავანგარდი და ნეოინსერვატორული.
ფეიქმნი, ეს განსაზღვრებით ძალიან ზო-
გადი და პირიბითა და გამართებულია

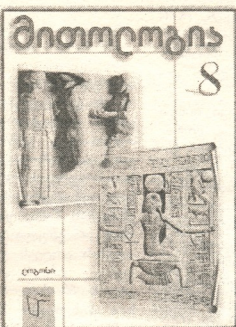
იმ რეალობაში ორიენტირებისათვის, სადაც ეს პროცესები არ არის სისტემაში მოყვანილი და განსაზღვრული ფენომენოლოგიური ანალიზით. მხატვრული კრიტიკის თვალსაზრისით, ნოსალა-ნური ფრთა ნაკლებად იწვევს ინტერესს; რაც შეეხება დანაწინ ორ ფრთაში გაერთიანებულ მხატვრებს, სასურველი იქნება, მათ უფრო მეტად გამოკვეთონ თავიანთი პოზიციები მიმართული შესაძლო დიალოგური ექსპერიმენტებისაკენ. ჩვენს არტ რეალობაში ციკლოური კონტაქტების განვითარებისათვის აუცილებელი იქნება იმ კლიშეების ვადალხვაც, რომელიც ქანდაკებით პროვოცირებს მხატვრებსა და ხელოვნებათმცოდნეებს შორის. კახუბების თავიდან ასაცილებლად საჭირო იქნება დიფერენციაციული გამოყვანა ხელოვნების ისტორიკოსისა და არტ კრიტიკოსის ფუნქციებს შორის. არტ კრიტიკოსის სპეციფიური განათლების გარდა, მწერლობის ნიჭიც უნდა გააძინებს და კონკრეტული მოვლენის ზოგად კულტურულ ქოვითან დაკავშირებაც უნდა შეეძლოს. არტისტიკისა და არტ კრიტიკის ობიექტ-მედიები ურთიერთობა გულისხმობს თანამშრომლობას შედეგითან მიმართებაში, რომელიც აუცილებლად ინსპირაციით არის განპირობებული...

გაუგებრნდები ნეოკონსერვატორულ პოზიციას, სადაც გაბრუნებული გამოსახულების კრიზისზე საუბრობს და მართებულად თვლის, რომ ეს პროცესი კრიზისის თავის გამოხატვისა, მაქსიმალურად უნდა გამოვირდეს. თუკი იდეალ იგი სურია-ისტალიციას თვლის, რადგან "რეტრიმენტული ჯაღვალად გამსჭვალული ფუნქცია, რომელიც თავისი არსით კრიზისულია, კონტექსტუალურად უნდა დაეკავშიროს ობიექტის, ისტალიციის, აქციის ფორმასა და ხელოვნების, რომელიც ფორმირებისგან შორსა და ამიტომ პროგრესის ფაქტის გადის... ჩემი აზრით, საინტერესო იქნებოდა, ამ მხატვარს აქცენტზე გაკეთებინა დინამიური აქცია-რიტუალის ფორმაზე, რომლის უკარისხობას განიცადოს ჩვენი არტ სივრცე, მას კი შესაბამისი ენერჯია, ინტელექტუალური დონე და მისტერიების სპეციფიკის ცოდნა გააჩნია.

თავად თეორიული ნაშრომი პოზიტიური მოუხდება ჩვენს კულტურულ ფონზე და სასურველია ტენდენციად იქცეს. თუმცა, უნდა აღინიშნოს ერთი პრობლემის შესახებაც, რომელიც ამ ტექსტებში იჩენს თავს. ეს ეხება იდეათა, მოსაზრებათა დიდი რაოდენობის გამო მათ გადატვირთულობას. ანალიტიკურ-კულტუროლოგიურ წერილებში სასურველია კლასიკური კანონის დაცვა - ერთ წერილში ერთი თემის განვითარების შესახებ, რათა არ დათრგუნოს აზრის მოძრაობის ძირითადი ნაზი ინფორმაციული სიჭარბით. რაც შეეხება თეორიული ნაშრომების მნიშვნელობას, მომავალში ის კიდევ უფრო გაიზარდება მეცნიერული პროგრესების საფუძველზე, რომელიც მუსამე ათასწლეულს ახალ განზომილებათა გასწინის ეპოქად ითვლიან, რაც თავისთავად გულისხმობს კონცეპტუალური პოზიციების, თეორიული სისტემების რაოდენობათა სიმრავლეს. ამ რეალობის გამო არტისტებისათვის აუცილებელი იქნება ინტელექტუალური კოფიციენტის ზრდა, რომ მათ შეეძლებოთ ვერბალზაცია იმ გამოცდილებებით უზუსტობა, რომელიცაც ისინი მხატვრულ იმეჯამდე მიდიან. წინააღმდეგ შემთხვევაში, გვექნება ფსიქოდრამატული მდგომარეობა, რომელსაც შეეძლებოდა საწყის მდგომარეობაში გაივარება ჰეგია. გაბრუნებული წიგნები ამ მდგომარეობის სიმბოლური სახე "პარციფალი" კლუნიანა - მეტაფორა, სადაც შემოხედე ეზარება ტრანსცენდენტურს. ეს ეტაპი, სადაც უღლის ამბოხი თრგუნავს დეი-სა და ინსტიტუტს, მხოლოდ საწყისია იდეათა მუშაობისას, რომლის საბოლოო ფორმირება სიტყვაში ხდება...

სილო

"მითოლოგია"

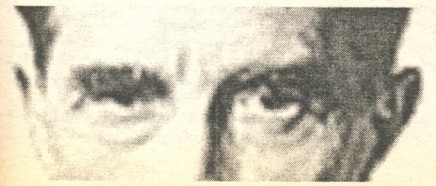
გამომცემლობა "ლოგოსმა" დააბეჭდა ნიგინი "მითოლოგია", რომელიც ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის VIII კლასის დამხმარე სახელმძღვანელოდ არის განკუთვნილი. ამ ნიგინის გამოსვლა და შესაბამისად, სკოლაში ახალი საგნის - მითოლოგიის დამკვიდრება მნიშვნელოვანი მოვლენაა. იგი ექვევა განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმის კონტექსტში, რომლის უზიარებელი მიზანი აღზარდის კულტურული, სულიერად განვითარებული, მოაზროვნე ადამიანი. ეს კი გულისხმობს განსაკუთრებული ყურადღების დათმობას ბავშვთა სუბინტელექტუალური განათლებისთვის.

სკოლაში მითოლოგიის სწავლების დანერგვა მეტყველებს იმაზე, რომ განათლების სისტემის რეფორმირების გააზრებული აქვთ - თანამედროვე სამყაროს მკვედრი არ უნდა იყოს ორიენტირები მხოლოდ საბუნებისმეტყველო და ზუსტ მეცნიერებაზე, არ შეიძლება იგი არ ეზიარებოდეს კაცობრიობის სულიერი-კულტურული მემკვიდრეობას, რომელშიც აღბეჭდილია ადამიანის ფიქრი საკუთარი არსების და სამყაროს გამოცანებზე, გაცხადებულია მისი ესთეტიკური და ეთიკური ცნობიერება.

ნიგინის ავტორები - ზურაბ კეკელიძე და ნანა ტონია მიმზიდველად, სადაც და კომპლექტურად მოუთხარადეს მოზარდებს ძველი მსოფლიოს ხალხების, მათ შორის ქართველების, მითოლოგიური წარმოდგენების შესახებ. ისინი ახერხებენ ძალდაუხმავლად აგრძობიან მთელი მსოფლიოს სიღრმე და მშვენიერება, დაახლოზ მითოსში განფენილი სიმბოლე. ნიგინი თვალნათლივ არის გახსნილი მითოლოგიის არსი - მითი სამყაროს და ადამიანური ყოფიერების დასაბამისულ და ამავე დროს მუდმივ კანონზომიერებათა პირველადი ხატვანი განმარტება. მითოლოგიური მასალის გადმოცემის ბუნებრივად ეხმარება ავტორთა ზუსტი და სხარტი კომენტარები, მშველმა მითოსის ზოგად აზრობრივ სტრუქტურაზე, ძირითად პარადიგმებზე და სიმბოლური სახეებზე.

ეს დაზვენილი წიგნი დანერვილი, მწყობრი კომპოზიციის და ნათელი, მთლიანი კონცეფციის მქონე ნიგინი ადასტურებს, რომ აუცილებელი არ არის სახელმძღვანელო მოსაწყენი და თავმოკლე ბეზრებელი, თითქოს სპეციალურად ბავშვების დაფრთხობის მიზნით შექმნილი ობიექტი იყოს და რომ იგი შეიძლება საინტერესო და ციცაბალ ნაზარეც წარმოადგენდეს, რომელსაც მოზარდი მკითხველი ხალისით გაეცნობა.

სილო

პარლამენტი

დეკლარაციისა და კორუფციის შესახებ

ნაციონალური საპარტიოლო სპარლამენტის სესიონი (13.10.2000)

რა არის დეკლარაციების არსი? ცხადია, სახელმწიფო მოხელის კეთილსინდისიერების შემოწმება. პარლამენტის ამ საკითხით დაინტერესების არსი კი ის უნდა იყოს, რამდენად ქმედითაა სახელმწიფო მოხელის კონტროლის არსებული მექანიზმი. ამას უშუალოდ უკავშირდება კორუფციის პრობლემა.

სულხან-საბა ორბელიანი ერთი იგავი მინდა შეგახსენოთ, რომელიც კარგად მიესადაგება ჩვენს ქვეყანაში არსებულ კითხვებს. ერთმა ხელმწიფემ საკუთარი მარანი დათავალოვინა. ნახა, რომ კართან ფილა იდო. ეს რისთვის არისო, იკითხა. მემარნემ უთხრა, რამდენჯერაც შემოვიდვიარ და გადავიდვიარ, თქვენს სადღეგრძელოს ვსვამო. მევემ იანგარაშა და თქვა, ამ კაცს დავუქცევიავარი. მიუხინა მემარნეს მეთავალყურე. ცოტა ხნის შემდეგ მევე ისევ ჩავიდა მარანში და კართან ორი ფილა დახვდა. ეს მეორე რისთვის არისო, იკითხა. ერთი ფილით მე ესავამ თქვენს სადღეგრძელოს და მეორეთი - ჩემი მეთავალყურეო.

იგავ-არავში აღიარებულია თქმული იმის შესახებ, დანიშნა თუ არა მევემ მესამე მეთავალყურე. სამაგიეროდ, ამ იგავში აღწერილი ამბავი ჩვენს სახელმწიფოში გრძელდება, რომლის მარანის შესასვლელთანაც ჩარიგებულია სხვადასხვა ზომის უმარავი ფილა. ისინი ამ სახელმწიფო მოხელეებს ეკუთვნით, რომელთაც სახელმწიფო მარანს დაცვა და მისი შემოწმება ევალებათ. ჩვენთან სახელმწიფო მოხელეთა ნიშნავს ფილის ჩადგმის უფლების მოპოვებას, ხოლო თანამდებობის ხარისხი განაპირობებს ფილის ზომას.

ეს ფილა საკმაოდ შემოსავლიანია, რადგან ჩინოვიკის ერთი "არა" უფრო ძვირი ღირს, ვიდრე ბიზნესმენის ერთი წლის შრომა.

შევისწავლით პოლიტიკურ მალაქის თანამდებობის პირის დეკლარაცია. რადგან კორუფციის არსებობას ვაღიარებთ, მისი კვალი კორკრეტულ გვარებს უნდა უკავშირდებოდეს. მუშაობის დასაწყისში მეც ვკვლიდი სენსაციური მასალების ნახვას, როგორცაც შეიძლება, დღეს ჩემგან კლის ვინმე გამოიკვეთა სრულიად სხვა სურათი, თუმცა, ვაკვირდები სენსაციური და მძიმე დეკლარაციები ყველასთვის ილია და ილიად შეიძლება ჩემი ნათქვამის გადმოწმება. მთავარი სენსაცია არის ის, რომ ვაგარების დასახელება, უბრალოდ შეუძლებელია.

დეკლარაციების მიხედვით, რასაკვირველია, შეიძლება იმ პიროვნებების ჩამოთვლა, ვისაც დარღვევები აქვს. თუმცა ეს რეალურად არაფერის მომცემი იქნება და საბოლოოდ დამტკანება კორუფციის კერასთვის მორიგ მსხვერპლშენიერებას. ჩვენი უბე-

დურების მიზეზი ნამდვილად არ არის ის დარღვევები, რაც დეკლარაციებშია დაფიქსირებული. დარღვევები, ძირითადად, გამოწვეულია გულახდილობით, გამოუსვლელით, შეცდომებით, უგულისყურობით და არცოდნით. უბედურების არსი დეკლარაციებში არ ჩანს, ვინაიდან დეკლარაციების არსებული ფორმა სრულ საშუალებას აძლევს ყველაზე თავზეხელაღებულ ყაჩაღს კი, უცდევლ კრავად ნაიშოინდეს. ამ დეკლარაციების მიხედვით შეუძლებელია იმის თქმა, რომ ვისაც დარღვევა არა აქვს, ის უფრო კეთილსინდისიერია, ვიდრე ის, ვისაც დარღვევა აქვს.

ამ დეკლარაციებში თავიდანვე ჩადებულია მექანიზმი, რომ მისი (დეკლარაციის) მეშვეობით ვერავინ იქნას გარკვეული. არსებული კანონის მიხედვით ურავ-მორავი ქონება, ფორმები, შემოსავლები შეიძლება გააფორმო უახლოეს ადამიანებზე - შვილებზე, შობილებზე, სიძინებზე, მეუღლის მშობლებზე და ისინი არ დასახელო ოჯახის წევრება. არ შეივანო დეკლარაციებში, - ცალკე ცხოვრობენ, ამ მოტივით. ანუ შეიძლება რეალურად ფლობდენ და არ გამოაჩინონ.

მაგალითად, დეკლარანტმა შეიძლება ჩაწეროს დეკლარაციაში, რომ მიიღო გარკვეული რაოდენობის დივიდენდი, მაგრამ ამის დამადასტურებელ ცნობას იგი არხავდ ნარადგენს; დეკლარანტმა შეიძლება ხელოვნურად გაზარდოს კიდევ დეკლარირებული შემოსავლები, ვთქათა განახლებობს, რომ დეიფი თანხის საფასურად გაყიდა საცხოვრებელი სახლი (მანქანა ან სხვა რამ), მაგრამ ვალდებული სულაც არ არის წარმოადგინოს კიდევ-გაყიდვის დამადასტურებელი დოკუმენტები.

შეუძლებელია, თუნდაც მთავლობითი სურათის დახატვა, სინამდვილეთი როგორ ცხოვრობდნ ჩვენი სახელმწიფო მოხელეები, ვთქათა აქვთ, რა გზით შექმნილი. გადასახადის გადახდელს შეუძლია მხოლოდ ის იცოდეს მოხელის შესახებ, რაც ამ მოხელეს სურს, რომ იცოდნენ მის შესახებ. კანონი არ იძლევა არის შემოწმების საშუალებას, რაც ძირითევი ენინადადგებება იმ პრინციპს, რისთვისაც არის საერთოდ დეკლარაციები მოგონილი.

აუცილებლად უნდა ითქვას დეკლარაციების ვერეთ ნოდებულ გამჭ-

ვირვალებაზე. ნებისმიერი მოქალაქე ნებისმიერ დეკლარაციას ნახავს, მაგრამ მას არც მისი რეალობის შემოწმების უფლება აქვს და არც საშუალება. გასხოვთ, ალბათ, ძველი ანეკდოტი: კაცი რომ მივიდა რაიკოში და ეკითხება: "Товарищи, я имею право?" - "Имеете, имеете! - Значит я могу?" - "Нет, не можете!". ამას შტავს ჩვენი გამჭვირვალება. სინამდვილეში ამ დეკლარაციებს დეტალურად უნდა სწავლობდეს სპეციფიკური უნცევა და ამ შემოწმების შედეგები უნდა იყოს საჯაროდ გამოშუქურებული.

ნონსენსია ისიც, რომ დეკლარაციას ადამიანი მხოლოდ დეკლარაციის პერიოდში ავსებს. ე.ი. მოვა, მოიპარავს, წავა და ვითომ არავფერი, აღარავის აინტერესებს მისი ამბავი.

ამ კანონით სრულიად შეუძლებელია ადამიანი მხოლოდ გაჩვენავა და სახელმწიფო მოხელე დეკლარაციის შესვლის შემდეგაც ისეთივე ეჭვმიტანილია და პოტენციური დამნაშავედ რჩება, როგორც შეგხვამდე.

გასხოვთ, ალბათ, რეიგანის საყვარელი გამოთქმა, რომელსაც საგანგებოდ რუსულად ამბობდა ხოლმე: "Довраий, но проверий!". ეს უნივერსალური ფორმულაა, მით უმეტეს, სახელმწიფო მოხელესთან მიმართებაში. აქ ეჭვის საფუძველი არ უნდა რჩებოდეს და ამას დაოუშენტური საფუძველი უნდა გააჩნდეს. ჩვენთან კი მოქმედებს სანინადადგელი პრინციპი: - არ ენდო, არც შეამოწმო. ეს კატასტროფამდე მივციყვანს.

გავისწავლო, პარლამენტში როგორ მუშავლობთ სახელმწიფო პირთა კეთილსინდისიერებაზე. ვიშველებით პირად ნაცნობობას, მის ოჯახს, გენეალოგიას. სპეციფიკური ტერმინებიც კი განჩად - ეს მინისტირ მართლა პატიოსანია და ა.შ. სწირად ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, რომ თანამდებობის პირს კი არ ვამტკიცებთ, ბრალდებულს ვუდგებთ თავადება. ჩვენ უნდა ვენდოთ მხოლოდ და მხოლოდ მიხელის ქვეყის კრებერიუმებს და შემოწმების მექანიზმებს. რაც უფრო დამაჯერებელი იქნება ეს კრიტიკური მით უფრო მაღალი იქნება ხელისუფლებისადმი ნდობა.

კონსტრინის ცვლილების სააშვარებო გამოტანა ამერიკის ბიუჯეტს ორმოც მილიონზე მეტი დაუფუდა. ამის შემდეგ მწელი მისასხვედრი არ არის, როგორი მაგარი გული სჭირდება ამერიკელ ჩინოვიკს, სახელმწიფო გა-

დატრიალებაზე ან წილების გაყოფაზე რემი ენურჭლოებს კოლეგას. ამერიკელებმა ორმოცი მილიონი გადაიხადეს, რომ ერთ მშენებარ დღეს თეთრობი არ აძომონდენ პირში ჩალაგა-მოხუცდულები. სამაგიეროდ, იმავე წელს რამდენიმე მილიარდით გადააქარბეს ბიუჯეტის დაგეგმილი შემოსავლები. მოხელეთა კორუპციონისათვის დახარჯული სახსრები ჩვევს ას-მაგად დაგვიარჩუნდება.

ევროპის საბჭოს რეკომენდაციებში საზგასმით არის ნათქვამი სახელმწიფო მოხელის ზნეობრიობისა და ქვევის სტინდარტის დადგენისა და მისი კონტროლის რეალური მექანიზმების აშუშავეების აუცილებლობის შესახებ.

ყველა რეკომენდაციაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს კადრების და-წინამდებ მათი კეთილსინდისიერების შემოწმებისა ჩვენ თუ, როგორც ყოველთვის, ვთვლით, რომ ჯერ ამისთვის მზად არ ვართ, ნიშნავს, რომ მზად ვყოფილვართ ჭაობში ჩასახრობად. ეს რეკომენდაციები, პირველ რიგში, სწორედ ჩვენთან კვეყნებს ეუბნება მკაფიოდ - მანამდე ვერ შევლეთ ეკონომიკას, სანამ თქვენი ხელისუფლება ქვევის მაღალ სტინდარტებს არ დაამკვიდრებს: "ვინაიდან საჯარო ადმინისტრაცია გადაამწყვეტ

როლს თამაშობს დემოკრატიულ საზოგადოებებში და, აქედან გამომდინარე, სახელმწიფო მოხელეები საკვანძო ელემენტებს წარმოადგენენ ახეთ საზოგადოებაში, ხოლო კორუფცია კი ძირს უხრის მოქალაქეთა რწმენას თავიანთი მთავრობის მიმართ, ყოველივე ამის გამო უნდა გამორიცხოს ყოველგვარი ბუნებრივობა, როდესაც საქმე შეეხება ადმინისტრაციის მიერ კორუფციისადმი თავისი დამოკიდებულების გამოხატავს და ზუსტად უნდა განისაზღვროს, თუ რა მოითხოვება ამ თვალსაზრისით სახელმწიფო მოხელეს".

საქართველოს პარლამენტს შეუძლია თავისი უფლებამოსილების ფარგლებში მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადადგას ამ მიმართებით. ეს არის სახელმწიფო მოხელის კეთილსინდისიერების შემოწმება, ანუ იმის გარკვევა, რამდენად შესაბამება მოხელე დადგენილ სტინდარტებს. ამისთვის საჭიროა გარკვეული საკანონმდებლო ცვლილებები და დამატებითი დადრუებითი საგამოძიებო კომისიის უფლებამოსილების ფარგლებში.

სახელმწიფო სამსახურში მყოფი

ვალდებული უნდა იყოს დაასაბუთოს საკუთარი ქონების წარმომავლობის კანონიერება. კანონმდებლობაში მკაფიოდ უნდა აისახოს ის კითხვები, რომელიც შესაძლებელ გადის სახელმწიფო მოხელის ქონების, შემოსავლებისა და ინტერესების რეალურ დეკლარირებას. არსებობს საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით ასეთი კანონმდებლობის მონახაზი, რომელიც უახლოეს ნახევარ შეგიძლია მსჯელობის საგანად ვაქციოთ, თუ პარლამენტმა ამის ნება გამოხატა. დროებითი საგამოძიებო კომისია კი ამ კანონმდებლობაზე დაყრდნობით ჩაატარებს უშუალოდ თანამდებობის პირთა კეთილსინდისიერების ტესტირებას. დეკლარაციების შესწავლის შედეგს ეს არის მთავარი დასკვნა,

საქართველოში რეალურად არსებობს მხოლოდ ორი პოლიტიკური ბანაკი - კლემატორატიული და დემოკრატიული. მათ შორის საზღვარი გადის არა უმრავლესობასა და ოპოზიციას შორის, არა საკანონმდებლობსა და აღმასრულებელ შორის, არა ფრაქციები შორის, არა პარტიებს შორის, არა მემარჯვენეებსა და მემარცხენეებს შორის, არა ახალგაზრდებსა და ხნიერებს შორის, არა რეფორმატორებსა და კონსერვატორებს შორის, არა იმ-ისტებსა და ამ-ისტებს შორის, არამედ პორიზონტალურად კვეთს თითოეულ მათგანს სხვადასხვა თანაფარდობით.

გენბავთ რეკომენდაცია, რომლიც შეგიძლია პარლამენტს წარუდგინოთ.

შემიძლია დაგარწმუნოთ, რომ ეს მოვცევს მაღიან საინტერესო და მრავალმთქმულ სურათს. თუ პარლამენტისგან იქნა შესაბამისი მხარდაჭერა, ანუ პოლიტიკური ნება, უახლოეს სამ თვეში შეგვეძლება სხვა კუთხით ვისაუბროთ ამ თემაზე.

დეკლარაციებისთვის რეალური ფუნქციის მინიჭება, სტინდარტის მკაფიოდ განსაზღვრა და მის მიხედვით ზედა სახელისუფლო მკუთხედის ინდივიდუალური ტესტირება მნიშვნელოვანდ შეცვლის ეთიკურ კლიმატს როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სექტორში. ტერმინი "კეთილსინდისიერების შემოწმება" შეიძლება დღეს ყურს გვჭირდეს, მაგრამ იგი საკვანძო საკითხად მიიჩნევა კორუფციისათვის ბრძოლის საქმეში და მოქალაქეთა კეთილდღეობა პირდაპირ უკავშირდება მისი განხორციელების ხარისხს.

აი, ევროსაბჭოს კიდევ ერთი რეკომენდაცია: "გამოცდილება უზრუნველს, თუ რაოდენ დიდი მნიშვნელობა აქვს კეთილსინდისიერების შემოწმებას, რათა დაზღვეული ვიყოთ შორსმამა-

ვალი პრობლემებისგან სახელმწიფო სამსახურში. აქედან გამომდინარე აუცილებელია, რომ კადრების შერჩევისთვის, მათი დამსწინისთვის ან დინამიურებისთვის ჩატარებულ შესაბამის ტესტებში კანდიდატების კეთილსინდისიერების დასადგენად ქვევის სტინდარტების შესაბამისად".

დღეს, როცა ხშირად არის საუბარი კორუფციისგან თავისუფალი ოპოზიციის თუ უწინააღმდეგე შექმნაზე, ერთგვარ საყრდენ წერტილებზე, მტელად მნიშვნელოვანია, რომ სწორედ ხელისუფლების ზედა ექსტრემი იყოს ასეთი ოპოზიცი, სწორედ მისგან წამოვიდეს ჯანსაღი იმპულსი. არ შეიძლება ყოველდღიურ რეგულირებულ სასაუბროდ იცდეს ის, რომ ქვეყნის მართავს ქვევის ძარცვით ექვიპოტინალი ხელისუფლება. ამ საქმეში კი პირველ ეტაპზე მაინც აუცილებელია პარლამენტის ძალა და ავტორიტეტი.

იგივე ევროსაბჭოს რეკომენდაციიდან: "კორუფციისათვის ბრძოლის სტრატეგიის წარმატებისთვის მას გლობალური ხასიათი უნდა ჰქონდეს. მას მხარს უნდა უჭერდეს ყველა პარტია, განსაკუთრებით ის პარტიები, რომლებსაც ყველზე მედი პასუხისმგებლობა აეკისრათ. მხარდაჭერას საფუძვლად უნდა ედოს დაცვის, ცოდნისა და აღსრულების ელემენტები". ჩვენს მიერ შემოთავაზებული ღონისძიება წარმოადგენს სწორედ ასეთი დაცვის, ცოდნისა და აღსრულების ელემენტს.

საქართველოში რეალურად არსებობს მხოლოდ ორი პოლიტიკური ბანაკი - კლემატორატიული და დემოკრატიული. მათ შორის საზღვარი გადის არა უმრავლესობასა და ოპოზიციას შორის, არა საკანონმდებლობსა და აღმასრულებელ შორის, არა ფრაქციებს შორის, არა პარტიებს შორის, არა მემარჯვენეებსა და მემარცხენეებს შორის, არა ახალგაზრდებსა და ხნიერებს შორის, არა რეფორმატორებსა და კონსერვატორებს შორის, არა იმ-ისტებსა და ამ-ისტებს შორის, არამედ პორიზონტალურად კვეთს თითოეულ მათგანს სხვადასხვა თანაფარდობით.

საქართველოში ხშირად საუბრობენ პოლიტიკურ ძალთაშორის ბალანსზე. რეალურად ეს არის ბალანსი კლემატორატიულობა და დემოკრატიულობა შორის, ანუ უკანონობასა და კანონიერებას შორის. მათ შორის საინტერესო ბალანსია. ორივე უნარჩუნდება, რაც მათთვის ყველაზე მნიშვნელოვანია: კლემატორატიულობა - პარვის უფლება, დემოკრატიულობა - თავისუფალი სიტყვის უფლება (შეუძლებელი თავისუფლად ელაპარაკები კორუფციის შესახებ); კანონიერებასა და უკანონობას შორის ბალანსი შედგება კი ქვეყნის ცხოვრობის დაუნერვლი კანონებით, რომელთაც კორუფციის პარტია ქმნის.

საქართველოს პოლიტიკური

სექტორი წარმოადგენს ერთ მუშელად შეკრულ კლასბურთავებს და დასაქმსულ, ერთმანეთთან მეტროლო დემოკრატიებს.

პარლამენტმა უნდა დაუდასტუროს მისხარისებობა, რომ კორუფციისთან ბრძოლაში მეტმა, ვიდრე დამკვეთი, რაც მისი კეთილსინდისიერების ტესტირებაც იქნება.

ჩვენს მიერ შესწავლილი 384 თანამდებობის პირის დეკლარაციების მიხედვით ხელისუფლება არ ნაწილად იყოფა. 178 პირიდან თითოეულის ქონება მილიონ ლარამდე და მეტია. ეს არის ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი მოხელეების, რომელთა ყოველწლიური ფორმალურად დაფიქსირებული ხარჯი მნიშვნელოვანად აღემატება სახელმწიფო სამსახურიდან მიღებულ შემოსავლებს. ეს ხარჯი გამოძღვნიარებობს სხვა წყაროებიდან მიღებული შემოსავლებიდან - ყოფილი ბიზნესიდან, დივიდენდებიდან, საოქრებიდან და ა.შ. აღემატება სახელმწიფო სამსახურიდან მიღებულ შემოსავლებს 1000-ჯერ, 2000-ჯერ და უფრო მეტჯერ. ე.ი. სახელმწიფო მოხელეთა ერთი ნაწილის ხელფასი მათი საერთო ხარჯის ერთი მესამედი ან კიდევ უფრო ნაკლებია. ანუ ამ კატეგორიის ხელფასის მხრივ სახელმწიფო სამსახური საერთოდ არ აინტერესებს. პირობითი, ყოველწლიურად დიდი რაოდენობით ხარჯვას პირად თანხებს, რათა დაქირავებული მოვალეობა შეასრულოს. სახელმწიფო სამსახური მათი მხრიდან არის შობი, ან სამშობობი სიყვარულის გამო გაღებული მსხვერპლი. ყოველ შემთხვევაში, ისინი ნამდვილად ვერ მიიწვევენ თავს გადასახადის გადახედვების მიერ დაქირავებულად და, ბუნებრივია, ვერ ქნებთათ მათ წინაშე პასუხისმგებლობის გრძნობა.

მეორე ნაწილის - 384-დან 189 სახელმწიფო მოხელის შემოსავლები კი საარსებო მინიმუმზე მნიშვნელოვნად დაბალია. მათ შორის არიან ისეთებიც, რომელთაც რუკების თითოეულ ნვერზე შემოსავალი თვეში მხოლოდ 6-25 ლარი აქვთ. მათი ხარჯები მთლიანად თავსდება მათი კოლეგების ხარჯების ერთ მეათაედში. თუ არსებობისთვის აუცილებელ და სამსახურიორებო მოვალეობისთან დაკავშირებულ ხარჯებს შევჯერდეთ, იგი იმდენად აღემატება ხელფასს, რომ სახელმწიფო სამსახური მათი მხრიდან მოწამებობრივი თავკანონიერების ტოლფასია. გადასახადის გადახედვების მიერ დაქირავებულდება, ბუნებრივია, ვერც ეს კატეგორია მიიწვევს თავს.

ასე რომ, მთლიანობაში, დეკლარაციების მიხედვით, ჩვენი ხელისუფლება შედგება სახელმწიფო მოხელეებისგან, რომელთათვისაც სახელმწიფო სამსახური ან შობი, ან სამშობობობისთვის გაღებული მსხვერპლია. ეს ფორმალურად, ფაქტობრივად კი ისინი

წინ შეუძლებელია, პასუხისმგებლობის გრძნობის გაცხადებისა და დასაქმების წინაშე. ამის შედეგია სწორედ ის, რომ სახელმწიფო მოხელეთა დიდ ნაწილს აბსოლუტურად არ ანადგობს საზოგადოებრივი აზრი. იგი პასუხისმგებელია მხოლოდ ამის წინაშე, ვინც პარვის საშუალებას აძლევს და ვისთანაც ნიშნის მიქვს.

რეალური კონტროლის მექანიზმების შექმნის შემთხვევაში დოკუმენტური სიზხადით წარმოჩინდება, რომ სახელმწიფო მოხელის ინსტიტუტი ფაქტობრივად განწინარულია კორუფციისთვის. ჩვენ თუ სინამდვილეს თვალში არ შევხედეთ, ფაქტობრივი და ფიქტური სიძარბო თუ არ გავაგრძელებთ და ერთი სიმატლით ცხოვრება არ მოვიწინოთ, უზარალოდ,

კლინტონის ცეცქების სააშკარაზე გამოტანა ამერიკის ბიუჯეტს ორმოც მილიონზე მეტი დაუჯდა. ამის შემდეგ ძნელი მისახვედრი არ არის, როგორი მაგარი გული სჭირდება ამერიკელ ჩინოვიცს, სახელმწიფო გადატრიალებაზე ან წილების გაყოფაზე რომ ეწურჩულის კოლეგას. ამერიკელებმა ორმოცეტი მილიონი გადაიხადეს, რომ ერთ მშვენიერ დღეს თვითონ არ აღმოჩნდნენ პირში ჩალაგამოვლებულები.

დავიუბუბოთ. არსებობს თვალსაზრისი, რომ რადგან სახელმწიფო ღარიბია, დროებით უნდა დაეზუჭით თვალს ბევრი რამეზე იმაზე, რომ მოხელეებს როგორცაა გააქვთ თავი. მაგრამ ფორმალურად ასეთი იაფი ხელისუფლება, რეალურად მაღიან ძვირი უჯდება სახელმწიფოს. ძვირი უჯდება, რადგან ეს როგორცაა ცხოვრება ციურე მანანის ხარჯზე კი არ ხდება, ეს როგორცაა არის სწორედ ის თვეებით გაუცემელი ხელფასები და პენსიები, მილიონობით და მილიონობით დაკარგული შემოსავლები, გავლანგული საბიუჯეტო თანხები, გამქარალი კრედიტები, კაპიტებად მოთვისებული სახელმწიფო ქონება, გამყიხილი ხე-ტყე გზებზე, საბაკოებზე, ათასგვარი შემწობებისთვის, ათასგვარი ლიცენზიებისთვის და ცნობებისთვის პირდაპირ ჭუჭინა თუ კანინებელი გადახდები ქრთამები. ყველაფერი ამის ჯამი გახლავთ ეს როგორცაა.

ის, რომ სახელმწიფო მოხელე სრულიად დაუცველია და კანონის ფარგლებში არსებობის ავტოთარი საშუალება არა აქვს, ამას თავისი ეკონომიკური და პოლიტიკური შედეგები მოსდევს. მთელი სახელმწიფო მოფენილია კორუფციის წყაროებით, თანამდებობის ერთმანეთს უფრედობიან, რადგან მსხვერპლიან და მდინარეებად იქცევიან. თუ სათავეებთან

წინააღმდეგობა მოხელეებს აქვთ ნამდვილი ფილიტი, შესწარბივით უკვე გველშემატი ხაზვენი კასრები.

მოხელეს თუ სამსახური და არსებობა სურს - უნდა მოიპაროს, წინილი დაიტოვოს, წინილი ზემოთ გააგზავნოს. მოქმედებს პრინციპი: ბევრს უნდა მოაპარონ ცოტა, რათა ხმა არ ამოიღონ, რაცა ცოტა იპარავს ბევრს.

ამ შემთხვევაში სახელმწიფო მოხელის მხოლოდ არსებობის საკითხი კი არა დგას, კორუფცია სახელმწიფოს მართვის ფორმად ყალიბდება, აქ ადამიანი ტყვეა საკუთარი დანაშაულისა, რომელიც, ფაქტობრივად, სისტემაში ათქვალა, ჩადენია. მას წინს მიერ დროს შეიძლება მოხსნაოზო პასუხი, მისი ბედი და მოკვდებულობა უმედგომზე და არა კანონზე. არსებული სისტემა კონვეიერულად უშობს აღმანაშაულებს.

ამ ვითარებაში გვარები დავასახლოთ კი არა, გილიოჩინები რომ აღეძაროთ და ყოველდღე თვეში ვარკვენიოთ კორუმპირებულებს, ქვეყანას სისხლით მოვრწყავთ მაგრამ ვერაფერს ვუშველით. რადგან ყოველი მომდევნო განწინარული იყოს დამანაშავე და თავს რაც მეტს მოიპაროს, მით მეტი შანსი აქვს, რომ როგორმე გადაურჩეს სასჯელს ისევ მოპარული ფულის მუშეობით. საქართველოში კორუფციის გარდამავალი პირობილი გავიროთ და შევედით განვითარებული კორუფციის ხანაში, კორუფცია სახელმწიფო წყობილებადა გვექცა.

უნდა ვებრძობოდით მოხელეთა ინტერესთა შეუთავსებლობას, მაგრამ, ამავე დროს, მკავიდე უნდა ვიცოდეთ ჩვენიც და მანაც, როგორ და რა სახსრებით უნდა იცხოვროს. დღეს ერთი ხელით ვაკანონებთ კორუფციას, მეორეხი ვებრძობით.

თუ სახელმწიფო მოხელეს არ შეუქმნიოთ წინააღმდეგობა საარსებო პირობებს, ვერ ავამოქმედებთ კონტროლის მექანიზმს, ამის გარეშე კი გამოირიცხებოდა ქვეყნის ჩინები გამოვანაზე ფიქრიც კი. დღევანდელი სტანდარტების მიხედვით სახელმწიფო მოხელე შეიძლება იყოს მხოლოდ ისეთი ადამიანი, რომელმაც სხვადასხვა გზით დიდი ფული იშოვა და ასლა გადაწყვიტა თავისი ქონება სახელმწიფო სამსახურს მოახმაროს ან უცლოშელო ასაკში ბაროს, რომელიც მზად არის მხოლოდ პურით და წყლით ისარგდოს. ჩვეულებრივი, წესიერი ადამიანისთვის კი, რომელსაც სურს, რომ ხელფასით რუკებიც

არჩონის და ქვეყანასაც პატიოსნად ემსახუროს, დღევანდელ ხელისუფლებას უადგილო არ მოიაზოვება.

სახელმწიფო მოხელეებს რომ რეალური ანაზღაურება მიეცეთ, ფული არ გვეყოფა, უფულო მოხელე კი განიწიროს კორუფციისთვის და მისი მემკვიდრეობით ვერ მოვახერხებთ შემოსავლების ამოღებას, რაც, თავის მხრივ, საშუალებას მოგვცემდა, რომ რეალური ხელფასები დაგვერიგებინა.

დღევანდელ გაჭირვებაში გამოირჩეულია, მოსახლეობა საერთოდ მშობრივ დავტოვოთ და ბიუჯეტის დიდი ნაწილი მოხელეთა უზრუნველყოფაზე ეხარჯება. არადა, დავტოვი მოხელის გარეშე ასევე გამოირჩეულია კორუფციის დაძლევაზე და ქვეყნის წინსვლაზე საუბარი.

იქნება ჩაკეტილი წრე, მაგრამ იგი აუცილებლად უნდა გათავისუფლო, რისთვისაც საჭიროა ძლიერი პოლიც. თვითრეულად ამის ერთი გზა იქნებოდა გარედან სერიოზული და მზანაზმარეული დახმარება. მაგრამ ეს არარეალურია და, ალბათ, უნებოდა იქნება თორმეტლარიანი პენსიის ფონზე მინისტრს ორი და სამი თახის დაეფინანსონ. არადა, ეს აუცილებელია.

დარჩა ერთადერთი - ადამიანის მზანაზმი რესურსი, რაც გულისხმობს რამდენიმე თვის განმავლობაში მოთმინებას და მართლა ასევე უნდა ცხოვრებას უშაღესი თანამდებობის მხრიდან. ფინანსურ და მოკავშირეობის ქვეყნის თავისუფლების იდეისადმი. ხელისუფლებამ რამდენიმე თვე უნდა მოითმინოს და უარი თქვას კორუფციან რამდენიმე თვეში წინაშე შემოსავლებზე და სახელმწიფო მოხელეები შეძლებენ კორუფციის გარეშე არსებობას.

მაგრამ ამგვარი მოთმინების უარი საშუალოდ დაკარგული აქვთ პარვამში გამოცდილი უკადრების მკადრებულ კადრებს, თუცა მათი ულტრირება სულაც არ არის შესუძლებელი. ასეთი რესურსი საქართველოში ჯერ კიდევ არსებობს. მხოლოდ ამ რესურსის მემკვიდრეობით შეგვიძლია ამ ჩაკეტილი წრის გარღვევა, რისთვისაც საჭიროა, რომ ამას გზა გაუფრთხილოთ. ძლიერი საპარლამენტო კონტროლის კორუფციის ვერ მოახლოვება, მაგრამ მნიშვნელოვანად დაანგრევს კორუფციული სისტემების სათავეებს. ეს იქნება ის პიქტი, რომლითაც დაინწყება ამ ჩაკეტილი წრის გარღვევა.

ყოველდღიურად სულ უფრო მეტი ადამიანი ყირს ფარმას და რწმუნდება, რომ კორუფცია ცხოვრების აუცილებელი ნაწილია, ამიტომ კი არ უნდა ებრძოლო, არამედ შენდ უნდა ჩაერთო მასში.

დაფინანსებით ამკვიდრებენ აზრს,

თითქოს კორუფცია ქართული მენტალიტეტიდან და ტრადიციებიდან მომდინარეობდეს, ხოლო უკანონობისადმი მიდრეკილება ლამის ჩვენს კულტურულ მემკვიდრეობად ცხადდება. სიცრუის იმ მასხვებთან, რომელიც საქართველოს მოსახლეობისთვის არის დატყუებული, ეს ყველაფერი სახიფათოა. მისი მიზანია საბოლოოდ შეგავოს ადამიანები არსებულ ვითარებას და ჩაუკლას პროტესტის გრანობაც კი.

მენტალბა აქ არაფერ შუაშია, მთავარია პოლიტიკური ნება და შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზა. შინკოვში, მავალითად, ისეთი კორუფცია იყო, საქართველოში სიზმარად არ მოგვლანდებია. მიუხედავად ამისა, 1974 წელს იქ დაინერ კორუფციასთან ბრძოლა და ცოტა ხანში შინკოვში ანტიკორუფციული ოაზისად იქცა.

ჩვენ კორუფციასთან ბრძოლა არ გამოგვედის იმიტომ, რომ მას თავიდანვე კლემპტორატისთან კომპრომიზებით ვინწყებთ. სწორედ ამ კომპრომიზის შედეგია, რომ არ გვაქვს, ერთი მხრივ, სახელმწიფო მოხელის დაცვის და, მეორე მხრივ, კონტროლის მექანიზმი.

სწორედ ამიტომაც საჭიროა პარლამენტის მხრიდან ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, ეფექტური მექანიზმების შექმნა, რომ ერთმნიშვნელოვნად გაიკრევეს ყველა მალე თანამდებობის პირის კორუფციასთან მიმართების საკითხს და ექვეყნდ ალარ დღევს მათი კეთილსინდისიერება.

დასაწყისში "სიბრძნე სიცრუის" ერთი იგავი შეგახსენებ, რომელიც უზუსტად ასახავს საქართველოს დღევანდელ მდგომარეობას. პიროს მინდა გავისხენო მეორე. ღმერთმა არ ქნას, ისიც აგვიხდეს და ყვეაყილში სოფელი აუშენებელი დაგვიჩრებს. ეს "სიბრძნე სიცრუისა" აღარ იქნება. ეს იქნება სიცრუე სიბრძნის გარეშე.

P.S. ბევრს ეხსოვება ანექდოტი-რეკლამა მრეცხავ ქალზე, რომელიც თანამედროვე ტექნიკის მიღწევებს არ ცნობს, მდინარეზე გააქვს საყავისი და მომადრების მსხვერპლი ხდება: "მიშველეთ, მიშველეთ!" - ყვირის ქალი. და ამ დროს შემოდის დეტქორის ტექსტი: "ვერავინ გიშველთ მანამ, სანამ არ შეიძინებ სარეცხ მაქინას!"

ასევე მოგვიწევს ჩვენს "მიშველეთ! მიშველეთ!"-ს ყვირილი მანამ, სანამ თანამედროვე საერთაშორისო გამოცდილებას არ ვერწმუნებით და არ გადავალთ რეალურ დეკლარაციებზე და მით რეალურ კონტროლებზე.

ზანა შაჩვაშვილი

შეამოღობის ნობათი

მაშინ რომ კვდებთან, შეილები ჰინტარია მილეტში ორეცხვიან და რკინის სალტებიან მანამაღ ვერ ძვრებთან, სანამ დედებს ტირიან. მერე შეილები დედის მუცლებში ბრუნდებთან და ოინდებთან, ხელმეორედ დასაბლებლად ეშხადებთან. როცა აბადებთან, დედის სიკვდილს ემალებთან.

დღეები რომ კვდებთან, შეილები სახტად რჩებთან და ძმების ზურვს ეფარებთან. მერე ფანჯრის წინ ბგებთან და ბელურებს ეშხავსებთან, ზამთარს რომ ელლდებთან, და ნელ-ნელა ეგუებთან.

შეილები რომ კვდებთან, მამები ავად ხდებთან და უკანასკნელი ჰეარდნი მოშავალს ეოქმებთან. დედები ამ დროს დედებთან და მანდილით თთერდებთან.

ძაბუნ მისანძერი

შეგვარი დედამამიშვილობის ტრიგონომეტრას თუ გაეკაქიობებთ, მივილებთ, ის ურწმუნად მამულს, რომ შეიღო დარწმუნ მამასა. ნათქვამია, უნდა ჯობდეს კიდელი, მაგრამ ზოჯი კაცი ისეთია, თავის თავს მხოლოდ თვითონ თუ აჯობებს და შეილებს რაღა მოეხოვრებათ. მიკლედ, შეიღო დარწმუნ, მით უმეტეს, თუ შეილობს.

ამ მხრეე კარგი იყო წელევიანდელი შემოღობა, რომელმაც ერთი წყვილი მამა-შვილის ვანტანგური მოსავალიც მოიხსა, როცა ვანუშტი ვანტანგის ძე კოტეტიშვილმა 12 წლით დაღვირებული ფოლკლორი გააფრნა და ღვირილისიყო. ერთ დროს ტრადიციული და ხსლა აღდგენილი ფოლკლორიული საღამოს აფიშაზე ეწერა, ლექსი უფ დაიკარგებით, მაგრამ მაინც დაიკარგა - არასდინდა აღექში ვინჭარაული. მისი ძმა მინა კი იყო და სიმღერაც თქვა, მაგრამ იმას არ ლექსი არა მკვია.

სამაკვიროდ ძალიან გახს(ლხურ)ებულა ეღარად შეგარდავთ. მის უკან მსხლდომი ამობრუნენ, პრეზიდენტე მაგარად მხიარულობთ. ომსტრუქცია ზომ ყველამ ვიციტ, მას თუალები კეფაზეც აქვს და ის თუალები, თურმე, ხსულ უციონდა. გურულალების საბადლეუკი პრეზიდენტე მთლად ახარხარალებულა და სავარამელი ძალიან შეუწუხებთან. ახა რა იქნებოდა, ამანარებს რაიმე მომინდებ კაცი: გურიანს რააკომის მიფენად ნამუშეგვარ ერთ იმერელს სამ-

შობლობა ჰკითხეს, თურმე, გურულებთან რამ გაგაძლებინაო. გამაძლებინა კი არა ვყვლას იქით ვაღადავებდიო, უპასუხია გურულებში გამოწირობილს. ამ ამბავს გურიამდეც ჩაულწყვია და ერთი მოხუცი აულაპარაკებია: "მაი რას ჰგავს, ბიბია, თუ იც? განერებულ მატარებელში რომ მჯდარხარ და იქიდან მეორეს გამოუვლია და შენ რომ გვინებია, ვითომ შენ მიღხარ!"

ამგვარად სიტყვა-ლაღობდა წაითრეველის საღატარატურო საგანი ფილარონის სცენაზე. თათარბაიყებმა რომ ჩაუთურეს, მაშინ თქვა გულმა:

"ღმერთმა დაგლოცოს ვახუშტი, რომ ეს დაშორიშორებული მთა-ბარი ჩენსაგით პატარა ფიცარნაზე კვლავ გააერთიანე. ისე, როგორც 1938 წელს სიკვილიმბიჯილმა მამაშენმა ვახტანგმა გააერთიანა ციხეში ჩასმული საჭარბველო ერთ პატარა საკანში თავისი ვადაღატურული მუხლების გარშემო" (ვახტანგ კოტეტიშვილისთვის ჩეკისტებს მუხლები იმიტომ გადაუმტკრევიდათ, რომ გამოძიებლისთვის, რომელმაც ბინძური თანამშრომლობა შესთავაზა, სახეში უთხლემია და კინაღად მოუკლავს. აუტანელი ტანჯვა-წამების მიუხედავად დიდი მამულიშვილი, თურმე, სხვებს ამხნევებდა, ღმერთი არ გავიწყრო, ყველაფერს გაუმეფლით, არაეინ დასახელოთ, არაეინ დალუპოთო. ეს ამბავი მოიზრობილია ვახუშტი კოტეტიშვილის წიგნში - "ჩემი წუთისოფელი" - იბეჭდება ვახუთ "ქიმაგში" - ზ.ფ.).

იმის მიუხედავად, რომ სამმა სათამაო ყველა მონაწილე ვერ დაიტია, ხალხური გულ-ღვიძლი მაინც გამოკოკოროვინდა.

შავიხიანმა ილია ზაქაიძემ სამშობლოზე სიმღერის ბოლოში ჩააფანდურა, სტალინი სიცოცხლეზე მეტად მიყვარსო და დარბაზი მიახვედრა, რომ ამდენი სიყვარული ხალხმა ერთ დროს ბუა სტალინი სათამაოთა კველუშადად გადააქცია. გაისმა მხიარული ტაში.

მეურ სონა ბაბო გამოვიდა, იმის მუხლებს ენაცვალის მივლი მინი მოდა. თავზე წაკრული ჰქონდა და გრძელი ქვედაბოლოც ეცვა, მაგრამ წვივები უჩანდა და ვერ ისვენებდა. იქამდე ქაჩავდა ქვემოთ კაბას, სანამ ბატონი ვახუშტი არ შეეხმანა, რა იყო, ვეღარ მორეგე სკამსაო. სკამს კი მორეგო, მაგრამ ამაღლებულ სცენაზე იჯდა და ეშინიდა, სადმე ქვეშიდან სირცხვილი არ შემომეპაროსო. აბა იმის შუა წინდებს მირცხვილი მიეკარებოდა?

მუცელმა ბიჭმა იმდღეს სიყვარულზე და ისე გაწითლდა, მივლი სინდის-ნამუსი გააშთშვლა.

მაკახელელმა პაპამ კი ხალხური ფოლკლორის საღამოების

სახალხო არტისტის წოდება დაიმსახურა. წლებს უუქვამთ მისთვის, ჩვენი სიმძიმე იტვირობდა ახალგაზრდობას დაგებრუნებოთ. კარგით, ზელი ჩაუ... ააშმ პაპას. ეს ოხერი წლები იმდენი ვოფლან, კაცი თავის ბ... ოხიანა მეტრანახეურამდე ჩამოუყვანიათ, მაგრამ სიტყვა შეუსრულებიათ და პაპამ ორჯერ ისე ჭაბუკით იცეკვა, იტრიალა და იბუქნავა, რომ ის თავის სიგრძე სიხონი ერთხელაც არ შეუტოკებია.

ქვემო ქედის თუშმა რაძობა დიდი ისეღთა და მთავრობას ლექსად სთხოვა წყლის გავყენა. თუშეთში ვარ გაზრდილი, ვადაც ვოველი ფეხის ნაბიჯზე ანკარა წყარო მოდის და 30 წელია ამ უწყლო მთაზე ვიტანჯებო. მართლა ძალიან მაღლიანი საქმე იქნება, მაგრამ იმ წყლის გამყვანს ერთი საფრთხე ემუქრება. ბატონმა ვახუშტმ იმ თუშ ქალის ოჯახზე ასეთი რამე გვთხოვა:

"ერთი საღამოს ამათთან ვქვიფობდი და ძროხამ მოხვერი მოიგო. ვკითხე, რას დაარქმევ მეთქი, და მითხრეს, თქვენს სასატიველოდ, ვახუშტისო... ასეც მოიქცნენ."

ერთი წლის მერე გავიარე ჩემი სენიას სანახავად, მაგრამ აღარ დამხვდა. თოკი გადაუვლავს და რომ ავერაფერი მოუხრეხებიათ, დაუკლავი. სხვათა შორის, ოპერათა რომ გაეკეთე, მაშინ ვიგრძენი იმ საცოდავი ვახუშტის ტკიავილი, ყელი რომ გამოღადრეს!"

ესაა, თუ შევარდნაძის პრეზიდენტობის დროს ქვემო ქედლებს წყალი გაუყვანეს, იმ თუში ქალის ოჯახში აუცილებლად განრდებდა მოხვერი, სახელად "უღადრდი" და მივლე უშიშროებს მოუწყვეს მისი მწყემსვა, რომ თოკი არ გადავლავლოს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, მაღლობა ზურამ ჟვანიას მისამართითაც, რომელმაც აღნიშნული საღამო დააფინანსა და იმ თუშ ქალს საშუალება მისცა, თავისი თხოვნა ასე ხმამაღლა გამოეთქვა (მოხვერი "ზურიკოც" არ ფერეს ცუდად).

დაბოლოს, რითი უნდა დამთავრებულიყო ეს პოპოლა - სიცოცხლე თუ არა ვაყვაცურო ბობოქრობით, რომ მტერს გული გახეთქოდა და ეს მისია პირნილად შეასრულა სამმა ათუელ სენამს თავისი "ოსარაიდა-ვარაიდა"-თი.

ჩვენს უკან ერთმა ქალბატონმა წამოიძახა, ოხ რა ბედნიერი იქნება ახლა ერეკლე საღლიანიო და უცებ ყველამ დავინახეთ, როგორ აიჭრა სცენაზე და მიმაღლა კულისებში ერეკლე საღლიანის განუყრელი სვანური ქული და ხელჩანთა. იქ რა მოხდებოდა, თქვენ თვითონ წარმოიდგინეთ.

2000 წლის ლიტერატურული ნოვლის ლაურეატი
გაო სინძიანი

<http://www.opentext.org.ge/arili>

წაავ HERE

ویژه نامه ادبیات ایران

مناسبات ادبی ایران و گرجستان از سابقه دیرینه ای برخوردار است. گرجیان از دیرباز اهمیت ادبیات فارسی را دریافته و در طول زمان بهترین آثار این ادبیات را بزبان خود ترجمه کرده اند. شایان ذکر است که ترجمه های «ویس و رامین» فخرالدین اسعدگرگانی، «لیلی و مجنون» نظامی، بخشهایی از «شاهنامه فردوسی» و غیره که حدوداً در قرنهای ۷ و ۸ هجری شمسی انجام شد چنان روحیه مردم گرجستان را تحت تاثیر قرار داده که روایات مردمی گرجی از این آثار بوجود آمده و گرجیان داستانهای این شاهکارهای ایرانی را سینه به سینه، از نسلی به نسل دیگر، انتقال می دادند.

متأسفانه پس از قطع روابط مستقیم گرجستان با ایران، مناسبات ادبی دو کشور نیز رو به زوال گذاشت و در زمان شوروی فقط با مساعی تعداد معدودی از مترجمین گرجی نظیر آقایان «آمباکو چه لیدزه»، «ماگامی تودوا»، «واخوستی کوتاه تیشویلی»، «الکساندر گواخاریا»، «نمادی برتابا» و غیره آشنائی خوانندگان گرجی با ادبیات عمیق و پرمایه فارسی میسر بود. فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و مستقل شدن گرجستان، آفاق جدیدی را برای روابط ایران و گرجستان در زمینه های مختلف منجمله در زمینه مناسبات علمی و ادبی باز گشود و ویژه نامه ادبیات ایران مجله «اریلی» را هم می توان بیانگر این امکانات جدید به حساب آورد. این ویژه نامه حاصل زحمات سه نسل از مترجمین گرجی است که مهمترین آنها خانمها «اینگا کالادزه»، «ته آ شورغایا» و «مزیا بورجانادزه» و آقایان «واخوستی کوتاه تیشویلی»، «الکساندر گواخاریا»، «داوید آخالادزه» و «گئورگی لوبژانیدزه» می باشند. یادآور می گردد در این ویژه نامه، در کنار ترجمه های آثار ادبیات قدیم ایرانی بیشتر سعی شده نوشته های نویسندگان معاصر آن مرز و بوم نظیر «سهراب سپهری»، «فروغ فرخزاد»، «گلی ترقی»، «علی اسلامی ندوشن» و غیره چاپ شود.

مجله «اریلی» امیدوار است با انتشار ویژه نامه ادبیات فارسی در نزدیک ساختن دو ملت بزرگوار ایران و گرجستان سهم ناچیز خود را ادا نماید.

